

**PANDEMİ DÖNEMİNDE (COVID 19) ÖZEL EĞİTİME
İHTİYAÇ DUYAN BİREYLERİN BEDEN EĞİTİMİ
ALANINDAKİ UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARI VE BU
UYGULAMALARA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Nazan ÖZDEMİR

Eskişehir 2023

**PANDEMİ DÖNEMİNDE (COVID 19) ÖZEL EĞİTİME İHTİYAÇ DUYAN
BİREYLERİN BEDEN EĞİTİMİ ALANINDAKİ UZAKTAN EĞİTİM
UYGULAMALARI VE BU UYGULAMALARA YÖNELİK ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ**

NAZAN ÖZDEMİR

Yüksek Lisans Tezi

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Gülsün GÜVEN

Eskişehir

Eskişehir Teknik Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Ocak 2023

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Nazan ÖZDEMİR'in "Pandemi Döneminde (Covid 19) Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Bireylerin Beden Eğitimi Alanındaki Uzaktan Eğitim Uygulamaları ve Bu Uygulamalara Yönelik Öğretmen Görüşleri" başlıklı tezi 17/01/2023 Tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Eskişehir Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

<u>Jüri Üyeleri</u>	<u>Unvanı Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı)	: Doç. Dr. Gülsün GÜVEN	
Üye	: Doç. Dr. Dilek YALIZ SOLMAZ	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Çetin TERZİ	

Prof. Dr. Murat TANIŞLI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

17/01/2023

DANIşMAN ONAYI

Danişmanlığını yürüttüğüm yüksek lisans ğrencisi Nazan zdemir'in "Pandemi Döneminde (Covid 19) zel Eğitime İhtiyaç Duyan Bireylerin Beden Eğitimi Alanındaki Uzaktan Eğitim Uygulamaları ve Bu Uygulamalara Yönelik ğretmen Görüşleri" başlıklı tez çalışmasını tamamlamıştır. Hazırlamış olduğu tez tarafımda incelenmiş ve öğrencinin tez savunma sınavına alınması bilimsel ve etik açıdan uygun görülmüştür.

Tez Danişmanı

Doç. Dr. Gülsün GÜVEN

ÖZET

PANDEMİ DÖNEMİNDE (COVID 19) ÖZEL EĞİTİME İHTİYAÇ DUYAN BİREYLERİN BEDEN EĞİMİ ALANINDAKİ UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARI VE BU UYGULAMALARA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

NAZAN ÖZDEMİR

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ocak, 2023

Danışman: Doç. Dr. Gülsün GÜVEN

UNESCO'nun 2020 yılında yayınladığı rapora göre pandemi dolayısıyla tüm dünyada 27 Mart 2020 tarihinde okullarda eğitim öğretime ara verilmiştir. Yaşanan bu sağlık krizi eğitim sistemlerini değişikliğe gitmeye zorlamıştır. Bu değişiklik özel eğitime ihtiyaç duyan pek çok öğrenciyi etkilemiştir. Araştırmanın amacı pandemi döneminde özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin beden eğitiminde uzaktan eğitim uygulamaları ve bu uygulamalara yönelik öğretmenlerin görüşlerini belirlemektir. Çalışmanın katılımcıları Ankara İlinde özel eğitim kurumlarında beden eğitimi öğretmenliği yapan ve pandemi sürecinde online eğitimde beden eğitimi dersi veren 5 beden eğitimi (2 Kadın, 3 erkek) öğretmeni oluşturmuştur. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılan araştırmanın deseninde durumu çalışması kullanılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda şu temalara ulaşılmıştır. 'Veli desteği' 'Aktif katılım' ve 'Yetersiz ilgi ve ortam'. Sonuç olarak; Öğretmenler online eğitim sürecinde velilerden destek aldıklarında öğretme- öğrenme süreci olumlu etkilenmiştir. Derslere aktif katılan öğrenciler için öğretim programındaki hedef ve kazanımlara ulaşılmıştır. Online eğitim sürecinde karşılaşılan sorular için öğretmenlere verilen hizmet içi eğitimlerin artırılması, velilere gerekli eğitimlerin verilmesi, öğretmen eğitim programlarının beden eğitiminde özel eğitime yönelik bölümleri revize edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel eğitim, Özel eğitimde beden eğitimi, Online eğitim, Uzaktan eğitim

ABSTRACT

DISTANCE EDUCATION APPLICATIONS IN THE FIELD OF PHYSICAL EDUCATION OF INDIVIDUALS IN NEED OF SPECIAL EDUCATION IN THE PANDEMIC PERIOD (COVID 19) AND TEACHER EXPERIENCES WITH THESE APPLICATIONS

Nazan ÖZDEMİR

Physical Education and Sports Department

Physical Education and Sports Teaching Department

Eskişehir Technical University, Graduate Education Institute, January, 2023

Supervisor: Assoc. Dr. Gülsün GÜVEN

According to the report published by UNESCO in 2020, education was suspended in schools on 27 March 2020 all over the world due to the pandemic. This health crisis has forced education systems to change. This change has affected many students who need special education. The aim of the research is to determine the distance education applications in physical education of individuals who need special education during the pandemic period and the opinions of teachers about these applications. The participants of the study consisted of 5 physical education teachers (2 female, 3 male) who teach physical education in private education institutions in Ankara and give physical education lessons in online education during the pandemic process. The case study was used in the design of the research, which was carried out using the qualitative research method. Data were collected through semi-structured interviews. The collected data were analyzed using content analysis. As a result of the analysis, the following themes were reached. "Parent support" "Active participation" and "Insufficient attention and environment". In conclusion; When teachers received support from parents in the online education process, the teaching-learning process was positively affected. For the students who actively participate in the lessons, the objectives and achievements in the curriculum have been achieved. It is recommended to increase the in-service training given to teachers for questions encountered in the online education process, to provide necessary training to parents, and to revise the sections of teacher education programs for special education in physical education.

Keywords: Special education, Physical education in special education, Online education, Distance education

ÖNSÖZ

Bu tezin amacı; Türkiye’de pandemi döneminde özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin beden eğitimi alanındaki uzaktan eğitim uygulamaları ve bu uygulamalara yönelik öğretmenlerin görüşlerini ortaya çıkarmaktır.

Lisans eğitiminde meraklı bir araştırmacı olarak başladığım bu sürece akademi alanında devam etme yolculuğumdaki herkese teşekkür etmek istiyorum. Öncelikle tez konusunu seçerken ilham aldığım özel eğitim alanını tanımama vesile olan bana her zaman destek olan, olaylara farklı açılardan bakmamı sağlayan Prof. Dr. Ferda Gürsel hocama teşekkürlerimi sunarım.

Bir diğer teşekkürüm değerli hocam Dr. Özlem Alagül’e olacaktır. Beni keşfedip kendimi görmemi sağladı. Desteği ve yol göstericiliği her zaman çok kıymetliydi.

İsteklerimi göz önünde bulundurup bana her konuda yardımcı olan tez danışmanım Doç.Dr. Gülsün Güven hocama teşekkürlerimi sunarım.

Teşekkürlerin en büyüğü ve kıymetlisi yaşamımda her anımın destekçisi olan değerli eşim Erdem Özdemir’e sevgisini ve desteğini her an hissetmek yoluma her zaman ışık tuttu.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Teknik Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı ile tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Nazan ÖZDEMİR

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
KAPAK.....	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iv
DANIŞMAN ONAYI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLO LİSTESİ.....	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi	1
1.2. Amaç	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Sınırlılıklar	7
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. Pandemi Dönemi.....	8
2.2. Özel Eğitim	11
2.2.1. Özel Eğitim Kavramı.....	12
2.2.2. Özel Eğitimin Amacı.....	15
2.2.3. Özel Eğitimin İlkeleri	15
2.2.4. Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Birey	16
2.2.5. Özel Eğitim Öğretmeni.....	21

2.2.6. Özel Eğitimde Ailenin Önemi	22
2.3. Beden Eğitimi	22
2.3.1. Eğitim Kavramı.....	22
2.3.2. Özel Eğitimde Beden Eğitimi.....	23
2.3.3. Beden Eğitimi ve Spor Kavramı.....	23
2.3.4. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi	26
2.3.5. Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları.....	27
2.3.6. Beden Eğitimi ve Sporun Faydaları	30
2.4. Uzaktan Eğitim	32
2.4.1. Uzaktan Eğitim Kavramı	33
2.4.2. Uzaktan Eğitimin Önemi.....	34
2.4.3. Dünyada Uzaktan Eğitimin Gelişimi	34
2.4.4. Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Gelişimi.....	37
2.4.5. Uzaktan Eğitimin Özellikleri	40
2.4.6. Uzaktan Eğitimin Avantaj ve Dezavantajları	42
2.5. Uzaktan Eğitim ve Beden Eğitimi	47
2.6. İlgili Araştırmalar.....	49
3. YÖNTEM	57
3.1. Araştırmanın Metodu.....	57
3.2. Araştırmacının Rolü.....	58
3.3. Çalışma Grubu.....	58
3.4. Verilerin Toplanması.....	60
3.5. Verilerin Analizi.....	61
3.6. Verilerin Güvenilirliği	61
4. BULGULAR.....	63
4.1. Tema 1- Veli Desteği	63

4.2.	Tema 2- Aktif Katılım	65
4.3.	Tema 3- Yetersiz İlgi ve Ortam	67
5.	TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	70
	KAYNAKÇA.....	72
	EKLER	

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Türkiye’de Covid-19 ile Eğitimin Kesintiye Uğramasından Etkilenen Öğrenci Nüfusu.....	10
Tablo 2. Dünyada İlk Uzaktan Eğitim Uygulamaları	37
Tablo 3. Katılımcıların Demografik Özellikler.....	59
Tablo 4. İçerik Analizi.....	63
Tablo 5. İçerik Analizi.....	66
Tablo 6. İçerik Analizi.....	68

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Covid-19 pandemisiyle eğitimin kesintiye uğradığı ülkeler (UNESCO, 2020).	9
--	---

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

BDE	: Bilgisayar Destekli Eğitim
BEP	: Bireysel Eğitim Programı
BÖTE	: Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü
CDLP	: California Distance Learning Project
CMS	: Content Management System
COVID-19	: Koronavirüs Hastalığı 2019
DEHB	: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu
EBA	: Eğitim ve Bilişim Ağı
EBA TV	: Eğitim ve Bilişim Ağı Televizyonu
GSGM	: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
KHK	: Kanun Hükmü Kararnamesi
LMS	: Learning Management System
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
NASPE	: National Association For Sport And Physical Education
OSB	: Otizm Spektrum Bozukluğu
ÖEHY	: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği
PICOS	: Polulation Interventions Comparators Outcomes
PRISMA	: Meta Analiz İçin Tercih Edilen Raporlama Ögeleri
SHAPE	: Amerikan Kalp Derneği ve Sağlık ve Beden Eğitimi Derneği
UEYT	: Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
USDLA	: United States Distance Learning Association
YAYKUR	: Yaygın Yükseköğretim Kurumu

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problemi

2019 yılında Çin’de Korona virüsün sebep olduğu büyük bir salgın başlamıştır. Bu salgın kısa sürede dünya çapında büyük bir salgına sebep olmuştur (WHO, 2020). Virüsün taşıdığı özelliklere aşına olmayan tıp bilimi virüsün ne olduğunu, nasıl bulaştığını, nasıl tedavi edileceğini araştırırken tüm insanlık ve tüm kurumlar korunma mücadelesine girişmişlerdir. İnsanlar türlü kişisel hijyen uygulamaları ile kendi sağlıklarını korumaya çalışırken hükümetler de halk sağlığını korumak adına bir dizi önlem almış ve uygulamışlardır. Virüse karşı aşlar geliştirilene değin kısa sürede virüs uluslararası düzeyde yayılmış ve tüm dünyayı tehdit eden bir pandemiye dönüşmüştür. Ülkeler arası seyahatlerle hızlıca dünyanın her yerine yayılan virüse ilişkin çok farklı tedbirler alınmış ve ölümlerin önüne geçilmeye çalışılmıştır¹. Pandemi, öylesine büyük bir salgına neden olmuştur ki dünya düzeni bilinenin çok aksi yönde hızla değişmiştir. Koronavirüs, başta sosyal yaşam olmak üzere ticaretten siyasete kadar hayatın her alanında filmlere konu olacak türden değişiklikler yaşatmıştır. Bir virüsün Uzak Doğu’daki bir şehirden çıkıp dünyaya yayılması ve tüm düzeni akıl dışı biçimde değiştirmesi elbette ki şaşılacak bir durumdur, bu nedenle öncelikle Koronavirüs pandemisinin temel dinamiklerini iyi kritik etmek gerekir.

Dünya genelinde güncel rakamlarla tam olarak 672 milyon 965 bin 004 kişiye COVID teşhisi konulmuş durumdadır. Dünya genelinde bugüne kadar COVID’e bağlı ölüm sayısı ise 6 milyon 742 bin 859 olarak açıklanmıştır ki bu rakam, COVID salgını bugüne değin görülen pandemiler içinde en çok ölüm oranına ulaşan salgınlardan birine dönüştürmüştür². Türkiye’ye görece biraz daha geç gelen Koronavirüs, geldiğinden itibaren kısa süre içinde büyük bir hızla yayılma göstermiştir. Türkiye’de COVID-19 pandemisi önlemleri kapsamında 21 Mart 2020 itibarıyla 65 yaş üzeri vatandaşların sokağa çıkması yasaklanmıştır. Daha sonra, 3 Nisan itibarıyla yasak 20 yaş altına da uygulanacak biçimde genişletilmiştir. 10 Nisan’da ise 30 büyükşehir ve Zonguldak için 48 saat sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir³. 2020 ila 2022 yılları arasında Türkiye’de

¹ <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51614548>, (Erişim tarihi:04.04.2022)

² <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-54977340>, (Erişim tarihi: 04.04.2022)

³ <https://www.worldometers.info/coronavirus/>, (Erişim tarihi: 04.04.2022)

sokağa çıkma yasakları, belli yaş gruplarının belli saatlerde sokağa çıkmaları, kafe/bar, avm gibi yerlerin kapatılması, marketlerin belli saatlerde açık olması gibi türlü yasaklar uygulanmıştır. Bu yasakların amacı solunum ve temas yoluyla bulaşan korona virüsün yayılmasını engellemektir. Tüm dünya, insanlar arası teması azaltmak temel paradigması üzerinden pandemi ile mücadele etmeye çalışmıştır. Bu esnada ise aşılar ve türlü tedaviler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Korona virüs, solunum ve temas yoluyla bulaştığından tüm dünyayı büyük bir hapishaneye döndürerek sosyal alanları oldukça sıkı şekilde sınırlandırmıştır. Bu kısıtlamalardan çok büyük sosyal alanlar olan okullar da payını almıştır. Ağırlıklı olarak 5 ila 25 yaş arası çocuk ve gençlerin her gün katıldığı sosyal bir alan olan okullar, pandemi tedbirleri kapsamında ilk kez 16 Mart 2020 tarihinde tatil edilmiş ve hemen ardından 20 Mart 2020 tarihinde Uzaktan Eğitim uygulamasına geçilmiştir. UNESCO'nun 2020 yılında yayınladığı rapora göre pandemi (Covid-19) dolayısıyla tüm dünyada 27 Mart 2020 tarihinde okullarda eğitim öğretime ara verilmiştir. 188 ülkede 1,5 milyardan fazla öğrenci okulların kapanmasından etkilenmiştir Yaşanan bu sağlık krizi eğitim sistemlerini değişikliğe gitmeye zorlamıştır (UNESCO, 2020). Bu süreçte ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığına (Özer, 2020) ve Yükseköğretim Kuruluna bağlı eğitim kurumlarında örgün eğitime ara vererek uzaktan eğitim uygulamalarına geçmiştir (YÖK, 2020).

Devam eden yıllarda aşamalı olarak yüz yüze eğitim denenmiş olsa da 2021 yılının Eylül ayına kadar yüz yüze eğitim mümkün olmamıştır. Yaklaşık bir buçuk sene kadar uzaktan eğitim devam etmiştir (Öncü ve Kırıcı, 2021). Uzaktan eğitime devam edilen bu yıllarda ise eğitimin uygulanabilirliği, etkinliği, katkı ve faydaları, verimliliği, niteliği gibi pek çok unsur toplumun her kesiminde tartışma konusu olmakla birlikte akademik araştırmalara da konu olmuştur.

Eğitimin her kademesi ve her alanı uzaktan eğitim uygulamasından olumsuz etkilendiğine dair literatürde oldukça fazla araştırma mevcuttur. Karadağ ve Yücel (2020) yaptıkları araştırmada pandemi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitimi incelemişler ve öğrencilerin memnuniyetlerini ölçmeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda öğrencilerin uzaktan eğitim döneminde okul yönetimi ve dijital içerik öğretim materyali konularından hiç memnun olmadıklarını saptamışlardır. Görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim sırasında yönetim uygulamalarıyla sorunlar yaşadıkları,

ders araç gereçlerine erişme ve kullanma konusunda sıkıntı çektikleri anlaşılmaktadır. COVID döneminde uzaktan eğitim için gerekli ders araç gereçlerinin temini hususunda erişim ve eğitimde fırsat eşitliğine yönelik tartışmalar oldukça yoğun yaşanmıştır. Yaşanan toplumsal olaylarda ve yapılan akademik araştırma sonuçlarında da görülebileceği üzere uzaktan eğitim, eğitimde fırsat eşitliğine büyük darbeler indirmiş, eğitimde fırsat eşitsizliğini derinleştirmiştir (Yıldız ve Vural, 2020). Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin sürekli evde olmaları fizyolojik, psikolojik ve mental açıdan iyi oluş hallerini de olumsuz etkilemiştir. Çünkü okul tüm eğitim kademelerinde öğretimden evvel bir sosyalleşme ve yaşam alanıdır. Çocuklar ve gençler okullarda yalnızca eğitim ve öğretim görmezler, kendi yaş grupları ve akranlarıyla gelişimleri için zorunlu iletişim kurarlar, paylaşımlar gerçekleştirirler. Yapılan akademik araştırmalarda uzaktan eğitim döneminde çocukların ve gençlerin “yalnızlık duygusu, yapaylık, sosyalleşme, dışsal motivasyon, izolasyon, iletişimsizlik, psikolojik uzaklık, kalite, eşitsizlik, anıdalık ve duyuşsal yakınlık” gibi konularda olumsuz etkilendikleri saptanmıştır (Bozkurt, 2020; Afşar ve Büyükoğlu, 2020; Balcı ve Çetin, 2020).

Geçmiş iki yıllık süreçte olumsuz deneyimler kadar akademik çalışmalar da göstermektedir ki pandemi dönemindeki uzaktan eğitim uygulamaları eğitimin niteliğinde büyük düşüşler yaratmıştır. Eğitimde içerik ve araç-gereç erişilebilirliği açısından büyük zorluklar yaşanmıştır. Uzaktan eğitime devam eden grupların psikolojik sağlıkları ve mental iyi oluşlarını olumsuz etkilemiştir ki özellikle çocuklarda sağlıklı gelişim açısından uygun olmayan psikolojik etkiler ortaya çıkmıştır. Eğitimin kalitesi, çocuk ve gençlerin psikolojisi kadar vurgulanmayan fakat oldukça büyük önem taşıyan konulardan biri ise çocuk ve gençlerin fizyolojik sağlığıdır. Kısıtlama dönemlerinde tüm insanlar çok kısıtlı bir yaşam ve hareket alanına sahip olmuşlardır. Pandemi döneminde tüm yaş gruplarında fiziksel aktivite eksikliği ve buna bağlı olarak yaşanan sağlık sorunları çokça gündeme gelmiştir. Çocuklar ve gençler açısından ise fiziksel aktivite azlığı yalnızca fizyolojik değil gelişim sorunları da doğuran bir etmendir. Lise çağında bir genç beden eğitim dersi aracılığıyla fizyolojik gelişimine katkı sağlarken aynı zamanda mental, psikolojik ve hormonal büyüme gibi alanlarda da edinimler sağlar. Beden eğitimi dersi, çocuklar ve gençlerin fizyolojik, psikolojik, mental ve gelişim gibi pek çok farklı unsuruna etki eden bir derstir (Özcan ve Saraç, 2020). Bu bağlamda pandemi dönemi boyunca uzaktan eğitim uygulamasında en olumsuz etkileri uygulamaya dayalı dersler almıştır. Uygulamanın temel ders materyali olduğu bir alan olarak beden

eğitimi, uzaktan eğitim döneminde çok kötü etkilenmiştir. Uzaktan eğitim hiçbir ders için olumlu etkiler doğurmamıştır ancak teorik bağlamı ağır basan dersler nitelik ve etkinlikten çokça ödün vermeden uzaktan eğitimde etkinliğini sürdürebilmiştir. Beden eğitimi dersi ise neredeyse tamamen uygulamaya dayalıdır ve çocuklara vaat ettiği fayda ve katkıyı ekran başında yüksek ölçüde vermesi olanaksızdır. Beden eğitimi dersi yüz yüze eğitim ile verilmesi gereken derslerin başında gelmektedir (etin vd., 2021).

Beden eğitim dersi eğitimin her kademesinde ve her yaş grubu çocukta yüz yüze eğitim ile verildiğinde başarılı olabilecek bir derstir. Özellikle zel eğitime ihtiyaç duyan çocuklarda beden eğitimi ise uzaktan eğitim uygulamasından en fazla olumsuz etkiye maruz kalan alanlardan biri olmuştur. Örgün ğretim kapsamında özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere, özel eğitim hizmetleri de verilmektedir. Özel eğitim, yaş grubundan beklenen düzeyde gelişim göstermeyen ve yetersizliklerden etkilenen bireyler örgün eğitim türü olan özel eğitim hizmetlerinden yararlanmaktadırlar (MEB, 2018). Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin ihtiyaçları birbirinden farklıdır bu yüzden uygun olan eğitim ortamı sınıflama yapılarak belirlenmektedir. Bu alanda yapılan sınıflandırma şu şekildedir: “Otizm Spektrum Bozukluğu, Zihinsel Yetersizlik, İşitme Yetersizliği, Görme Yetersizliği, Bedensel yetersizlik, özel ğrenme Güçlüğü, Dil Konuşma Güçlüğü, oklu Yetersizlik, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Süreğen Hastalık ve üstün/zel Yetenek” (MEB, 2018). Dolasıyla her bir birey için farklı bir program gerekmektedir.

Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler belli konularda akranların gösterdiği gelişimi gösteremezler. Bu durum normal yaşam şartları sürerken bile özel eğitimi bireylerin dezavantajlı durumda olmalarıyla son bulurken pandemi dönemi şartları özel eğitime ihtiyaç duyan kişileri çok büyük ölçüde olumsuz etkilemiştir. Tipik gelişim gösteren bireylerde dahi çok büyük olumsuzluklar görülürken özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler, pandemi dönemi ve kısıtlamalardan çok büyük yaralar almışlardır. Özellikle beden eğitimi konusunda özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler, uzaktan eğitim uygulamasından olumsuz etkilenen grupların en başlarında gelmektedir. Pandemi sürecinin başlamasıyla beraber ani bir şekilde örgün eğitimin yerini uzaktan eğitim almıştır, yüz yüze eğitim ivedi bir şekilde uzaktan eğitime dönüşünce hem ebeveynler hem öğrenciler için zor bir süreç olmuştur (şenol ve Yaşar, 2020). Teknoloji her ne kadar yaşamımızın büyük bir bölümünde olsa da tüm eğitim ve öğretimin diğital ortama taşınması sınırlılıkları

kaçınılmaz kılınmıştır (Pedrò, 2012). Bu süreç tüm çocukları etkilediği gibi özel eğitime ihtiyaç duyan çocukları da etkilemiştir. Özel eğitim kurumlarının kapatılması, uzaktan eğitim olanaklarının bu çocuklar için yeterli olamaması pandemi sürecinin bu grupları daha çok olumsuz etkilenebileceği görülmektedir (Hassiotis vd., 2020). Bu sınırlılıklar öğretmenler için de kaçınılmaz olmuştur örgün eğitim programının bir anda uzaktan eğitim programına dönüştürülmesi zorlu bir süreç olmuştur (Özcan ve Saraç,2020). Yapılan literatür incelemesinde öğretmenlerin her ne kadar alanında uzman olsa da etkili öğretim tasarımları kullanılsa da öğretmenlerin dijital ortamdaki bilgi yetersizliklerinden dolayı uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik çekingen davrandıkları görülmüştür (ILO, 2020). Yurt dışında da durumlar benzerdir, Norveç ve Amerika’da yapılan bir çalışmada Norveç’te öğretmenlik yapan öğretmenlerin %67’si, Amerika’da öğretmenlik yapan öğretmenlerin %92’si COVID-19 pandemisi öncesinde çevrim içi öğretim deneyimleri olmadığını söylemiştir (Gudmundsdottir ve Hathaway, 2020).

Türkiye’de uzaktan eğitim sürecinde 2012 yılından beri hizmet veren Eğitim Bilişim Ağı (EBA) kullanılmaktadır. EBA TV ile öğrenciler kendi sınıf gruplarına ait dersleri takip edebilmektedir (MEB, 2020). Bunun yanında öğretmen ve öğrencilerin dijital ortamda canlı olarak kullanabilecekleri “EBA Canlı Sınıf” uygulaması kullanılmıştır (MEB, 2020). MEB tüm ders içeriklerini kapsayan uygulamalar yapmıştır fakat beden eğitimi alanı uygulamalı bir alandır ve dijital ortama taşınması diğer alanlara göre daha zor bir süreçtir. Aynı zamanda bu kaynakları kullanmak için beden eğitimi öğretmen adaylarının bilgi ve becerileri yeterli olmamıştır. Bu konu hakkında yapılan öğretmen yorumlarına bakıldığında beden eğitimi ders amaçlarına ulaşılmadığı söylenmektedir (Aras ve Işık, 2020).

Özel eğitime ihtiyaç duyan kişiler için kısıtlamalar farklı uygulanmış ve bir derece de olsa hayatları kolaylaştırılmaya çalışılmıştır ancak tüm toplumu, ülkeleri ve kurumları kısıtlayan işleme biçimlerini değiştiren bir olgu aktifken kısıtlamalarda uygulanan esnetmeler yeterince kolaylaştırıcı etki yaratmamıştır. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin uzaktan eğitim döneminde beden eğitimi konusu oldukça çok yönlü ve çok aktörlü, toplumsal bir olgudur. Özel eğitime ihtiyaç duyan bu kişilerin uzaktan eğitim döneminde yaşadıklarının toplumsal bir yönü, kurumsal bir yönü, hukuksal bir yönü, ailesel bir yönü, eğitimci yönü ve birey tarafı mevcuttur. Bu çok yönlü ve kompleks yapının yakından incelenmesi gerekir. Uzaktan eğitim faaliyetleri eski bir geçmişe sahip

olmasına rağmen özel eğitim alanında bu faaliyetler oldukça yeni bir konudur. Bu konu tartışmalara yol açmıştır özel eğitimin etkili şekilde gerçekleşmesi öğrenci-veli-öğretmen iş birliği son derece önemlidir. Eğitimin en önemli görevi ise özel eğitim konusunda uzman olan öğretmenlere düşmektedir.

Türkiye’de COVID-19 pandemisi sürecinde eğitim alanına yönelik yapılmış olan araştırmalar oldukça azdır bu süreçte alan yazında beden eğitimi öğretmenlerin pandemi sürecinde uzaktan eğitime yönelik görüşlerine yer verildiği araştırmalar sınırlı sayıdadır. Özel eğitim alanındaki beden eğitimi öğretmenleriyle yapılan bir çalışmaya ise rastlanılmamıştır.

Bu çalışmada, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitimden etkilenme şekilleri, beden eğitimi uygulamalarının bu dönemdeki değişimi ve tüm bu süreçlerde öğretmen görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Özel eğitime ihtiyaç duyan birey perspektifi, beden eğitimi uygulaması perspektifi ve öğretmen görüşleri perspektifi olmak üzere üç ayrı açıdan konu ele alınmıştır. Böylece uzaktan eğitimin özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin beden eğitiminde ne gibi uygulamalar getirdiği ve bu uygulamalara karşı tarafların görüşlerini detaylı biçimde ele alınmış olacaktır.

1.2. Amaç

Bu çalışmanın genel amacı Pandemi döneminde (Covid 19) özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin beden eğitimi alanındaki uzaktan eğitim uygulamaları ve bu uygulamalara yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

Öğretmenlerin;

1. Online eğitim sürecinde velilerin rolüne ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Online eğitim sürecinde öğrencilerin katılımlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Online eğitimde öğrenci ilgi ve eğitim ortamına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma 2019-2020 eğitim öğretim yılı içerisinde özel eğitim alanında beden eğitimi ve spor dersi öğretim programının hedeflerine ulaşılmasında okullarda uygulanan öğretim programının online ortamda uygulanabilirliğinin görülmesi açısından önemlidir.

Bununla birlikte özel eğitimde beden eğitimi ve spor derslerinin online yapılması durumunda karşılaşılabilecek sorunlara cevap olabilecek niteliktedir.

Aynı zamanda özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin öğrenme süreçlerinde katkı sağlayacak ip uçları vermektedir. Uygulamalı bir alan olan beden eğitiminde online eğitime devam ederek hedef ve kazanımlara ulaşma konusunda aile, ortam ve motivasyon kavramlarının öğrenmeye etkisi açısından yol göstericidir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin gözünden bu çalışma öğretim programının hedeflerini düşünerek online ortamda öğrenme-öğretme etkinliklerinin gerçekleşmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırma beden eğitimi ve spor derslerinin özel eğitim alanındaki uygulamalarının online ortamdaki bir yansımasıdır. Bu çalışma sonucunda daha etkili bir öğrenme- öğretim ortamının oluşturulacağı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilecek sonuçlara göre öğretim programlarında yer alan hedef kazanımların özel eğitimde beden eğitimi ve spor dersleri için resmi öğretim programlarında yol gösterici kılavuz olabileceği tahmin edilmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

- 1) Bu çalışmanın sonuçları 2019-2020 eğitim öğretim yılında özel eğitimde alanında çalışan ve online eğitimde beden eğitimi dersi veren beş beden eğitimi öğretmenin (2'si kadın 3'ü erkek) görüşleriyle sınırlı kalmıştır.
- 2) Araştırma araştırmacı tarafından geliştirilen ve uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler ile sınırlıdır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Pandemi Dönemi

Çin'in Wuhan kentinde başlayan ve kısa sürede tüm dünyaya yayılan Covid-19 salgını, tüm sektörlerle birlikte eğitim sektörünü de derinden etkilemiştir. Ülkeler salgının daha fazla yayılmaması adına birbiri ardına yüz yüze eğitime ara vermişler ve öğretim sürecine uzaktan eğitim üzerinden devam etmeye başlamışlardır. UNESCO (2020) tarafından yayımlanan verilere göre yüz yüze eğitime verilen ara ile birlikte dünya genelinde 1,6 milyardan fazla öğrenci eğitimine evden devam etmeye başlamıştır. Rapor, okulların kapatılmasının Afrika, Güney Amerika gibi bazı kıtalarda ve Avrupa'nın bazı bölgelerinde daha belirgin olduğunu ifade ederken; Kuzey Amerika, Avustralya ve Kuzey Avrupa'daki okulların kapatılması, dünyanın diğer bölgelerine kıyasla nispeten daha düşük olmuştur. İlk olarak Aralık 2019'da ortaya çıkan Covid-19, Mart 2020 itibariyle tüm dünyayı etkisi altına alan bir pandemi haline gelmiştir.

Ulusal hükümetler, salgından korunmak ve yayılmasını azaltmak için ilk olarak insanların evde kalmasına yönelik tedbirler geliştirmişlerdir ve belli saatlerde dışarda geçirilen zamanlarda da sosyal mesafe (sosyal izolasyon) uygulamasını getirmişlerdir. Karantina uygulamaları, seyahat engeli ve eğitim kısıtlamaları da alınan ciddi önlemler arasındadır. Salgının yayılma hızını düşürmek için insanların bir süre dışarı çıkmaması ve evde kalması gerekmiş, bu da birçok ülkenin okuldaki eğitim faaliyetlerini askıya almasına neden olmuştur. Pandemi sırasında okulların ve üniversitelerin kapatılması birçok öğrenciyi ve aileyi etkilemiştir (Bourouiba, 2020'den aktaran Bozkurt, 2020).

Fiziksel ve maddi koşulların olmaması bu dönemde uzaktan eğitime geçişi gerekli kılmıştır. Böylelikle devletler kısa bir süre içerisinde pandeminin eğitim üzerindeki etkisini en aza indirmek için yüz yüze eğitimi askıya alarak uzaktan eğitime geçmiştir. Dünya genelinde tüm eğitim düzeylerinden öğrenci nüfusunun yaklaşık yarısını ifade eden 1,6 milyar öğrencinin eğitimi eğitim kurumlarının kapatılması ve yüz yüze eğitime ara verilmesi ile kesintiye uğramıştır (Şekil 1).

Şekil 1. Covid-19 pandemisiyle eğitimin kesintiye uğradığı ülkeler (UNESCO, 2020).

Pandemi ile birlikte tüm dünyada hayatın normal akışı değişmiş, pandeminin yüksek bulaşıcı özelliğinden dolayı yayılımını yavaşlatmak ve etkisini azaltmak için dönüşümlü çalışma, evden çalışma, esnek çalışma vb. uygulamalar yapılmaya başlamıştır. Bununla birlikte ülkelerde sosyal mesafenin korunması, bireylerin kendilerini izole etmeleri, karantina süreçleri ve tam zamanlı ya da kısmi sokağa çıkma yasakları gibi önlemler almışlardır. Bu önlemler kapsamında insanların birbirleri ile en yoğun temasın olduğu okullar da kapatılmış ve yüz yüze eğitime ara verilmiştir (Bozkurt, 2020; Bozkurt ve Sharma, 2020).

Benzer süreç Türkiye’de de yaşanmış ve Mart 2020 itibariyle yüz yüze eğitime ara verilmiştir. Bu tarihten itibaren öğrenciler eğitimden geri kalmamaları adına uzaktan eğitim sürecine başlatılmıştır. Türkiye’de Covid-19 salgın sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından televizyon ve internet üzerinden uzaktan eğitim verilmiş ve verilmeye devam etmektedir. Bu kapsamda ilk ve ortaokullarda haftalık ders programları yeniden yapılandırılmış ve eğitimler Eğitim Bilgi Ağı (EBA) ve televizyon aracılığıyla sağlanmıştır. Televizyon aracılığıyla verilen uzaktan eğitimin her kademesi için EBA-TV adlı ulusal bir kanal açılmış. Bu kanallarda ortak dersler belirlenen programa göre işlenmiştir. Ayrıca EBA faaliyetleri için tüm telefon operatörlerinden internet erişimi sağlanmıştır. Böylece öğrencilerin eğitimlerine devam etmeleri desteklenmiştir (MEB, 2021). Ancak EBA üzerinden eğitimlerde alt yapı yetersizliği nedeniyle bağlanamama vb. birçok problem yaşanmış, öğretmenler de derslerini zoom gibi alternatif programlar üzerinden yürütmüşlerdir.

Uzaktan eğitimin, eğitimin sürdürülebilirliğinin sağlanması, hayat boyu öğrenmeyi sağlama ve eğitim maliyetlerinin düşürülmesi gibi birçok faydası vardır. Bununla birlikte öğrenci ve öğretmen farklı yerlerde olması, uygulanan yöntemler, program ve zaman açısından bazı sınırlamaları da vardır. Ayrıca altyapı eksikliği (yazılım, donanım vb.), ekonomik nedenler, teknik personel sorunu, toplumun ve özellikle öğrencilerin bu konudaki bilinçsizliği ve bilgi teknolojilerinden yararlanma düzeyindeki bölgesel farklılıklar gibi pek çok faktör de olumsuzluklar arasındadır. Tüm bu olumsuzluklar e-öğrenmeye ve buna bağlı olarak uzaktan eğitime engel olarak görülmektedir (Gökdaş ve Kayri, 2005).

Türkiye’de eğitimin kesintiye uğraması ile bu durumdan etkilenen öğrenci sayısı yaklaşık 25 milyonu bulmuştur (Tablo 1). Eğitim, temel bir insani haktır. Pandemi nedeniyle bu hakkın kesintiye uğraması nedeniyle pek çok eğitim kurumu tarafından eğitimi telafi etme adına hızlı bir refleks gösterilmiş ve acil uzaktan eğitim uygulamaları çerçevesinde tüm dünyada birçok çalışma yapılmıştır.

Tablo 1. Türkiye’de Covid-19 ile Eğitimin Kesintiye Uğramasından Etkilenen Öğrenci Nüfusu

Toplam Etkilenen Öğrenci:	24.901.925		
Toplam Etkilenen Kadın Öğrenci:	11.817.880		
Toplam Etkilenen Erkek Öğrenci:	13.084.045		
Eğitim Düzeyi	Kadın	Erkek	Toplam
• Okul Öncesi	632.944	693.179	1.326.123
• İlköğretim	2.421.515	2.550.915	4.972.430
• Ortaöğretim	5.450.541	5.953.844	11.404.385
• Yükseköğretim	3.312.880	3.886.107	7.198.987

(Bozkurt, 2020).

Tabloda da görüldüğü üzere tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de okul öncesinden üniversiteye kadar eğitimin her kademesinde yüz yüze eğitim kesintiye uğramıştır. Eğitimin temel bir insan hakkı olduğu ilkesi çerçevesinde salgın nedeniyle

kesintiye uğramış olan eğitim açığını gidermek için birçok MEB ve özel eğitim kurumları tarafından gereken tedbirler alınmış ve hızlı bir şekilde uzaktan eğitim uygulamaları kullanılmaya başlamıştır (Bozkurt, 2020).

2.2. Özel Eğitim

Özel eğitim gerektiren bireylerin, genel ve mesleki eğitim görme haklarını kullanabilmelerini sağlamaya yönelik esasların düzenlendiği 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede (KHK) (1997) özel eğitim; “Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” şeklinde tanımlanmıştır. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde (ÖEHY) (2018) ise özel eğitim; “bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” şeklinde tanımlanmıştır. Literatürde ise özel eğitimin, özel eğitime gereksinim duyan öğrencinin yetersizliklerinin engelleyici etkisini azaltmak amacıyla tamamen çocuğun gereksinimleri dikkate alınarak hazırlanan eğitim programını içerdiği belirtilmektedir (Eripek, 2005).

Özel eğitim, müdahale süreci ve öğretim süreci olarak iki temel özelliğe sahiptir (Günden ve Ardıç, 2020). Bu özelliklerden ilki “müdahale süreci olarak özel eğitimidir. Buna göre, özel eğitim uygulamalarının asıl amacı, özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların öğrenmelerinin ve toplumsal hayata aktif katılımlarının önündeki engellerin kaldırılmasıdır (Günden ve Ardıç, 2020). Müdahale süreci olarak özel eğitim üç aşamadan oluşmaktadır ve bu aşamalar şöyle açıklanmıştır (Günden ve Ardıç, 2020):

- Birincil Müdahale. Özel eğitim öğretmeninin yetersizlik oluşturabilecek koşulları ortadan kaldırması,
- İkincil Müdahale. Yetersizlik kaynaklı olarak ortaya çıkan bir sınırlılığın eğitim yoluyla ortadan kaldırılması,
- Üçüncül Müdahale. Yetersizliğin neden olduğu olumsuz etkilere rağmen, bir becerinin kazanımı için teknolojik destek alınması sürecidir.

Özel eğitimin ikinci özelliği ise, “öğretim süreci olarak özel eğitim” dir. Bu süreçte öğretim sürecine vurgu yapılmakta ve bu süreçle ilgili kim, ne, nerede, nasıl başlıkları altında sürecin planlanması üzerinde durulmaktadır.

2.2.1. Özel Eğitim Kavramı

Her çocuğun kendisine uygun eğitim kurumlarında eğitim almaya hakkı vardır. Bu nedenle eğitim ortamlarında, farklılıkların kabul edilmesi ve saygı duyulması gereklidir. Din, dil, ırk, engel durumu gibi farklılıklar eğitim hakkını engellememelidir. Her toplumda farklı gereksinimlere ihtiyaç duyan özel eğitim gereksinimli bireyler bulunmaktadır. Özel eğitim gereksinimli bireylerin eğitimi üzerinde yoğunlaşan alan Özel Eğitim olarak adlandırılmaktadır (Subakan ve Koç, 2019).

Bilim olarak özel eğitim, pedagoji alanının bir parçasıdır ve toplumun kültürel ve sosyal seviyesini de yansıtmaktadır. Çok boyutlu sosyal bir sorun olan özel eğitim sadece eğitim sistemi ile sınırlı olmayarak toplumsal yapı ve algı ile de yakından ilgilidir (Kutrumanos, 1996).

Özel eğitim gereksinimli birey, 07/07/2018 tarihli ÖEHY’de; “bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren birey” şeklinde tanımlanmaktadır. 02/10/2008 tarihli, 3699 sayılı Kanunun 3. Maddesine göre ise özel eğitim gereksinimli birey; “okul hayatının tamamında veya belli bir bölümünde, disiplinler arası değerlendirmeye göre duyuşsal, zihinsel, bilişsel, gelişimsel veya nöropsikiyatrik bozukluklar sebebiyle önemli öğrenme güçlüğü çeken ve bu öğrenme güçlüğü nedeniyle okula ve öğrenme sürecine uyum sıkıntısı yaşayan birey” olarak tanımlanmaktadır. Eripek (2005)’ e göre özel eğitim gereksinimli bireyler, bireysel özellikleri veya öğrenme yetenekleri açısından bireyselleştirilmiş eğitim programlarını (Bundan sonra BEP) gerektirecek kadar normlardan farklılık gösteren bireylerdir. Öğrenme ya da davranış problemleri gösteren, bedensel, duyuşsal yetersizliği olan çocukları ve özel yetenekli çocukları da içerisinde barındıran kapsamlı bir terimdir.

Zaman içerisinde özel eğitimi ifade edebilmek için çok çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Roza İmvrioti 1939 yılında, özel eğitim teriminin kavramsal açıklamasını “terapötik pedagoji” olarak ifade etmeye çalışmıştır. Özel eğitimi sosyal veya bireysel sebeplerle sürekli olarak zihinsel ve bedensel gelişimleri engellenen bireylerin eğitimi, öğretimi ve refahıyla ilgilenen bilim dalı olarak tanımlamıştır (İmvrioti, 1939).

Kırcaali-İftar (1998)’e göre özel eğitim, ortalama öğrenci özelliklerinden önemli ölçüde farklılaşan öğrencilere sağlanan, bireysel olarak planlanmış ve bireyin bağımsız yaşama olasılığını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen eğitim hizmetlerinin bütünüdür. Özel eğitim, özel eğitim gereksinimli bir çocuğun okulda ve toplumsal yaşamda

öğrenmesini engelleyen sorunları önlemek ve ele almak için tasarlanmış kasıtlı bir müdahale programı olarak nitelendirilebilmektedir.

ÖEHY (2020)'e göre özel eğitim, bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş öğretim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitimidir. 3699 sayılı Kanunun 1. Maddesine göre ise, engelli ve tanılanmış özel eğitim gereksinimli öğrencilere sağlanan eğitim hizmetleri setidir. Bu eğitim hizmetleri tüm vatandaşlara ücretsiz bir şekilde sunulurken bağımsız yaşam, ekonomik özgürlük, eşit haklar ve toplumla entegrasyonu amaçlamaktadır.

Özel Eğitim, tüm çocukların öğrenebilmesi ve öğrenmek istemesi ilkesine dayanarak, uygun eğitim koşulları sağlandığı takdirde her çocuğun öğrenebileceği görüşünü savunmaktadır (Kutrumanos, 1996). Özel Eğitim ile öğretim ortamlarının öğrencilerin her yöndeki farklılıklarını dikkate alarak tüm öğrencilere hizmet edebilecek biçimde uyarlanması hedeflenmektedir. Genel eğitim müfredatını geliştiren, tamamlayan ve destekler niteliktedir (Aydın ve Diken, 2020).

Özel eğitim, bir çocuğu belirli özelliklerine, yeteneklerine ve ihtiyaçlarına göre uyarlanmış öğretim programlarını kapsamaktadır. Çocuğun sürekli değerlendirilmesiyle genel eğitim sınıflarında veya özel eğitim ortamlarında sağlanmaktadır (Polihronopulu, 1995). Özel eğitim gereksinimli öğrencinin sürekli değerlendirilmesi ile öğretim sürecindeki aksaklıklar saptanarak yeniden uyarlamalara gidilmekte ve daha etkili bir öğretim ortamı sağlanmaktadır. Özel eğitim, eğitsel ve sosyal ihtiyaçları olan kişilerin potansiyellerini iyileştirmek ve daha iyi kullanmak için sorunlarının ele alınmasına katkıda bulunmayı amaçlayan öğretim programları ve hizmetlerini içerir (Kitipi, Sotiriadu ve Traka, 2015).

Özel eğitim sürecinde öğretim programları, içerik açısından özel eğitim gereksinimli bireye nelerin öğretilmesi gerektiğinin özel olarak belirlenmesi bakımından genel eğitim öğretim programlarından farklılaşmaktadır. Yaş dönemine uygun gelişim gösteren çocukların kendiliğinden edindikleri becerileri, özel eğitim gereksinimli çocuklar yoğun ve sistematik programlarla öğrenebilmektedirler (Aydın ve Diken, 2020). Bu yüzden eğitimin öğrencilere göre düzenlenmesi, öğretim programlarının ve amaçlarının öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve yeterlikleri dikkate alınarak bireyselleştirilerek

hazırlanması önemlidir. Bu süreçte BEP'ler özel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. BEP; özel eğitim gereksinimli bireylerin takip ettikleri program esas alınarak gelişim özellikleri, eğitim ihtiyaçları ve performansları doğrultusunda hedeflenen amaçlara ulaşmaya yönelik hazırlanan, verilecek destek eğitim hizmetlerini içeren özel eğitim öğretim programlarını ifade etmektedir (ÖEHY, 2018).

Özel eğitim öğretim programlarının hedeflerine ulaşabilmek için eğitimcinin öğrenciyi olabildiğince yakından tanınması, ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini bilmesi gerekmektedir. Öğrenciyi daha yakından tanıyarak ona uygun öğretim programlarını geliştirebilmek adına birçok disiplinden uzmanın karşılıklı iş birliğini içermektedir (Papanis, Yavrimis ve Viki, 2009). Dolayısıyla özel eğitim alanı birçok uzmanla iş birliğini gerektiren disiplinler arası bir alandır.

Özel eğitim öğrenciyi toplumsal hayata hazırlamak, bağımsız yaşamını desteklemek gibi çeşitli amaçlara hizmet etmektedir. 1566/85 sayılı yasanın 32. maddesine göre özel eğitim, öğrencilerin yetenek ve potansiyellerinin etkili bir şekilde geliştirilmesini, değerlendirilmesini, üretim sürecine entegre edilmesini ve toplum tarafından karşılıklı kabullerinin sağlanmasını amaçlamaktadır. ÖEHY (2020)'nin 6. maddesinde ise özel eğitimin amacı, özel eğitim gereksinimli bireylerin eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kapasitelerini en üst düzeyde kullanmaları, üst öğrenime, meslek hayatına ve toplumsal yaşama hazırlanmalarının sağlanmasıdır.

Pedagoji biliminin günümüzde mevcut eğilimi özel eğitim gereksinimli olan ve olmayan çocukların eğitimlerini kaynaştırma ve kapsayıcı eğitim ilkelerine dayandırmaktır. Özel eğitim gereksinimli ve olmayan çocuklar için “herkes için okul” ortamını oluşturma çabası söz konusudur. Bütün öğrencilerin aynı okul ortamında eğitim alması hedeflenmektedir. Bu nedenle özel eğitimin modern eğilimi, tüm çocukların eğitim hakkını güvence altına almak, tüm çocukları içeren okullar kurmak, onların özelliklerini anlamak, öğrenmelerine yardımcı olarak bireysel ihtiyaçlarını karşılamaktır (Çetinkaya, 2010; Alevriadu ve Solomonidu, 2016; Kızılaslan, Tuncay ve Umar, 2021).

Dolayısıyla özel eğitim gereksinimli bireylerin topluma kazandırılmaları, toplumsal yaşamda üretken hale gelmeleri kendilerine sunulan özel eğitim hizmetine bağlıdır. Her insan gibi özel eğitim gereksinimli bireyler için de bağımsız yaşam, kendine yetebilme ve toplumla bütünleşmek önemli bir husustur. Bu doğrultuda özel eğitim ile özel eğitim

gereksinimli bireylerin olabildiğince bağımsız ve sosyal bir hayat sürmeleri amaçlanmaktadır.

2.2.2. Özel Eğitimin Amacı

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ÖEHY'nin 5.maddesinde özel eğitimin amaçları, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin (MEB, 2014);

- a) Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir vatandaş olarak yetişmelerini,
- b) Toplum içinde bağımsız yaşamaları ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini geliştirmelerini,
- c) Uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç-gereç kullanarak; eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını amaçlar” şeklinde açıklanmıştır.

Tüm bu yapılan ya da yapılmak istenen çalışmaların amacı zedelenmeden kaynaklanan yetersizlik alanlarını engel olmaktan çıkarmak ya da aza indirerek akranları gibi kişisel ihtiyaçlarını kendi gideren, karşılaştığı soru ve problemlerle baş edebilen en azından uğraşan, sorunsuz sosyalleşebilen ve toplumun bir parçası olduğunu gözlemleyen bireyler olabilmeleri içindir. Bu anlamda toplumun diğer bireyleri gibi normal hayatın tüm fırsatlarından (genel eğitim, iş, eğlence, ev gibi konularda) eşit bir şekilde istifade edebilmelerini için normalleştirme kavramı kabul edilmiştir. (Sucuoğlu ve Kargın, 2006) Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerle daha güçlü bir toplum oluşturmak için onları dışlamadan, hoşgörülü bir tutumla topluma katılımlarını sağlamak ve birçok alanda, farklı düzeyde yapılacak çalışmalarla desteklemek gerekmektedir.

2.2.3. Özel Eğitimin İlkeleri

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan ÖEHY (2018), Türk milli eğitim sisteminin özel eğitim almış kişilere yönelik genel amaç ve ilkeleri kapsamında;

- a) “Bireysel farklılıkları, gelişim özellikleri ve eğitim ihtiyaçları dikkate alınarak eğitim hizmeti sunulması,
- b) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılması,
- c) Özel eğitim hizmetlerine erken dönemde başlanması,

- d) Özel eğitim hizmetlerinin, özel eğitim ihtiyacı olan bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan, toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanıp yürütülmesi,
- e) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitsel performansları doğrultusunda amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde uyarlamaları yapılarak diğer bireylerle birlikte eğitim görmelerine öncelik verilmesi,
- f) Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerini sürdürebilmeleri için kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılması,
- g) Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması,
- h) Ailelerin, özel eğitim sürecinin her merhalesine aktif katılmalarının sağlanması,
- i) Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde üniversitelerin ilgili bölümleri ve özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde çalışılması ilkeleri esas alınmıştır (MEB, 2018).

2.2.4. Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Birey

Özel eğitime ihtiyaç duyan birey, diğer bir deyişle özel gereksinimli bireyler, genellikle şu gruplarda toplanmaktadır:

- a. Zihinsel Yetersizliği Bulunan Bireyler (hafif, orta, ağır, çok ağır)
- b. Otizm Spektrum Bozukluğu Bulunan Bireyler
- c. İşitme Yetersizliği Bulunan Bireyler
- d. Görme Yetersizliği Bulunan Bireyler
- e. Bedensel Yetersizliği Bulunan Bireyler
- f. Dil Konuşma Bozukluğu Bulunan Bireyler
- g. Öğrenme Güçlüğü Bulunan Bireyler
- h. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) Bulunan Bireyler
- i. Üstün Yeteneği Bulunan Bireyler

a. Zihinsel Yetersizliği Bulunan Bireyler: Zihinsel yetersizliği bulunan bireyler kendi içlerinde önemli farklılıklar gösterirler homojen bir grup değildirler. Öğrenme özellikleri onları yaşlarından ayıran en önemli faktördür. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin farklılıklarının sınıflandırılmasını gerekli kılmaktadır. Sınıflandırma

psikolojik ve eğitsel sınıflandırma olarak 2'ye ayrılır.

1. Psikolojik sınıflandırma

- Hafif Derecede Zihinsel Engelliler
- Orta Derecede Zihinsel Engelliler
- Ağır Derecede Zihinsel Engelliler
- Çok ağır Derecede Zihinsel Engelliler

2. Eğitsel sınıflandırma

- Eğitilebilir Zihinsel Engelliler
- Öğretilebilir Zihinsel Engelliler
- Ağır ve Çok Ağır Derecede Zihinsel Engelliler
- Eğitilebilir zihinsel engelliler

Önemli derecede bir farklılık göstermedikleri için okula başlayana kadar engel durumları fark edilemez. Zekâ bölümleri 50-54 ve 70-75 arasındadır. Okula başladıklarında akademik çalışmalar karşısında yaşadıkları anlama güçlükleri sonucu zekâ gerilikleri fark edilmektedir. Sınıf seviyesi olarak ortalama üçüncü sınıf ya da dördüncü sınıf düzeyine kadar bilgi ve becerileri edinebilirler ve bu seviyelere akranlarına göre daha ileri yaşlarda ulaşmaktadırlar (ÖEHY, 2018).

Eğitilebilir zihinsel engelli bireylerin zekâ yaşı akranlarından 3-5 yaş geridedir. Zihinsel engeli olan bireylerin %85'ini eğitilebilir zihinsel engelliler oluşturmaktadır (Karakaya, 2005).

“Eğitilebilir” sınıfına dâhil bireylere temel akademik beceriler öğretilebilir (matematik, okuma, yazma gibi). Başka bir deyişle eğitilebilir çocuklar normal ilköğretim programlarından yararlanabilirlerken aynı zamanda özel eğitim desteği alabilirler. Bu bireyler akademik becerilerin beraberinde öz bakım becerilerini de yerine getirebilirler. Yetişkin olduklarında kendi geçimlerini sağlayabilirler iş becerisi kazanmalarına özel eğitim programları özellikle ağırlık vermektedir (MEB, 2015).

- Öğretilebilir zihinsel engelliler

Zekâ yaşları akranlarına kıyasla 5-7 yaş geri ve zekâ bölümleri 25-30 ile 50-55 arasında olan bireylerdir. Genelde engel durumları okula başlamadan fark edilememektedir. Gelişim özellikleri normal gelişim gösteren bireylerden önemli oranda farklılıklar gösterir. “Öğretilebilir” sınıfına dâhil bireyler; temel akademik

becerileri öğrenemez, günlük yaşamlarını bağımsız olarak devam etmeleri için gerekli olan öz bakım becerilerini öğrenebilirler (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1998). Öğretilebilir grubuna dâhil bireylerde öz bakım becerileri kazandırılmasına öncelik ve ağırlık verilmektedir.

Öğretilebilir zihinsel engeli olan bireyler yetişkin olduklarında sosyal uyum becerilerine göre yatılı okul, ev, korunaklı iş yeri gibi yerlerde çalışabilirler, üretime destek olabilirler. Yine de başkalarının yardım ve desteği gerekebilir. Eğitim amaçları genellikle kendi kendilerine hayatlarını devam ettirmelerini sağlamaktır (MEB, 2015).

- Ağır ve Çok Ağır Derecede Zihinsel Engelliler

Ağır ve çok ağır zihinsel engeli olan bireylerin zekâ gerilikleri doğuştan fark edilmektedir. Zekâ bölümleri 35 ve altıdır. Hayatları boyunca 0-2 yaş zekâ seviyesindedirler. Yaşamları süresince başkalarının bakım ve desteğine ihtiyaç duyarlar. Birkaç basit öz bakım becerisini kazanabilmektedirler (Oymak, 1998).

b. Otizm Spektrum Bozukluğu Bulunan Bireyler: Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB); erken çocukluk döneminde kendini gösteren, sosyal ve iletişimsel alanda yetersizlik, sınırlı,tekrarlayıcı davranışlar ve ilgi alanlarında ortaya çıkan gelişimsel bir bozukluktur. OSB olan çocuklar hayat boyu süren farklılığa sahiptirler ve hayatları boyunca özel eğitim hizmetlerine ihtiyaç duymaktadırlar (Korkmaz, 2017).

Tanımlanması ve sınıflandırılması iki alanda bulunan yetersizlikle kendini göstermektedir:

Toplumsal İletişim ve Etkileşimde Güçlükler

- İlişki kurma ve sürdürmede zorlanma
- Göz kontağı kuramama
- Duyguları ifade edememe
- Etkileşim başlatma ve sürdürmede zorlanma

Sınırlı-Yineleyici Davranış Örüntüleri (Tekrarlayıcı Davranışlar)

- Basmakalıp ve tekrarlayıcı motor hareketler
- Aynılıkta ısrar, rutine sıkı bağlılık
- Sınırlı ve yoğun ilgi alanı
- Duyusal az veya çok uyarılma

Bir bireye otizm spektrum bozukluğu tanısını koyulabilmesi için belirtilerin erken gelişim çağında kendini göstermesi gerekir. Genellikle belirtiler sosyal ve günlük yaşam alanlarında klinik olarak belirgin bir bozulmaya neden olmaktadır. Bu bozukluklar genellikle yaygın gelişimsel bozukluk ve otizm spektrum bozukluğu olarak birlikte ortaya çıkmaktadır. Tanıları birlikte koyabilmek için genel gelişim düzeyleri ve sosyal, iletişim düzeyleribeklenenin altında olması gerekmektedir. OSB’na neden olan faktörlerin sebebi tam olarak bilinmemektedir. Pek çok etmenin rolü olabileceği gibi etmenler içinde genetik faktörlerinönemli olduğu ve bir beyin hastalığı olduğu artık bilinmektedir (MEB, 2016).

c. İşitme Yetersizliği Bulunan Bireyler: İşitme yetersizliği, “Bireylerin işitme düzeneklerinde meydana gelen bir problem sebebiyle günlük yaşamlarında sözel dili işlevselolarak kullanamamaları durumudur” (Girgin, 2003).

ÖEHY’de bulunan tanıma göre işitme yetersizliği; İletişimintemel ögesi olan işitme yetisinde tamamen ya da kısmen bulunan işitme eksikliği nedeniyle,konuşmada, dili kullanmada ve iletişimde zorluk yaşanmasıyla bireyin eğitim performansının ve sosyal uyum becerisinin olumsuz olarak etkilenmesi durumudur (Cavkaytar ve Diken, 2007).

d. Görme Yetersizliği Bulunan Bireyler: Görme yetersizliğinin yasal ve eğitsel olmak üzere iki tanımı bulunmaktadır. Yasal tanımı tıp alanında kullanılırken eğitsel tanım ise eğitimciler tarafından kullanılır.

Yasal tanım: Tüm düzeltmelerle birlikte gören gözün doğuştan görme gücünün 1/10 inç yani20/200 feet (ayaklık) görme keskinliğine ya da daha azına sahip olan veya görme açısı 20 dereceyi aşmayan kişilere görme engelli ya da kör denilmektedir. 20/200’ün anlamı ise görme yetersizliği bulunan bireyin 20 ayaktan görebildiğini, normal görme gücüne sahip olan kişi 200 ayaktan görebilmektedir. Görme açısının dar olması ise bireylerin, normal görme keskinliği olabilmesine rağmen görmesi sadece merkezdekilerle sınırlı olup, çevredeyer alan nesneleri görememesi durumudur (Özsoy, Özyürek ve Eripek 1992).

Eğitsel tanım: Eğitsel tanımı ise hiç göremeyenler ya da görme yetersizliğinden etkilenmiş olup, Braille alfabesiyle eğitim öğretim hayatlarına devam eden bireylerdir. Eğitim çalışmalarında daha çok dokunsal ve işitsel faaliyetlerinden yararlanmaları gerekmektedir. Görme yetersizliği bulunan bireyler okuyabilmek için kabartma alfabesine ya da konuşan kitaplara ihtiyaç duymaktadır. Eğitsel tanımda az gören bireyler

ise, görme duyusunu öğrenebilme amacıyla kullanabilen bireylerdir. Gözlük, büyüteç gibi araç gereçlerle, büyük puntolu yazı, uygun aydınlatma, büyük resim gibi materyal ve çevre düzenlemelerine ihtiyaç duymaktadırlar (MEB, 2017).

e. Bedensel Yetersizliği Bulunan Bireyler: Doğumdan önce ya da doğumdan sonra meydana gelen; hastalık, travma gibi nedenlerden dolayı kas, iskelet ve eklemlerde bulunan hastalık, bozukluk ve yetersizlikle, bireylerin eğitim performanslarını ve toplum içindeki sosyal uyumlarının olumsuz yönde etkilenmesi durumudur. Bedensel yetersizliği bulunan bireyler; Duyusal özelliği olmayan bedensel yetersizliklerden ya da sağlık problemlerinden dolayı eğitim hayatları aksayan ya da öğrenebilmeleri için özel eğitim ve donanım gerektiren bireylerdir (MEB, 2008).

f. Dil Konuşma Bozukluğu Bulunan Bireyler: ÖEHY’de, “Konuşmanın akışında, ritminde, tizliğinde, vurgularında, ses birimlerinin çıkarılışında artikülasyonunda bozukluk bulunanlar” dil konuşma bozukluğu bulunan bireyler olarak tanımlanmaktadır (ÖEHY, 2018).

Dil ve konuşma yetersizlikleri birçok nedenden dolayı görülebilmektedir. Konuşma organlarında bulunan yapı bozuklukları, Merkezi sinir sistemi bozuklukları, Nörolojik bozukluklar, Duyusal yetersizlik, Olumsuz çevre etmenleri ve taklit, Güdüleme, uyarım ve teşvik eksikliği, Travmalar, Bilişsel bozukluklar, Duygusal-sosyal-psikolojik problemler ve ilgisizlik, Bilingualizm (iki lisanlılık) (MEB, 2009).

g. Öğrenme Güçlüğü Bulunan Bireyler: Öğrenme güçlüğü, bireylerin zihinsel yetersizliği olmamasına rağmen akademik geriliklerinin bulunması durumudur. Öğrenme güçlüğü belli olmayan psikolojik ve nörolojik faktörler sebebiyle bireylerin akademik programlarda, dillerinde, zihinsel süreçlerinde ve motorsal gelişim düzeylerinde normal gelişimlerinin önemli ölçüde bozulmasıdır (Özmen, 2010). Öğrenme güçlüğü bulunan bireylerin eğitiminde amaç; motor becerilerini geliştirmek, fiziksel ve motor uygunluk ve yeteneklerini ortaya çıkararak zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmektir. (Melekoğlu ve Çakıroğlu, 2017).

h. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) Bulunan Bireyler: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB), bireylerin yaşına ve gelişim düzeylerine uygun olmayan dikkat eksikliği, aşırı hareketlilik, istekleri erteleyememe, ataklık ve dürtüsellik gibi özelliklerin belirgin olduğu, etkinlikleri, görevleri sürdürme ve tamamlamada zorlanan, bu özellikler nedeniyle belirgin sorunlar yaşanan gelişimsel

bir bozukluktur (MEB, 2015).

DEHB'nin bulunan bireylerin en temel özellikleri, kalıcı ve sürekli olan dikkat süresinin kısalığını engellemeye yönelik denetim eksikliği nedeniyle davranışlarda ya da biliştekendini gösteren ataklık ve huzursuzluktur (Öncü ve Şenol, 2002).

DEHB'nda çocukta gelişimsel olarak 3 temel alanda sorun ortaya çıkmaktadır. Bunlar:

- Dikkat eksikliği
- Yetersiz dürtü kontrolü
- Aşırı hareketlilik.

2.2.5. Özel Eğitim Öğretmeni

Özel eğitim gereksinimi olan bireylerin eğitim ihtiyaçlarının yerine getirilmesinden sorumlu olan özel olarak yetiştirilmiş öğretmen terimi Millî Eğitim Bakanlığı ÖEHY'de özel eğitim öğretmenlerine karşılık gelmektedir (Büyüköztürk vd., 2013).

Yönetmelikte belirtildiği üzere özel eğitim öğretmenlerinin görev ve sorumlulukları aşağıda belirtilmiştir;

- Bireyselleştirilmiş eğitim programında alanıyla ilgili ölçme ve değerlendirme araçları ile gelişim ölçeklerinin hazırlanıp uygulanmasında bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi ile iş birliğinin yapılması,
- Bireyselleştirilmiş eğitim programında alanıyla ilgili değerlendirmelerin ve uygulamaların yapılması,
- Özel eğitime gereksinimi olan bireylerin yetersizlik türü dikkate alınarak eğitim performansları için eğitim programları esnasında kullanılması için alanıyla ilgili gerekli materyallerin hazırlanması,
- Okul içerisinde yapılan aile danışmanlığı ve eğitimi programlarına katılmak, sınıftaki öğrencilerin ailelerine yönelik olarak aile eğitim faaliyetlerini psikolog veya rehber öğretmen ile beraber planlanması ve yürütülmesi,
- Özel eğitime gereksinimi olan öğrencilere destek eğitim hizmetinin sağlanması ve eğitim verimlilikleri ile birlikte öğrencilerin en uygun kurum ya da okula yönlendirilmesinde bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimiyle birlikte ortaklık yapılması,

- Okul veya kuruma devam eden özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin diğer okul ya da kurumlarda hizmet veren öğretmen ve uzmanlarla iş birliği içerisinde hareket edilmesi,
- Yetersizliklerinden dolayı özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin kullandığı bireysel alet ve cihazların bakımı ve kontrolüne ilişkin önlemlerin alınması,
- İhtiyaçları ve eğitim performansları doğrultusunda özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitim hizmetlerinin yürütülmesi,
- Görev tanımında belirtilen görevlere benzer görevlerin de yerine getirilmesidir.

2.2.6. Özel Eğitimde Ailenin Önemi

Özel eğitim gereksinimi olan çocuğa sahip olan anne babalar, başka anne babalara göre özel ihtiyaçları olan çocuğun büyütülmesi hususunda oldukça fazla sorumluluğa sahiptir. Bu çocukların ebeveynleri stres ve kaygıyı daha fazla yaşamaktadırlar (Uğuz vd., 2004).

Ebeveynler doğum sonrasında meydana gelecek olan çocuğunun sağlıklı gelişim gösteren bir birey olmasına dair beklentiye sahiptir. Sahip olunan beklenti anne ve babayı ve çocuğunu aslında nasıl yorumladığı konusunda değişmektedir. Ebeveynin öncelikli sorumluluğu fiziksel, bilişsel ve psikolojik anlamda sağlıklı gelişimi olan çocuğu yetiştirmek üzerinedir (Şendil ve Balkan, 2005). Çocuğun özel gereksinim türü ve derecesi ebeveynin çocuğunu kabullenme sürecinde önemlidir. Ağır düzey zekâ yetersizliği olan bir çocuğun ebeveyni tarafından kabullenilmesi süreci zaman alabilirken hafif ve kolay eğitilebilir bir düzeyde özel gereksinimi olan çocuğun kabullenilme süreci daha kısa zaman almaktadır. Ebeveynler özel eğitim gereksinimli çocuklarının gereksinim alanları, büyüme koşulları ve gelişimi ile ilgili bilgi sahibi olmak adına yarım arayışına geçtiklerinde çocuklarının durumlarını kabul etmelerinin ilk adımını atmış olurlar (Gordon, 2009).

2.3. Beden Eğitimi

2.3.1. Eğitim Kavramı

Eğitim kavramı geçmişten günümüze pek çok eğitimci tarafından farklı şekilde tanımlanmıştır. Kant'a göre eğitim; insanın doğuştan getirdiği bütün kabiliyetlerin geliştirilmesidir, J.J. Rousseau'ya göre ise çocukları yetiştirme ve insan yapma sanatıdır (Özmen ve Durmuş, 2013). Bütün eğitim, bireyin sosyal bilincine katılımıyla ilerler. Bu süreç doğumda bilinçsiz bir şekilde başlar ve sürekli olarak bireyin güçlerini şekillendirir,

alışkanlıklarını oluşturur, fikirlerini eğitir, duyularını ve duygularını uyandırır (Dewey, 2015). Bunların dışında birçok tanımı daha olsa da eğitimin bilinen ve kullanılan tanımı ise; “bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1979).

Eğitimin temel amacı, gelişmekte olan çocukların ve gençlerin topluma sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamasına yardımcı olabilmektir. Ayrıca bireyde hedeflenen davranış değişikliğini oluşturmak ve bireyi topluma kazandırmaktır. Bu amaçla beraber bilgiyi tüketmekten ziyade üretip yorum yapabilen süreçte etkin olan bireyler yetiştirilmelidir (Ertürk, 2017).

Eğitimin kasıtlı bir şekilde yapılan boyutu eğitim programlarına dayalı olarak gerçekleştirilir. Eğitim programları birçok farklı alan uzmanının ortak çalışması sonucunda bireylere kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri, değer, tutum ve davranışlar, bu amaçlara ulaştırılacak içerik, içeriğin kimler tarafından, nasıl, hangi yöntemler ve araçlar kullanılarak verileceği ve sonuçlarının nasıl değerlendirileceğinin belirlenmesidir (Kale, 2019).

2.3.2. Özel Eğitimde Beden Eğitimi

Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin, engel grubuna bakmaksızın her yaş grubunda ve cinsiyette eğitim hakkı vardır (Özsoy, Özyürek ve Eripek 1998). Her ülke kendi eğitim programının içerisine özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde revize etmelidir. Yetersizliği olan bireylere uygulanacak programların içerisinde beden eğitimi ve spor uygulamaları son derece önemlidir. Beden eğitimi ve spor kendine yeten, hayatta devamlılığı sağlayacak beceriler kazandırma konusunda önemli bir yere sahiptir. Özel eğitimine ihtiyaç duyan bireylerin programları engel grupları göz önünde bulundurularak bireysel ihtiyaçlarına yönelik hazırlanmalıdır. Bu yüzden egzersiz programları ilk aşamada uyarlanmış fiziksel aktivite programı, ikinci aşamada iyileştirici, tedavi edici fiziksel aktivite programları, üçüncü ve son aşamada ise geliştirici fiziksel aktivite programları kullanılmalıdır (Gallahue, 1987).

2.3.3. Beden Eğitimi ve Spor Kavramı

Ülkemizde beden eğitimi ve spor derslerinin mevcut konumuna gelmesi ve okul müfredatlarında yerini alması, çok uzun bir süre içinde gerçekleşmiştir. Bu süreç; Osmanlı İmparatorluğu’nda Tanzimat Öncesi Dönemden Tanzimat Dönemine (1299-1839), Tanzimat Döneminden Meşrutiyet Dönemine (1839-1908), Meşrutiyet

Döneminden Kurtuluş Savaşı Dönemine (1908-1922) ve Cumhuriyet Döneminden günümüze kadar gelmiştir (Bilge, 1988).

Beden eğitimi “Bireyin sağlığının ve moralinin geliştirilmesi, kişiliğinin oluşturulması, milli açıdan kuvvetli, toplumsal yönden ortak davranış becerilerinin kazanılmasını destekleyen planlı eğitim etkinlikleridir”. Beden eğitimi “Bireyin bedensel ve psikolojik sağlığını iyileştirmek için bireyin bütünlük ilkesine bağlı tüm kişiliğinin öğretilmesidir” şeklinde açıklanmaktadır (Uluişik, 2016). Beden eğitimi, bireyin çalışmaya verdiği tepkileri ve bu tepkiler sonucunda ortaya çıkan becerileri bulma, geliştirme ve koruma olayının bir evresidir (Karanfilci, 2000).

Beden eğitimi faaliyetleri, kişilerin hareketli olma, motorsal yetenekleri doğrultusunda yaşantılar edinme, mücadele etme, takdir görme, arkadaşlarıyla birlikte olma gibi birtakım gereksinimleri karşılar. Beden eğitiminin asıl amacı, bireylerin bilişsel, devinışsel ve duyuşsal gelişimlerini maksimum seviyeye çıkarmaktır. Beden eğitim, “bireyin beden, ruhen ve fikren gelişimini sağlamak, günlük yaşam şartlarına uyum sağlamak, milli duygularını güçlendirmek amacıyla yapılan düzenli egzersizlerin tümüdür”. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri sayesinde, fazla kilolardan kurtulma, güçlü bir bağışıklık sistemi, dolaşım ve solunum sisteminin daha iyi çalışması, beslenme alışkanlığı gibi özellikler kazandırılır. Farklı spor branşlarına özgü beceriler, teknikler ve taktikler kazandırılır. Ayrıca beden eğitimi ve spor dersi öğrencilere sağlık, estetik, güç, kuvvet, öz benlik, yeteneklerinin farkına varma gibi becerileri de kazandırır (İrez, 2012).

Beden eğitimi ve spor sağlıklı insanlar yetiştirmede, beslenme ile birlikte en önemli aktivitelerdir. Beden eğitiminin kişilik, karakter, dürüstlük, olumlu öz benlik, güven duyma, sorumluluk sahibi gibi özellikleri kazandırma da oldukça önemli olduğu toplumumuz tarafından onaylanmıştır (Kuş,1993).

Beden eğitimi kişinin bedensel ve ruhsal sağlığını, beden becerilerini geliştirmeye yönelik, gereksinim duyulduğunda çevresel koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre esneklik sağlanabilen, katılımcıların isteğine göre değiştirilebilen, kuralları olan, spora yönelik çalışmaların tümünü kapsar (Aracı, 2004). Beden eğitimi kişinin fiziksel yönden gelişimine katkı sağlamak ve ruh sağlığına dikkat ederek mutlu bir vatandaş ortaya çıkarma eğitimidir (Kale ve Ersen, 2003).

Beden eğitimi yaşama pozitif bakan, kendi ayakları üzerinde durmayı başarabilen bireyler yetiştirme eğitimidir. Bunu yaparken bireyin var olan değerlerini koruyarak

insanlığa yararlı kişiler yetiştirmeyi planlamaktadır. Oyun, jimnastik ve sporun bütün dallarını kapsayan beden eğitimi, insanların bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor açıdan gelişimini sağlayan bir bilim dalıdır (Açak, 2006).

Çağımızın gerektirdiği çağdaş eğitim sisteminde beden eğitimi, fiziksel etkinlikler sayesinde öğrencilerin olgunlaşma ve gelişimlerine dokunan eğitim programlarının tamamlayıcı bir yapısı olduğu belirtilmektedir (Darst ve Pangrazi, 2009).

Spor, toplumun yapı taşıdır. Spor vazgeçilemeyecek bir kültürün ögesi olmuştur. Bireyin fiziksel aktivitelerinin, planlanmış bir ortamda, birtakım kuralları olan, yarışmaya dayalı ve gösteri niteliğine dayandığı söylenmektedir. Toplumun veya kişilerin hayatını sürdürme çabası olarak ortaya çıkan spor, zamanla bireysel ve takım halinde yapılabilen bir yapıya dönüşmüş ve planlanan etkinliklerle, toplumlar arası sosyal iletişimi artırılması ve barış ortamının oluşması için oynanmaya başlanmıştır (Afyon, 1997).

Spor, beden eğitimi etkinliklerini özelleştirerek birtakım branşlara ayrılmış, üst düzeyde yapıldığında fizyolojik, psikolojik, estetik ve teknik becerileri zorunlu yapan rekabetin ön planda olduğu ve değişmez kurallarla çevrili birtakım faaliyetlerdir. Yarışmak ve yarışırken kazanmak en temel amaçlarından bir tanesidir (Aracı, 2004). Başka bir tanıma göre; bireyin birtakım planlamalar içinde fiziksel etkinliklerini, motorik becerilerini, zihinsel, psikolojik ve sosyal davranışlarını geliştiren ve bu özelliklerini birtakım kurallar içinde yarıştırmasını amaçlayan biyolojik, pedagojik ve sosyal bir uğraştır (İnal, 2000).

Spor, kendine özgü belli kuralları olan, bireyin zevk alması ve istek duyması için gerçekleştirilen, genelde yarışma amaçlı, belli bir plana bağlı olarak yapılan bedensel faaliyetler olarak açıklanmaktadır. Spor, bireyi hem bedensel hem de zihinsel bir şekilde geliştirirken, aynı anda kişisel gelişime ve toplumsallaşmasına, iş yaşamında çalışma gücünün artmasına da olanak sağlayan bir kavram olarak açıklanmaktadır (Armağan, 1982).

Farklı bir yaklaşıma göre spor, bireylerin ruh ve beden sağlıklarını iyileştirme, insanları savaşa hazırlayan aktivite, milli ve otoriter bir devlet eliyle milli birliği teşkilatlandıran bir eğitim aracı olduğu söylenmektedir (Fişek, 1998).

Beden eğitimi ve spor öğrenim hayatının tüm kademesinde kesinlikle yer almalıdır. Tüm kişilere ulaşılarak becerileri ortaya çıkarılmalı ve enerjilerini atmaları için

öğrencilere imkân sağlanmalıdır. Yalnızca yetenekli bireylere değil, yeteneğinin farkında olmayan bireylere de imkân verilmelidir. Her öğrenciye becerisine yönelik fırsatlar verilmeli ve bireye yönelik planlama yapılmalıdır.

Toplumumuzda şişmanlık ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunun oluşmasında iki temel sebep vardır.

1- Fiziksel hareketliliğin iyice azalması

2- Kötü ya da aşırı beslenme

Bu faktörler, bireylerin obeziteden uzaklaşması konusunda beden eğitimi ve sporun önemini daha da önemli hale getirmektedir (Saçaklı, 2013).

Tüm tanımlar incelendiğinde; Beden eğitimi, bireyin bilişsel, duyuşsal ve fiziksel gelişimini farklı fiziksel aktiviteler yoluyla sağlamaktır. Hedefler doğrultusunda belli bir plan ve program dahilinde gerçekleştirilen eğitim sürecidir. Spor ise hoşlanma duygusu başta olmakla beraber farklı amaçlar, değerler ve yaptırımlar tarafından yönlendirilen, performans ilkesine dayanan, bilinçli olarak engellerin ortaya çıkmasını, bu engellerin oluşturulmasını ve bunların aşılmasını hedefleyen fiziksel etkinliklerdir (Amman, İkizler ve Karagözoğlu, 2000).

2.3.4. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi

İnsan, hayatı boyunca iyi bir yaşam için fiziksel aktivitelere ihtiyaç duyar. Kaliteli bir yaşam için gerekli olan bedensel aktiviteler insan ömrünün her aşamasında vazgeçilmez olmuştur. Çocuklarda okul çağı dönemlerinde bedensel hareketler aracılığıyla çeşitli amaçları gerçekleştirmek için çaba gösterir. Beden eğitimi ve spor dersi kapsamında yapılan hareket eğitimi de farklı hedeflere ulaşmak için planlanır. Bunlar; sağlık, dinçlik, eğlence, etkilenme, estetik, biçimlenme, performans, kendine güven, macera, toplumsallık, rekreasyon gibi olgulardır (Kuter ve Kuter, 2012). Genel eğitimin içinde büyük öneme sahip olan ve eğitimin tamamlayıcısı aynı zamanda ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi ve spor dersi, aynı zamanda kişiliğinde eğitimi demektir. Bir başka ifadeyle beden eğitimi ve spor kişilerin gelişim özelliklerini inceleyerek kişilerin, toplum içinde daha sağlıklı, zinde, mutlu, güzel ahlaklı, hümanist düşünceye sahip yapıcı, üretken, milli-manevi değerlerini koruyan ve yaşatan aynı zamanda dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlayan önemli araçların başında gelmektedir (Sunay, 1998).

Beden eğitimi ve spor, bireyin fiziksel, ruhsal, fikren, zihnen, sosyal ve ahlaki yönlerden, toplumun sağlıklı aynı zamanda güçlü bir duruma ulaşmasını hedefleyerek genel eğitimin düzenlenmesinde önemli bir görev üstlenmektedir (Karaküçük, 1989).

Beden eğitimi ve spor dersinin öneminin bir başka nedeni ise insanların, bedensel gelişimleriyle birlikte bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerine de önemli katkılar sağlamasıdır (Sunay, 1998).

Beden eğitimi ve spor derslerinin eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştiği okullarda yer almasının dört önemli sebebi vardır. İlki, bireylerin bedensel etkinlikleri doğru olarak öğrenme zorunluluğu ile çocukların biyolojik gelişim sürecinde kritik dönemlerinin okul zamanlarıyla aynı olmasıdır. İkincisi, beden eğitimi ve spor müfredatlarının, geniş ve uzun bir süreç gerektirmesidir. Üçüncüsü, beden eğitimi ve spor programlarının yeni nesillerin pek çoğuna hitap edecek düzeyde olması ve özellikle katılanları planlı olarak etkilemesidir. Dördüncüsü ise, okulların ve fiziki donanımlarının çocukların ve ergenlerin fiziksel etkinlikler için gerekli altyapı ihtiyacını karşılamasıdır (Erpic vd., 2005).

2.3.5. Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları

Milli Eğitim Temel Kanunu'nda beden eğitimi ve spor dersinin genel amacı “Atatürk ilkeleri ve inkılapları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitimi'nin temel amaçları doğrultusunda, öğrencilerin gelişim ilkeleri göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi, ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi; yapıcı, yıpratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri esastır” şeklinde ifade edilmiştir. Bu genel amaçlar aşağıda belirtilmiştir (MEB, 1998):

- 1- Atatürk'ün ve düşünürlerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme
- 2- Bütün organ ve sistemleri seviyesine uygun güçlendirme ve geliştirme
- 3- Sinir-kas ve eklem, koordinasyonunu geliştirebilme
- 4- İyi duruş alışkanlığı edinebilme
- 5- Beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme
- 6- Resim ve müzik eşliğinde hareket yapabilme

- 7- Halk oyunlarımızla ilgili bilgi ve beceriler edinme ve bunları uygulamaya istekli olabilme
- 8- Milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrama, törenlere katılmaya istekli olabilme
- 9- Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararlarını kavrayarak boş zamanlarını spor faaliyetleri ile değerlendirmeye istekli olabilme
- 10- Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme
- 11- Tabiatı sevmeye, temiz hava ve güneşten faydalanabilme
- 12- İş birliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme
- 13- Görev ve sorumluluk alma, lidere uyma ve liderlik yapabilme
- 14- Kendine güven duyma, yerinde ve çabuk karar verebilme
- 15- Dostça oynama ve yarışma, kazananı takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme
- 16- Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıkları edinebilme
- 17- Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve iyi koruyabilme
- 18- Spor araç ve tesisleri bilgisi.

Belirlenen genel amaçlara ulaşmak için müfredatta kişisel, toplumsal ve ekonomik yönden incelenmiştir.

2.3.5.1. Kişisel Yönden

Gelişimin en hızlı olduğu dönem 0-6 yaş grubu arasındaki çocuklardır. Hayatımızın temellerinin atıldığı dönemde bu yaş aralığına denk gelmektedir. Bu dönemdeki her davranışımızın oldukça önemlidir. İlk çocukluk dönemlerinde beden eğitimi ve spor aktiviteleri oldukça öneme sahiptir ve birçok gelişim özelliklerine faydalarda bulunur.

Dolayısıyla aileler de bu önemli dönemde çocuklarının beden eğitimi ve spor derslerine katılımlarını sağlamalı, yetenekleri doğrultusunda da bir spor branşına yönlendirmeli ve çocuklarına bu konuda destek olmalıdır.

Beden eğitimi ve spor dersinin kişinin gelişimine olan katkılarından bazıları şunlardır (GSGM, 1988);

- 1- Bireye dengeli duruşu öğretir.
- 2- Yaşam içerisinde fiziksel aktivite yapma sürekliliği kazandırır.
- 3- Esneklik, çeviklik, kas kuvveti, dayanıklılık, beceri, denge ve sürat gibi temel motorik özellikleri iyileştirir.
- 4- Kas gruplarının hareket kabiliyetini destekler.
- 5- Gruptaki sorumluluğun bilincine vardırır. İş birliği alışkanlığını sağlar. Saygılı olmayı öğretir.
- 6- Saldırganlık davranışlarını kontrol altına alır.
- 7- Dikkatini belli bir noktaya verme, analitik düşünme, karmaşık durumları çözebilme, doğaçlama ve olaylara hikâye uydurma yeteneğini geliştirir.
- 8- Bireyin benlik gelişimine olumlu yönde destek verir.
- 9- Oyun oynarken elde edilen kazanımlar yaşanan heyecanla birlikte ortaya çıkan sevinç çocukların kendine olan güvenlerini olumlu yönde etkiler.
- 10- Çocuğun bedensel gücünü ve güç kontrolünü etkilemektedir.
- 11- Kurallara uyabilme yeterliliğini artırır.
- 12- Bireysel ve grup faaliyetlerinde aktif rol almayı destekler.
- 13- Kavramları ayırt edebilme ve yön bulma duyusunu geliştirir.

2.3.5.2. Toplumsal Yönden

Bireylerin içinde yaşadığı topluma uyum sağlaması, toplumun kendi oluşturduğu kurallara uygun olarak yaşayabilmesi, o toplumda yaşayan kişilerin büyük-küçük ya da arkadaşlarıyla güzel iletişim kurabilmesi, sağlıklı, dinç, ahlaklı, dürüst ve hümanist davranabilmesi ve bu yönde yaşayabilmesi, düşünce gelişiminin yanında bedensel ve ruhsal gelişimlerine de bağlıdır. Beden eğitimi ve sporun toplumsal yönden faydaları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Karaman, 2019).

- 1- Güne başlarken kendinde kuvvet bulup faaliyetleri hevesli bir şekilde yapar.
- 2- İçinde bulunduğu topluma karşı sorumluluk alır. Ödevlerini hakkıyla yerine getirir.
- 3- İnsanlarda oto kontrol mekanizmasını devreye sokarak başkalarına hoşgörülü davranmayı öğretir.

4- Plan ve program çerçevesinde çalışmayı ve istirahat etmeyi öğretir.

5- Ekip oluşturma, ekip halinde işlerini yapabilme, aynı zamanda kişinin mensubu olduğu toplumda konumunu belirlemesine olanak verir.

2.3.5.3. Ekonomik Yönden

Ülkemizde yapılan her türlü sportif etkinlikler ekonomide önemli bir yere sahiptir. Beden eğitimi ve spor dersi için inşa edilen tesislerin yapım ve işletim maliyetleri, organizasyonların ekonomik girdi ve çıktıları (gişe-büfe gelirleri, katılım maliyetleri hakem ücretleri vb.) incelendiğinde, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerinde önemli bir paya sahiptir. Beden eğitimi ve spor, yaşamımızın önemli bir parçası olmuş, adeta tutku haline gelmiştir. İnsanlar spor için zamanlarını ayırmakta ve spora harcama yapmaktadırlar. Ülke ekonomilerinde büyük bir güç haline gelmiştir. Beden eğitimi ve sporun ekonomik açıdan faydaları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Aracı, 2004).

1-İnsanların yaşam kalitesini artırarak günlük işlerini en verimli şekilde gerçekleştirebilmesini sağlar.

2-İnsanların yeteneklerini geliştirerek yapıcı ve üretici taraflarını geliştirir.

3-İş ahlakı, görev sorumluluğu kazandırır.

4-Ekonomik gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan donanımların bu alandaki çalışanlara iletilmesini sağlar.

5-Beyin gücü olarak alanında bilgi, tecrübe ve doğaçlama gücünü artırır.

6-Çalışma verimliliğini yükseltir.

2.3.6. Beden Eğitimi ve Sporun Faydaları

Gelişim, döllenmeden başlayarak hayatın sonuna kadar yer alan süreci ele almaktadır (Erden ve Akman, 2006). Gelişim, doğumdan ölüme kadar birçok alanda ilerlemektedir. Çevre ve kalıtım faktörlerinin ilişkisi sonucunda ortaya çıkmaktadır (Başaran, 2000). Beden eğitimi ve spor bireyin gelişmesine en fazla etki yapan derstir. Çünkü kişiyi hem zihinsel hem psikolojik hem de bedensel olarak iyileştirme olanağı sağlar. Kişinin gelişmesi aynı zamanda kişinin öğrenmesi, anlaması, sosyal ilişkiler kurması gibi özellikleri içinde barındırır. Kişiler aynı gelişim özelliğini gösterebileceği

gibi farklı gelişim özellikleri de gösterebilirler. Gelişim dönem dönem değişebilmektedir (Başaran, 2000).

2.3.6.1. Fiziksel Gelişime Etkisi

Beden eğitimi ve spor, bireyin biyolojik yapısının güçlenip daha sağlıklı çalışabilmesi için birtakım imkanlar sağlar. Fiziksel faaliyetler; bedensel uygunluğu, koordinasyon, denge, kuvvet, hareketlilik ve dayanıklılığı, bununla birlikte iç organların yapısal işlevlerini geliştirir. Sistemli ve devamlı yapılan bedensel etkinlikler kemikleri daha güçlü hale getirerek, liflerin ve bağ dokularının esnekliğini arttırarak bunların baskı ve gerilmelere karşı koyulan direncini artırır. Bu değişim ve gelişmeler sonucunda olumlu bir fiziksel gelişme ve sağlam bir beden ve ruh sağlığına sahip olunur. Ayrıca bireylerin sağlığına zarar veren fazla kiloların vücuttan atılarak beden kitle indeksine göre ideal kiloya ulaşılmasına imkân sağlar. Sakatlıkların önlenmesi ve iyi bir fiziksel yapıya sahip olunması açısından bakıldığında sportif faaliyetlerin önemi oldukça önemlidir (Tamer ve Pulur, 2001).

Beden eğitimi ve spor faaliyetleri bireylerin fiziksel sistemlerinin daha iyi gelişmesine katkı sağlamasıyla birlikte ergenlerin veya yetişkinlerin sağlıklı bir fiziksel donanıma sahip olmasında büyük bir öneme sahiptir. Bireyin boyunun uzaması ve ağırlığının artmasıyla birlikte bireyin fizikselini oluşturan tüm alt sistemlerin büyümesi, gelişmesi ve olgunlaşması organik gelişimi kapsar. Kişilerin organik gelişimlerine katkı sağlamak eğitim sisteminde beden eğitimi ve spor dersine özgü bir amaçtır (Gökmen, Karagül ve Aşçı, 1995).

2.3.6.2. Zihinsel Gelişime Etkisi

Bilişsel gelişim, beden ve akıl arasındaki ilişkiyi kapsayan bir kavramdır (Özer ve Özer, 2001). Çeşitli sportif etkinliklerin öğrenilmesi ve kavranması sonucunda bilişsel gelişim olmakla birlikte, eğitimin amacı ile sıkı bir ilişki içindedir. Bu amaç doğrultusunda bilgi birikimi ve kavrama becerisi ile ilgilenir. Bilgiler ve kavramalar, zihinsel gücün parçalarını ortaya koyarlar. Bunlar yorum yapabilme, değerlendirebilme, karar verme ve düşünme kabiliyetidir (Tamer ve Pulur, 2001).

Beden eğitimi ve spor faaliyetleri sayesinde kişi, sağlıklı yaşamının yollarını ve faaliyetlerin önemini anlar. Bütün bunlar zihinsel gelişimin ürünü olarak ortaya çıkar. Yeni bilgilerin öğrenilmesi ile faaliyetler yeni bir anlam kazanarak kişilerin daha rahat bir yaşam sürdürmesine katkı sağlayacaktır (Aracı, 2004).

2.3.6.3. Sosyal Gelişime Etkisi

Bireylerin duygusal ve sosyal gelişimi birlikte analiz edilmektedir. Duygu, kişinin iç ve dış dünyadan etkilenmesi sonucunda hoşlanma ya da hoşlanmama şeklinde ele alınmaktadır. Sosyalleşme, kişinin içinde yaşadığı toplumun değer yargılarına uygun bir davranış geliştirme sürecidir. Bu süreç, doğum anında başlayarak yaşam boyu devam eder (Özer ve Özer, 2001).

Beden eğitimi ve spor faaliyetleri bireylerin duygularını ve iç dünyalarını ortaya çıkarmaya imkân sağlar. Beden eğitimi ve spor aktiviteleri toplumsal bir mirastır. Bu mirasa sahip çıkmak ve daha ileriye taşımak için çaba göstermemiz gerekmektedir. Bu tür etkinliklere katılan birey kendini tanıma olanağı bulur. Saldırganlık, öfke, utangaçlık, kıskançlık vs. duygularını kontrol etmesini öğrenir (Teke ve Karakuş, 2022).

2.3.6.4. Psikolojik Gelişime Etkisi

Bireylerin gelişim çağında spor yapmaları onların, güçlü, dengeli, becerikli, sportmence yarışan, kurallara bağlı, sosyal kişilik geliştiren mutlu bireyler olmalarını yardımcı olur (Erkan, 1996). Bireyin okul ortamında ve arkadaş grubu içinde katıldığı bedensel aktivitelerin, çocuğun sosyalleşmesine ve toplum içerisinde yer edinmesine imkân sağlar. Akran grubu ortamında gerçekleştirilen bedensel aktiviteler çocukların çeşitli statüler elde ederek farklı davranış sergilemesine ortam hazırlar. Çocuğun katıldığı bütün bedensel faaliyetler ve oyunların tamamı yeni rollerin öğretilmesinde önemli yer tutmaktadır (Yetim, 2000).

2.4. Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrencinin zaman ve mekân bakımından birbirinden ayrıldığı ortamlar üzerinden gerçekleştirilmektedir (İşman, 2011). Uzaktan eğitim kişiye eğitim açısından kaçırmış olduğu fırsatları tekrardan elde etme imkânı sağlamaktadır. Aynı zamanda eğitimin niteliğini artırma ve maliyeti düşürme amacı da bulunmaktadır. Bu bağlamda uzaktan eğitim, doğal veya fiziksel şartları nedeniyle eğitim faaliyetlerine katılamayan ve maddi durumu yüz yüze eğitim için engel oluşturan bireyler için eğitimde fırsat eşitliği sunmakta, kullandığı iletişim araçları vasıtasıyla bu engelleri ortadan kaldırmaya çalışmakta ve eğitimi geniş kitlelere ulaştırmaktadır (Akyürek, 2020).

Uzaktan eğitim, öğreten ile öğrenen arasında karşılıklı etkileşim ve iletişimin sağlandığı ve istenilen zamanda ve mekânda öğrencilerin öğrenme sürecini devam ettirebilmeleri için internet destekli eğitim araçlarının kullanıldığı bir eğitim modelidir.

Örgün eğitime kıyasla uzaktan eğitim sisteminde yüz yüze iletişim yerine teknoloji den faydalanılmakta ve öğrenen ve öğret en fiziksel anlamda birbirinden ayrı konumdadır. Öğretmen ve öğrenenin yüz yüze olmaması bir dezavantaj olarak görülse de bu durum bireylere mekân ve zaman noktasında bir esneklik sağlamaktadır (Demir, 2014). Mekân ve zaman yönünden esnek oluşu, öğrenmeyi kendisine hedef alan herkese eğitim kaynaklarına ulaşmada bir eşitlik vermektedir. Eğitim alacak birey, öğrenilmesi gereken bilgi ve bunlara bağlı olarak sağladığı kolaylık çerçevesinde uzaktan eğitime verilen önem sürekli bir artış göstermektedir. İlk örnekleri posta yoluyla gönderilen mektuplarla başlayan uzaktan eğitim iletişim ve teknoloji deki gelişmelere paralel olarak günümüz de internet üzerinden çok daha gelişmiş olarak yapılabilmektedir (Akyürek, 2020).

Tarihsel secine bakıldığında uzaktan eğitimin genel olarak çeşitli sebeplerden üniversite eğitimi ni tamamlayamayan yetişkin bireyler tarafından kullanılmıştır. Yetişkinler genel olarak fiziksel durumları, zaman darlığı ve mesleki pozisyonları nedeniyle uzaktan eğitimi tercih ederken, aile baskısından dolayı okula gidemeyen kadınlar da bu eğitim sistemini tercih etmektedirler (Ateş ve Altun, 2008).

Formal eğitimin içeriğinden ve yapısından beslenen uzaktan eğitim, bu eğitim sisteminin sistemli, basamaklı, amaçlı ve planlı eğitim anlayışını uygulamaktadır. Bununla birlikte formal eğitimin içeriğinden ziyade uygulama biçimlerini kapsamaktadır. Ayrıca uzaktan eğitim süreci daha esnek ve daha bireysel bir öğrenmeye yöneliktir. Bu özellikleri dışında uzaktan eğitim dört ana unsur doğrultusunda açıklanabilmektedir. Bu unsurlar şunlardır (Kırık, 2014):

1. Uzaktan eğitim bir tür formal eğitim olup devlet kurumları tarafından verilmektedir. İstene başarı sağlandığında mevcut yüz yüze eğitim kurumları gibi bir diploma verilmektedir.
2. Hem öğrenci hem de öğretici için bir mekân ve zaman kısıtlaması yoktur.
3. Hem ayrı zamanlı (asenكرون) hem de eşzamanlı (senكرون) yapılabilmektedir.
4. Uzaktan eğitim kaynaklar arası bağlantıya müsait bir eğitim modelidir. Böylece daha kolay bir şekilde iletim, tasarım ve bütçe planlaması yapılabilmektedir.

2.4.1. Uzaktan Eğitim Kavramı

Uzaktan eğitime ilişkin olarak tanımlamalar yapılırken farklı kavramlar ortaya çıkmıştır. Anlamsal olarak aynı olan ama farklı biçimde tanımlamalar gerçekleştirilmiştir.

Uzaktan eğitim, eğitimcilerin ve öğrencilerin farklı bir ortamda çalıştıkları ve öğrenmelerini öğretim teknolojisi ve posta hizmetleri yoluyla yürüttükleri bir eğitim sistemi modelidir (İşman, 2005).

AB uzaktan eğitim eylem planında tanımlandığı gibi internet ve bilgi teknolojisinin kullanımı eğitimin kalitesi üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, kaynak daha kârlıdır ve uzaktan eğitimci ile alıcı arasında daha etkili bir iş birliği vardır. (Düzakın ve Yalçınkaya, 2008).

Uzaktan Eğitim, öğrencilere, eğitimle birlikte kaynak erişimi sağlayan, aradaki iş birliklerini kurarak eğitim alanlarında gerçekleşen bir sistemdir (CDLP, 2005).

United States Distance Learning Association [USDLA], 2004' e göre, Uzaktan eğitim öğrencileri ve öğretmenleri ayrı ortamlarda yaşar, bu nedenle teknoloji yardımıyla öğrencilere uygun bir şekilde ulaşmak için eğitim materyallerini kullanmak önemlidir. (Akmeşe, 2015).

2.4.2. Uzaktan Eğitimin Önemi

Bilindiği üzere geleneksel olan eğitimi uzaktan eğitimden ayıran en önemli şey, öğrencilerin değişik ortamlarda bulunmasına rağmen eğitimin devamlılığının sağlanmasıdır. Uzaktan eğitimde yaş farklılıkları önemli değildir. En önemli şey, uygun bir eğitimi herkes için kolay ve erişilebilir hale getirmektir. Uzaktan eğitim insanların eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak, hedeflerine ulaşacak ve daha yüksek bir seviyeye ulaşacaktır (Arat ve Bakan, 2011).

2.4.3. Dünyada Uzaktan Eğitimin Gelişimi

1700'lü yıllarda bir kavram haline gelen uzaktan eğitim, o yıllardan beri kullanılmaktadır. Uzun bir geçmişe sahip olan uzaktan eğitim uygulamaları, teknolojilerin yaygınlaşmasıyla tüm ülkelerde önceki yıllara göre daha yaygın hale gelmektedir (Kaya, 2002). Bu ülkeler, anayasalarında belirtildiği gibi uzaktan eğitim yoluyla vatandaşlarına eşit eğitim imkânı sunmaktadırlar (İşman, 2005).

Uzaktan eğitimin kamuoyuna ilk duyurusunun tarihi tartışmalıdır. Ancak 20 Mart 1728 tarihli Boston Gazetesi'nde bir mektupta stenografi dersleri verileceği duyurulmuştur. Daha sonra 1833 yılında çıkmış bir İsveç gazetesinde mektupla yazılı anlatım dersi verileceği ilanı yer almıştır (Kaya, 2002). Bu ilanlara bakarak uzaktan eğitim sürecinin işletilip işletilmediği konusunda bilgi sahibi olunamamaktadır.

Dünya'nın ilk uzaktan eğitim uygulamasının 1840 yılında İngiltere'de Isaac Pitman tarafından başlatıldığına genel kabuldür. Pitman bir stenografıdır ve İngiltere'de Bath'de mektup aracılığıyla steno öğretmeye başlamıştır. Önderlik ettiği uzaktan eğitim uygulamalarında birçok öğrenci yetiştiren Pitman, bu eğitim uygulamalarında öğrencilere steno ile İncil'de yer alan küçük bölümleri yazmayı öğretmiştir. Bu derslerde öğrencilerin başarıları notlarla değerlendirilmiştir (Kaya, 2002).

Tarihsel gelişimi açısından uzaktan eğitim beş farklı dönemde incelenmektedir (Moore ve Kearsley, 2011):

1. Mektupla Öğretimden Önce Olan Dönem: tarihi anlamda bilinen ilk uzaktan eğitim gazete ilanları şeklindedir. Bu ilanlarda amaç insanları eğitmek olmuştur. Bu anlamda uzaktan eğitim sisteminin tarihteki ilk örneği yazılı basın aracılığı ile yapılan uygulamalardır. İletişim teknolojileri var olmadığı bu dönemde eğitim doğal olarak yüz yüze görüşme ve konuşma şeklinde olmamıştır. Bu sistemde eğitim öğretim faaliyetlerinin tamamı posta hizmetleri aracılığıyla organize edilmiştir. Uzaktan eğitim içerisinde posta hizmetleri günümüzde de kullanılmaktadır (Çukadar ve Çelik, 2003).

Posta hizmetleri aracılığıyla gerçekleştirilen bu uzaktan eğitim hizmeti kısaca şu şekilde yapılmaktadır: Öğretmenler tarafından hazırlanan eğitim materyalleri, posta aracılığıyla öğrencilere gönderilmekte, öğrenciler de gelen materyaller üzerinde çalışıp sınav sorularını cevaplayıp tekrar posta yoluyla öğretmenlerine göndermekteydi. Dönem sonu notları ve sınav sonuçları da yine postayla iletiliyordu (İşman, 2005).

2. Mektupla Öğretimin Yoğun Olarak Uygulandığı Dönem: Bu dönemde, posta hizmetleri aracılığıyla öğrencilere kitaplar ve diğer öğretim materyalleri gönderilmiştir. ABD'deki Chicago Üniversitesi, 1800'lerin sonlarında Amerika'da ilk yazışmalı uzaktan eğitim sistemini kurmuştur. Kısa bir süre sonra 1890-92 yılları arasında ilk eğitimciler arasında yer alan William Rainey Harper tarafından Columbia Üniversitesi'nde yazışmalı uzaktan eğitim bölümünü kurmuştur (Kırkhan ve Kalelioğlu, 2017).

Birçok eğitim sisteminin koordinatörlüğü Columbia Üniversitesi'nde kurulan bu uzaktan eğitim bölümünce üstlenilmiştir. Sonuç olarak, eğitim imkânlarından yoksun birçok kişiye yazışmalı uzaktan eğitimin sistemi sayesinde eğitim imkânı verilmiştir (İşman, 2011).

3. Öğretimsel Tek Yönlü Radyo ve Televizyon Uygulamaları Dönemi: Bu dönemde radyo ve televizyonda uzaktan eğitim kursları yayınlanmıştır. Avrupa'da 1800'lü yıllarda başlayan sanayileşme dönemi ve aynı zamanda iletişim teknolojilerindeki yeni keşifler uzaktan eğitim sistemine olumlu etki etmiştir. Radyo ve televizyon, uzaktan eğitimcilerin basılı materyaller ile birlikte kullanmak istedikleri iletişim teknolojileridir. Yazışmalarla uzaktan eğitimin adı bu dönemde bütünüyle uzaktan eğitim olmuştur. Radyo ve televizyon dünyada genelindeki hemen hemen tüm uzaktan eğitim kurumları tarafından uzaktan eğitim kursları yayınlamak için kullanılmaktadır. Bazı gelişmiş ülkelerde sadece eğitim için özel radyo ve televizyon istasyonları dahi kurulmuştur. Örneğin, Çin uzaktan eğitim sistemine “Televizyon Üniversitesi” adını vermiştir. Bu ülkelerdeki uzaktan eğitimciler, posta hizmetlerinin yanı sıra radyodan da kapsamlı bir şekilde yararlanmışlardır. Uzaktan eğitim kursları radyoyla verilmiş ve bunun sonucunda binlerce kişi radyodan uzaktan eğitim kursları almıştır (İşman, 2011).

4. Öğretimsel Çift Yönlü Radyo ve Televizyon Uygulamaları Dönemi: Bu dönemde, iki yönlü interaktif video konferans çalışmaları çok yoğun olarak gerçekleştirilmiştir. 1960-1990 yılları arasını ifade eden bu dönemdeki gelişmeler şunlardır; İletişim teknolojileri, uzaktan eğitimde telekonferans uygulamalarını mümkün kılmıştır. Bu konferanslardan ilki sesli konferans olmuştur. Sesli konferans aracılığıyla, kurs süresince öğretmen ve öğrenci arasında aynı anda canlı sesli görüşmeler yapılmıştır. 1970 yılında Wisconsin Üniversitesi tarafından ilk sesli konferans uygulaması hayata geçirilmiştir. Daha sonra video konferans devreye girmiş ve bunun ilk uygulaması da ABD’de gerçekleştirilmiştir. Ulusal Teknoloji Üniversitesi bunun en iyi örneğidir. Bu sistem sayesinde aynı anda farklı ülkelerden öğretmen ve öğrencilerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır (İşman, 2011).

5. Uydular ve Geleceğin Teknolojisi Dönemi: Bu dönemde dersler bilgisayar, fiber optik, uydu vb. iletişim teknolojileri aracılığıyla öğrencilere verilmektedir. 1990'larda bilgisayarla birlikte uydu teknolojisinin kullanılmasının ardından, gelişmiş ülkelerde uzaktan eğitim programlarında bilgisayarlar çok daha etkin bir rol oynamaya başlamıştır. Günümüzde uzaktan eğitim programlarında bilgisayar destekli öğretim yöntemi çok daha popülerdir. Bilgisayar destekli eğitim ile öğrenciler okula gitmeden eğitim materyallerine ulaşabilmektedirler. Uzaktan eğitim programları için bu teknoloji her türlü imkânı sunmaktadır (İşman, 2011).

Gelişen teknoloji ile birlikte günümüzde, sanal öğrenme ortamları, uydu temelli uzaktan eğitim sistemleri, bilgisayar teknolojileri, kablosuz iletişim ve doğrudan yayın yapan uydular gibi birbirinden farklı çok sayıda uzaktan eğitim sistemi uygulanmaktadır (Şahin, 2021).

Tablo 2. *Dünyada İlk Uzaktan Eğitim Uygulamaları*

Tarih	Uzaktan Eğitim Uygulamaları
1728	İlk Uzaktan Eğitim çalışması Boston gazetesinde "Steno Dersleri" ile başlamıştır.
1833	İsveç Üniversitesinde hanımlara "Mektupla Kompozisyon Dersleri" verilmiştir.
1840	Isaac Pitman, mektupla stenografi öğretmeye başlamıştır
1884	Almanya Rustinches Uzaktan Öğretim Okulu
1890	Avustralya'daki Queensland Üniversitesi kampus dışına açık bir eğitim programı yürütmüştür.
1892	Chicago Üniversitesi'nde ilk Mektupla Eğitim bölümü açılmıştır.
1898	İsveç'te kurulan ve Uzaktan Eğitim'de dünyanın önde gelen kuramlarından olan "Hermans" kuruldu. Bu kurumda dil eğitimi yapılıyordu.
1906	Yazışmalı İlköğretim ABD'de başladı.
1919	ABD'de ilk eğitim ile ilgili radyo istasyonu Profesörler tarafından kuruluyor.
1920	ABD'de 176 tane eğitim amaçlı radyo istasyonu kuruluyor.
1923	ABD'de Mektupla Lise Eğitimi başlamıştır.
1932	ABD'de eğitim televizyonu yayınları IOWA Üniversitesinde başladı.
1939	Fransa'da savaş yıllarında Uzaktan Eğitim ile öğrencilerin eğitimini sağlıyor.
1956	Türkiye Ankara Üniversitesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
1960	İngiltere'de "British Open University" açıldı.
1974	İngiltere'de "National Extension College" açıldı.
1986	Japonya'da "University of the Air" açıldı.

(Çetiner, Gencel ve Erten, 1999).

2.4.4. Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Gelişimi

Geleneksel eğitimde yaşanan aksaklıkları belli ölçüde ortadan kaldırabilmek için uzaktan eğitim yöntemi eğitim sistemine dâhil edilmiştir. Birçok ülkede eğitimde yaşanan aksaklıklara bir çözüm yolu olarak devlet tarafından desteklenen bu model yakın dönemde eğitimde fırsat eşitliği, yaşam boyu eğitim ve eğitim masraflarını azaltmak gibi

amaçlarla desteklenmiştir (Gelişli, 2015).

Diğer uygulayıcı ülkeler gibi Türkiye’de eğitim sisteminde yaşanan problemlerin çözümlenebilmesi için uzaktan eğitim sisteminden faydalanmıştır. Türkiye’deki mevcut eğitim problemleri incelendiğinde genel olarak donanım, politika, hizmete süreklilik kazandırma, hizmeti yaygınlaştırma, maliyet, araç-gereç ücret düzeyi, kitap, bina ve özellikle öğretmen-öğrenci oranları vb. sorunlar üzerinde durulduğu görülmektedir (Kaya, 2002). Cumhuriyetin ilanı ile birlikte eğitimde büyük bir dönüşüm yaşanmış ve geçmişten gelen problemlerin ortadan kaldırılması için uygulamaya konulan yöntemlerden biri de uzaktan eğitim olmuştur. Bu yöntem ilk olarak J. Dewey tarafından 1924 yılında Türk eğitim sistemi için hazırlanmış olan öğretmen eğitim raporu ile gündeme gelmiştir. Bir kavram olarak literatürde kullanımı ise 1927 yılından itibaren olmuştur (Sarıtış, 2009).

Uzaktan eğitimle ilgili olarak 1950’lerin yılların ortalarına kadar aktif bir girişim yaşanmamıştır. 1956’da ise banka çalışanları için “Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü” tarafından mektupla öğrenim uygulaması başlatılmıştır (Kaya, 2002). Bu uygulama Türkiye’de uzaktan eğitim alanındaki ilk girişim olarak kabul edilmektedir. Mektupla eğitim çalışmalarını MEB tarafından da kabul görmüş ve desteklenmiştir (Kaya, 2022).

MEB bünyesinde mektupla öğrenim denemeleri için 1959 yılında mektupla öğretim merkezi kurulmuştur. Bu merkez 1966 yılında “Mektupla Öğrenim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü” adıyla kurumsal bir yapıya bürünmüştür. Bu kurum mesleki ve teknik okulları dışarıdan bitirmek isteyen yetişkinler ve okula devam edemeyen çocuklar için farklı konularda eğitim vermiştir (Karadağ, 2014). “Mektupla Öğretim Merkezi” Türkiye’de uzaktan eğitim konusundaki ilk ciddi adımdır. Bu merkezin 1966’da genel müdürlük seviyesine yükseltilmesi uzaktan eğitime Türkiye tarafından önem verildiğinin bir göstergesi olmuştur. Bu süreçte eğitimdeki en temel amaç, eğitimi daha yaygın hale getirmek ve fırsat eşitliği yaratmaktır (Durdu, Tezcan ve Çelik, 2016).

Türkiye’de uzaktan eğitim yöntemi için MEB’in yanı sıra o zaman ki adıyla Yaygın Yükseköğretim Kurumu (YAYKUR) tarafından da çalışmalar yapılmıştır. YAYKUR, Lise ve dengi okullardan mezun olmakla birlikte üniversite öğrenimini sürdüremeyen öğrenciler için yükseköğrenim olanağı sağlamıştır. Bu kurum, 1981 yılına kadar çalışmalarını örgün öğretim programları ve açık öğretim programları şeklinde

sürdürmüştür. Yükseköğretim düzeyindeki uzaktan eğitim görevi, 1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı “Yüksek Öğretim Yasası” ile üniversitelere bırakılmıştır. Bir yıl sonra çıkartılan bir Kanun Hükmü Kararnamesi (KHK) ile yükseköğretim düzeyindeki uzaktan eğitim görevi Anadolu Üniversitesine tevdi edilmiştir (Sarıtış, 2009). “Televizyonla Eğitim Enstitüsü” ve “İletişim Bilimleri Fakültesi” nin deneyimlerinden faydalanmak ve üniversitenin sahip olduğu güçlü akademik ve teknolojik birikim nedeniyle uzaktan eğitim görevi Anadolu Üniversitesine bırakılmıştır. Bu birikimi ile modern anlamda uzaktan eğitim modelinin Türkiye’deki ilk uygulayıcısı Anadolu Üniversitesi olmuştur (Özer, 1989).

Anadolu Üniversitesi tarafından sunulan Açıköğretim’e olan talep 1982-1993 yılları arasında hızla artmıştır. Bu yıllarda yalnızca İktisat ve İşletme lisans programlarına yönelik dersler verilmemiş, aynı zaman MEB ile bir protokol imzalanarak 200 bin civarı öğretmene lisans ve ön lisans tamamlama imkânı verilmiştir (Sarıtış, 2009). Bu derslerde kullanılan basılı eğitim materyallerinin yazımı doğrudan bu üniversitenin ilgili alanlarında görev yapan akademisyenlerce yapılmıştır. Öğretim üyeleri diğer üniversitelerin öğretim üyelerinden ve birlikte çalıştıkları bölüm arkadaşlarından almış oldukları desteklerle ilgili ders kitaplarını yazmışlardır (Gökdağ, 1986).

Açıköğretim Fakültesi, 1993-1994 öğretim yılına kadar eğitim teknolojisinin ulaştığı en ileri nokta olan bilgisayar destekli eğitimi verememiştir. Bu tarihten itibaren uzaktan eğitimi bilgisayar destekli olarak vermeye başlamıştır (Gökdağ, 1986).

Açıköğretim Fakültesi bünyesinde bir “Bilgisayar Destekli Eğitim Birimi” kurulmuştur. Bu birim kendi öğrencilerinin yanı sıra iktisat ve işletme öğrencileri için bilgisayar destekli eğitim başlatmıştır. Daha sonraki dönemlerde ise bilgisayar destekli eğitim programlarının sayısı artırılmıştır (Kaya ve Odabaşı, 1996).

Hükümet programlarında 1990’lı yıllarda daha çok yaygın ve örgün eğitimin hayat boyu eğitim şeklinde kabul edilmesi, teknolojik gelişmelerden faydalanılması ve halk eğitiminin sürekli hale getirilmesi ile uzaktan eğitime daha çok önem verilmiştir (Özarslan, 2008).

Toplum yapısındaki değişmeler ve eğitime olan ilginin artması sonrasında ortaöğretime olan talep de artmış, bu durum bir Açık Öğretim Lisesi kurulmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu kapsamda 5 Ekim 1992 tarihinde Açık Öğretim Lisesi kurulmuş ve televizyondan bu eğitimi almak isteyenlere destek vermeye başlamıştır. Ayrıca 1997

yılında Açık İlköğretim Okulu kurulmuştur. Açık İlköğretim Okulu'na 1998-2003 yılları arasında toplam 265.242 kişi kayıt yaptırmıştır. 2010-2011 eğitim öğretim yılı itibarıyla Açık İlköğretim Okulunda toplam 780.000 kişi, Açık Öğretim Lisesi'nde ise 543.155 kişi kayıtlı bulunmaktadır (İşman, 2011).

Yine bu yıllarda uzaktan eğitim kapsamında sanal sınıf uygulamaları kullanılmış ve hızla yayılmıştır. Sanal sınıf uygulamaları, geleneksel sınıf ortamına alternatif olarak düşünülmüş, bireyler arasında eş zamanlı bilgi paylaşımı sağlayıcı etkisi nedeni ile son derece başarılı olmuştur. 1990'lı yılların ikinci yarısından başlayarak, farklı zamanlı uzaktan eğitim uygulamalarına geçilmiştir. Bu amaçla e-öğrenme yazılımları geliştirilmiş, kullanım arttıkça farklı gereksinimler ortaya çıkmıştır. Bu sebeple içerik sunumu, kullanıcı takibi, öğrenme ölçme değerlendirme ve etkinliklerinin kaydının tutulması gibi çok sayıda fonksiyonun bulunduğu CMS ve LMS yazılımları üretilmiş ve bütünsel e-öğrenme platformları kullanılmaya başlanmıştır (Gülbahar, 2009).

Anadolu Üniversitesi tarafından uzaktan eğitim alanında yapılmış olan çalışmalar Türkiye'nin yükseköğrenim anlayışında önemli değişimlere zemin hazırlamıştır. Bu gelişmeler doğrultusunda birçok üniversite kendi bünyesinde uzaktan eğitim modelini uygulamaya başlamıştır (Mutlu vd., 2014).

2020 itibarıyla Türkiye'de 209 üniversite faaliyet gösterirken, bunların 82 tanesi örgün eğitime bir alternatif olarak uzaktan eğitimi kullanmakta ve öğrencilere lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde eğitim imkânı sunmaktadır (Bozkurt, 2017).

Birçok Avrupa ülkesine kıyasla Türkiye uzaktan eğitim modeli ile çok daha geç tanışmıştır. Buna karşın Cumhuriyet'in ilanı sonrasında eğitim ile teknolojinin entegre edilmesi gayretleri neticesinde Avrupa ortalamasına yaklaşılmıştır. Bu kapsamda mektupla eğitim ile başlayan Türkiye'deki uzaktan eğitim anlayışı özellikle TRT tarafından yapılan radyo programları ve televizyon yayınları ile daha da yaygınlık kazanmıştır. Günümüzde ise internetin eğitimde kullanılmaya başlaması ile modern düzeyde bir uzaktan eğitim çizgisine ulaşılmıştır (Bozkurt, 2017).

2.4.5. Uzaktan Eğitimin Özellikleri

Genişletici ve kapsayıcı nitelikte olan uzaktan eğitimde yapı ve amaç bakımından yayılımcı bir eğitim anlayışı bulunmaktadır. Bu yayılımcı ve kapsayıcı nitelikte sermaye olarak bilginin ve iletişim teknolojilerinin kullanıldığı sosyal yapının etkisi oldukça büyüktür (Devran ve Elitaş, 2017).

Uzaktan eğitim çok karmaşık bilgi ve uygulamalar içermekte ve iletişim teknolojilerinin ve sosyal dinamiklerin gelişim aşamalarına göre kendi özelliklerini belirlemektedir. Bu uygulamalar, küresel dinamikler ve her ülkenin iç dinamikleri ile şekillenmektedir. Sonuç olarak uzaktan eğitimin özellikleri şu şekilde ifade edilebilir (Bozkurt, 2013; Çoban, 2013):

Geleneksel eğitime uygun olmayan öğrencilere hizmet verebilme: Milyonlarca insanın tercih ettiği bir eğitim sistemi olan uzaktan eğitim bunu herhangi bir zaman ve mekân kısıtlılığı olmamasına borçludur. Eğitimdeki bu esnek yapı sosyo-ekonomik sebeplerden dolayı eğitim alamayan, iş saatlerinden dolayı okula gidemeyen, geleneksel eğitime devam edemeyen birçok kişinin eğitim ihtiyacını karşılamaktadır (Özer, Gür ve Küçükcan, 2010).

Özelleştirme: Geleneksel eğitim sisteminde aynı ortamda bulunan öğrencilerin zekâ ve yetenek seviyelerinin ayrımı yapılmadan grubun genel seviyesine göre bir eğitim rotası izlenmektedir. Bu nedenle öğrenci bireysel zekâ ve yeteneklerini ön plana çıkarmada ve geliştirmede güçlüklerle karşılaşabilmekte grup içerisinde standartlaşabilmektedir. Öğrenciyi merkeze alan uzaktan eğitim grup içinde zekâ ve yeteneklerini kaybetmeye başlayan öğrenciyi sınıf ortamından alarak bireysel olarak eğitilebileceği bir ortama taşımaktadır (Özer, Gür ve Küçükcan, 2010).

Kişiselleştirme: Uzaktan eğitim bireyin özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir (Sherry, 1996).

Küreselleşme: Uzaktan eğitimin en temel özelliği kuramların ve aktörlerin küresel ölçekte bir eğitim anlayışına sahip olmasıdır. Çünkü içinde yaşadığımız bilgi sermayeli toplumda iletişim teknolojileri bilgiyi zaman ve mekân tanımadan bireylerin önüne getirmekte ve bu süreç yaşam boyu eğitim gibi dönüşümleri desteklemektedir (Sherry, 1996).

Hızlı geri bildirim: İletişim teknolojileri ekseninde kendi özelliklerini belirleyen uzaktan eğitim sisteminde öğrenci, yine iletişim teknolojilerini kullanarak zaman ve mekân sorunu yaşamadan ödevlerini, projelerini, çalışmalarını gönderebilmekte ve aynı şekilde alabilmektedir (Özer, Gür ve Küçükcan, 2010).

Hareket kabiliyeti: İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler bugün uzak mesafeler arasındaki iletişimin taşınabilir bilgisayar ve cep telefonları ile

gerçekleştirilmesini mümkün kılmıştır. Uzak mesafeler arası iletişimin artık mobil haldeyken bile gerçekleştirildiği günümüz teknolojisinde uzaktan eğitim de mesafeler arası eğitim sorunu mobil araçlarla çözebilmektedir (Sherry, 1996).

Endüstrileşme: Artan nüfus, öğrenci sayısı, eğitime talep ve buna paralel bir şekilde bu artışlar ve talepler karşısında sayıca yetersiz olan öğretmen ve kurumlar gibi sebeplerden dolayı ortaya çıkan eğitimsel sorunlar uzaktan eğitime ağırlık verilmesi zorunluluğunu doğurmuştur. Bu sorunları ortadan kaldırabilmek için uzaktan eğitim kurumlarının açılması kaçınılmaz bir hale gelmiştir (Özer, Gür ve Küçükcan, 2010).

2.4.6. Uzaktan Eğitimin Avantaj ve Dezavantajları

Uzaktan eğitim hem yapısal olarak hem de eğitim sürecinde sağladığı fırsat ve imkanlarla geleneksel eğitimden farklı özellikler göstermektedir. Uzaktan eğitim uygulamaları ile yaş, mekân ve zaman ayrımı yapılmaksızın oldukça geniş bir kitleye hizmet sunabilmektedir. Bu nedenle gelecek dönemlerde çok daha yaygın ve etkili bir eğitim yöntemi olacağı öngörülmektedir. Uzaktan eğitim ile sağlanan birçok faydanın yanı sıra hemen her teknolojik uygulamada yaşanabilecek bazı sınırlılıklar ve olumsuzluklar da yaşanmaktadır. Bu anlamda söz konusu dezavantajları en aza indirip mevcut sistemden en yüksek faydayı sağlayabilmek için bazı ilkeleri bilmek ve dikkate almak gerekmektedir (Uşun, 2006).

2.4.6.1. Avantajları

Bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişmelerden sonra uzaktan eğitim uygulamalarının hızlı bir şekilde yaygınlaştığı görülmektedir. Sahip olduğu avantajlar, bu sistemin bu derece hızlı yayılmasının ana nedenidir (Olson ve Wisher, 2002). Uzaktan eğitime yönelik çalışmalarda bu sistemin;

- Sistemli ve planlı olması
- Öğrenci merkezli olması
- Dezavantajlı gruplara fırsat eşitliği sunması
- Zaman ve mekân esnekliği sunması
- Verimlilik ve Maliyet esaslı olması

vb. nitelikleri ön plana çıkmaktadır. Yapılan çalışmalarda uzaktan eğitimin sayılan bu niteliklerinin neden avantaj olduğuna dair açıklamalar da yapılmaktadır (Bakioğlu ve Can, 2014). Bu açıklanmaları şu şekilde sıralamak mümkündür:

Sistemli ve Planlıdır: Uzaktan eğitim sisteminde yapılan tüm işlemler planlı ve sistemli bir biçimde düzenlenmiştir (İşman, 2011). Tüm iş ve işlemler planlı ve sistemli bir biçimde olduğundan kullanılan ders materyalleri de planlı ve sistemli bir şekilde arşivlenmektedir. Böylelikle öğrenen birey istediği bilgiye istediği zaman ve mekânda ulaşabilmektedir. Sistemin planlı ve sistemli bir yapıda olması asgari düzeyde de olsa bir düzen sağlamaktadır (Kaya, 2002).

Öğrenci Merkezlidir: Uzaktan eğitimi kullanarak eğitimlerini sürdüren öğrencilerin karşılaştığı eğitim modeli doğal olarak öğrenci merkezli bir yapıdır (İşman, 2011). Bu nedenle öğrenenin kendi yükümlülüğünün bilincinde olması gerekmektedir. Böylelikle aynı sınıfta olan farklı öğrenme kapasitesine sahip bireyler diğerlerini beklemeden eğitimine devam edebilir. Bu eğitim sürecinde öğrencilerde kendi kendine karar verebilme, beceri, eleştirel düşünme ve bağımsız öğrenmelerinde gelişmeler yaşanmaktadır. Bu şekilde yeni beceriler elde eden öğrenenler hayat boyu öğrenme için daha donanımlı hale gelmektedirler. Bu anlamda uzaktan eğitim yaşam boyu öğrenmeyi destekler bir yapıdadır (Sandholtz, Ringstaff ve Dwyer, 1997).

Dezavantajlı Gruplara Fırsat Eşitliği Sunar: Toplumsal yapıdaki farklı özelliklere sahip tüm bireylerin eğitim imkanlarından faydalanabilmeleri için onlara fırsatlar oluşturmaktadır (Odabaş, 2003). Örgün eğitime uygun olmayan, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin ya da çalışan bireyler uzaktan eğitim sisteminin sağlamış olduğu özelleştirme ve kişiselleştirme, becerileri sayesinde kendilerinden uzakta olan katılımcılar ile bağlantı kurabilmekte ve kendi hızlarında eğitim alabilmektedirler (İşman, 2011).

Zaman ve Mekân Esnekliği Sunar: Belirli bir mekâna ve zamana bağlı kalmayan uzaktan eğitim öğrenenlerin eğitimlerini sürdürebilmelerini, öğretmenlerin ise eğitim verebilmelerini sağlamaktadır (İşman, 2011). İletişimde kolaylık sağlayan teknolojiler, uzaktan eğitime zaman ve mekân esnekliği veren temel güçtür. Zaman ve mekân yönünden bir kısıtlamanın olamaması hem öğrenene hem de öğretene büyük bir esneklik sağlamaktadır. Buna göre öğrenen birey, eğitim sürecini kendi bireysel imkânları doğrultusunda zamana yayabildiği gibi eğitimini istediği zamanda istediği kadar tekrarlayabilmektedir (Odabaş, 2003).

Maliyet ve Verimlilik Esaslıdır: Uzaktan eğitimde bilgi iletişim teknolojileri sayesinde aynı eğitim araçlarıyla çok sayıda kişiye eğitim verilmesi kişi başına yapılması

gereken harcamaları düşürmekte ve farklı coğrafyalardaki çok geniş kitlelere ulaşabilmektedir. Uzaktan eğitim maliyetlerinin çok düşük olması nedeniyle eğitim kurumlarının birçoğunda hızlı bir şekilde kabul görmüştür (Varol ve Türel, 2003). Bu sistemde kullanılan etkileşimli öğretme ve öğrenme ortamları ile daha kalını ve hızlı bir öğrenme gerçekleşebilmektedir. Bunun bir sonucu olarak da eğitimde verimlilik büyük oranda artmaktadır (Kaya, 2002). Böylelikle daha az kaynak kullanarak çok daha fazla kişi eğitim almış olmaktadır.

Uzaktan eğitim uygulamalarının başlıca avantajları maddeler halinde şu şekilde ifade edilebilir (Kaya, 2002):

- Uzaktan eğitim ile eğitime harcanan meblağ çok daha düşüktür.
- Yaş sınırlaması olmadan her yaştaki bireye eğitim alma olanağı sağlar.
- Öğrencilere istedikleri zaman eğitim-öğretime devam etme kolaylığı sağlar.
- Öğretmen ve öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerine belirli bir merkezde toplanmadan işyerlerinden, evlerinden veya farklı bir noktadan katılabilmelerini sağlar.
- Bireysel öğrenmeler gerçekleştiği için öğrencilerin hayatta karşılaştıkları problemlere çözüm bulmaları kolaylaşır.
- Uzaktan eğitimle, öğrencilerin konu hakkında farklı uzmanlara ulaşma şansı vardır.
- Uzaktan eğitim teknoloji ile birlikte görsel ve işitsel tasarımlar aracılığıyla etkili bir öğrenme sağlar.
- Uzaktan eğitimle yaşam boyu öğrenme gerçekleştirilebilir.
- Uzaktan eğitimde bilgiye erişim ve bilgiyi paylaşma çok kolaydır.
- Uzaktan eğitim bireylerin kendi kendine karar verme ve girişimcilik yönlerinin gelişmesine olanak tanır.
- Uzaktan eğitim, uzman kişilerden daha fazla bireyin yararlanmasını sağlar ve öğrenciyi zengin bir öğrenme ortamı da sunar.
- Geniş öğrenci kitlelerine öğrenim sunabilir.

Özürlü olan öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması daha kolaydır

2.4.6.2. Dezavantajları

Uzaktan eğitim çok faydalı bir öğretim modeli olarak görülmekle birlikte bazı

dezavantajları da bulunmaktadır. Tüm eğitim sistemlerinde olduğu gibi uzaktan eğitim için minimum gereksinimler öğrenci, öğretmen ve içerik gibi bileşenlerdir ve bunlar arasında uyum olmalıdır. Diğer bir deyişle, uzaktan eğitim sisteminin bu bileşenlerinin belirli temel becerilere sahip olması gerekir (Galusha, 1997). Bu beceriler sağlanmadığında beklenen akademik kazanımlar sağlanamayabilir ve uzaktan eğitimin avantajları dezavantajlara dönüşebilir. Literatürde uzaktan eğitim ile yapılan çalışmalar incelendiğinde, uzaktan eğitimin dezavantajları olarak sıralanan noktalar şunlardır (Followa, 2007):

- Öz denetimden yoksun kişiler için uygun değildir.
- Yüksek teknoloji bilgisi gerektirir.
- Maliyeti oldukça yüksektir.
- Öğretim tasarımı ve öğrenme materyali eksiklikleri vardır.
- Geribildirim eksikliği vardır.

Araştırmacıların üzerinde durdukları bu noktaların neden dezavantaj olduğu ve neden bazı hususların uzaktan eğitimde avantaj olarak gösterilen noktalar ile çeliştiği başlıklar halinde şu şekilde anlatılabilir:

Öz Düzenleme Eksikliği Olan Bireyler için Uygun Değildir: Uzaktan eğitim ile eğitim alan öğrenenlerin sahip olması gereken en önemli özelliklerin başında bağımsız öğrenme ve bireysel çalışma alışkanlığı gelmektedir. Bu tarz sistem içerisinde eğitim alan öğrenci, eğitim sürecinin önemli bir bölümünde bir öğretmenin yönlendirmesinde değildir ve yalnızdır. Bu nedenle, öğrenci kendi eğitim sürecini yönetmeli ve planlamalıdır. Bu becerilere sahip olmayan öğrencilerin planlama ve kendi kendine öğrenmede sorun yaşadıkları ve uzaktan eğitimde başarısız oldukları görülmüştür (Kaya, 2002; İşman, 2011; Altıparmak, Kurt ve Kapıdere, 2011). Uzaktan eğitimin öğrenci merkezli olması araştırmacılar tarafından bir avantaj olarak görülmekle birlikte, öğrenen kişinin özdenetimden yoksun olması durumunda uzaktan eğitimde avantaj olarak görülen bu durum dezavantaja dönüşebilmektedir (Li, 2009).

Teknoloji Okuryazarlık Eksikliği Olan Bireyler için Uygun Değildir: Uzaktan eğitim teknoloji temelli olduğundan, öğrencilerin ve öğretmenlerin belirli bir düzeyde teknolojiye hâkim olmaları gerekir. Bilgisayardan veya internetten alınan derslerde ortaya çıkabilecek teknik sorunlar, öğrenen ve öğretmeni eğitim açısından sınırlayabilmekte

(Kaya, 2002; İşman, 2011), teknolojik bilgi eksikliğinden dolayı ders sırasında ortaya çıkan sorunların çözümü beklenenden daha uzun sürebilmektedir. Senkron (eşzamanlı) derslerin işleniş safhasında ve asenkron (eşzamansız) ders materyalinin hazırlık sürecinde ortaya çıkan bu problemleri çözmeye çalışan paydaşlar bu sorunlarda etkisiz kalmaktadır (Odabaş, 2003). Teknoloji okuryazarlığı konusunda paydaşlarda görülen eksiklikler, uzaktan eğitimin sağlamış olduğu olanaklardan yararlanamama ile sonuçlanmaktadır.

Maliyetlidir: Maliyet konusu uzaktan eğitimin avantajları arasında yer alan önemli bir maddedir. Genel olarak bu bir avantaj olarak nitelendirilse de bazı araştırmacılar bunun bir avantaj olmadığını iddia etmektedirler. Uzaktan eğitim için internet ve bilgisayar gerekli olduğundan bazı öğrenen ve öğreticilerin bunu karşılayabilecek maddi imkanları olmayabilir (Fallowa, 2007).

Jones (1992) ise örgün eğitim sistemlerindeki öğretmen maaşları ile okulların inşası için gerekli olan toplam maliyet; uzaktan eğitim için gerekli olan etkili materyal geliştirme, baskı makinelerinin alınması ve ihtiyaç duyulan stüdyoların kurulması gibi maliyetlerin yüksekliğinden çok fazla değildir. Hatta örgün eğitimin ana gider kalemi olan binalar ve laboratuvarlar uzun vadede başka çalışmalar için de kullanılabilir.

Bütün bu görüşler çerçevesinde teknolojik gelişmeler ve uzaktan eğitim programına kayıtlı öğrenen sayısındaki artışa paralel olarak, bilgi iletişim ve bilgisayar altyapı maliyetlerinin düşmesiyle uzaktan eğitimden sağlanacak verimliliğin artacağı öngörülebilir (Altun, 2020).

Öğrenme Materyali Kalitesi ve Öğretim Tasarımı Eksikliği Sorunları Vardır: Uzaktan eğitim sisteminde öğrenenlere yönelik uygun içerik ve ders tasarımının olmaması durumunda bu sisteme karşı olumsuz tutumlar belirmektedir. Bu durum eğitimin terk edilmesi ile dahi sonuçlanabilmektedir (Todhunter, 2013). Birbirinde farklı çok sayıda uzaktan eğitim sistemi kıyaslandığında öğretim tasarımıyla ilgili birçok problem yaşandığı görülmektedir. Uzaktan eğitimde sınavlar ve ödevler ağırlıklı olarak öğretim sürecini kontrol etmek için kullanıldığından (Özmen, 2012), bunlara eğitim tasarlanırken özellikle dikkat edilmelidir. Öğretmenin tüm kurs üzerinde daha iyi kontrol sahibi olmasını sağlamak ve eğitim sürecini daha özerk hale getirmek için oldukça yoğun çalışılmaktadır. Atölye ve laboratuvar gibi uygulama gerektiren derslerin uzaktan eğitime uygun olmaması ve bu nedenle tutum ve beceri kazandırmayı amaçlayan derslerin verilememesi uzaktan eğitime yapılan en büyük eleştirilerden biridir (Uşun, 2006).

Yüz yüze eğitimde kullanılan materyallerin uzaktan eğitimde de kullanılmaya çalışılması uzaktan eğitim sisteminde yaşanan materyal probleminin ana nedenidir. Bu tür materyallerin olduğu gibi uzaktan eğitime aktarılacak istenmesi ile birlikte önemli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Benzer şekilde uzaktan eğitimin doğasıyla örtüşmeyen bir diğer unsur ise yüz yüze eğitimde kullanılan geleneksel ölçme yöntemleridir (Dündar, 2016). Dolayısıyla teknolojinin imkanları kullanılarak uzaktan eğitime uygun yeni eğitim yöntemleri ve materyalleri geliştirilmelidir. İçerik hazırlama konusunda da uzaktan eğitime birçok eleştiri yapılmaktadır. Kaliteli içerik hazırlama oldukça zor ve zahmetli bir süreçtir (İşman, 2011). Bu tür içerikler hazırlanırken bireysel farklılıkların dikkate alınması gerekliliği işi daha da zorlaştırmaktadır (Özmen, 2012). Ayrıca sürekli yazılı materyalle muhatap olan öğrenenler açısından bu tür içerikler zaman kaybı olarak değerlendirilmekte ve pek talep görmemektedir (İşman, 2011).

Geri Bildirim Eksikliği Vardır: Uzaktan eğitimle ilgili eleştirilerden bir diğeri ise geri bildirimlerin eksik olmasıdır. Bu tür eksiklikler kendisini hem sağlıklı iletişim anlamında hem de sosyal anlamda ortaya koymaktadır. Bir diğer geri bildirim eksikliği ise dersin gidişatı ile ilgili öğrenenin bilgilendirilmemesidir. Uzaktan eğitime yönelik yapılan çalışmaların önemli bir bölümü geri bildirim eksikliğinin nasıl giderileceği ile ilgilidir (Gökmen, Duman ve Horzum, 2016). Örgün eğitime kıyasla uzaktan eğitimde aynı fiziksel ortamın paylaşamaması ve öğrenen-öğrenen ve öğretmen-öğrenen arasındaki göz teması eksikliği etkileşim olanaklarını sınırlandırmaktadır (Uşun, 2006). Ayrıca öğrenme ortamlarının asenkron şeklinde tasarlanmış olması paydaşlar arası iletişimi de asenkron yapmaktadır. Bu durumun bir neticesi olarak da iletişimlerde zaman aşımı problemleri görülmektedir (İşman, 2011).

İletişimde yaşanan problemler dışlanmışlık duygusu ile aidiyet ve topluluk hissinde azalmayı beraberinde getirmektedir. Bu durum öğrenen bireyde memnuniyet düşüklüğü, motivasyon kaybı vb. olumsuz durumların oluşmasına ve bu da öğrenme sürecinin sıkıntıya girmesine hatta eğitim ortamının terk edilmesine dahi neden olabilmektedir (İlgaz ve Aşkar, 2009).

2.5. Uzaktan Eğitim ve Beden Eğitimi

İletişim teknolojilerinin eğitime sağladığı imkanlarla ortaya çıkan uzaktan eğitim, farklı ortamlarda bulunan öğrenci ve öğretmenlerin, öğrenme-öğretme faaliyetlerini, iletişim teknolojileri ve posta hizmetleri ile gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi modelini

ifade eder (İşman, 2005). Uzaktan eğitimde kullanılan bilgi iletişim teknolojileriyle birlikte öğretmen ve öğrenci rolleri de değişmiştir, öğrenci kendi bireysel öğrenmesinden sorumlu aktif rol üstlenirken, öğretmenin rolü de bilgiye kaynaklık etmek değil, öğrencilerin bilgiye ulaşmaları için rehberlik etmek, uygun ortamı hazırlamak ve öğrencilere ihtiyaç duydukları konularda danışmanlık yapmaktır (Kaya, 2002).

Eğitimciler Covid-19 salgını nedeniyle hızlıca geçiş yapılan uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerine eğitim etkinliklerini etkili bir şekilde sunmak için teknolojiyi kullanma açısından birçok yeni ve yaratıcı yollar bulmuşlardır. Beden Eğitimi branşı için uzaktan eğitimde sınırlılıklar olmasına karşın birçok eğitimcinin yoğun çaba ve özveriyle çalışmalarını sürdürdüğü gözlemlenmektedir (Özcan ve Saraç, 2020; Çetin, Yılmaz ve İlhan, 2021; Kerkez ve Serpil, 2022).

2.5.1 Uzaktan Eğitim Yoluyla Özel eğitimde Beden Eğitimi

Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için uyarlanmış beden eğitimi öğretimi beden eğitimi ve spor dersinin bir hedefidir (Phytanza ve Burhaein, 2020). Uyarlanmış beden eğitimi temel hareket eğitimi, dans, su egzersizleri, hareket zindeliğini içeren bir programdır (Winnick ve Porretta, 2017).

Beden eğitimi dersi Covid 19 pandemisiyle birlikte çok fazla değişikliğe uğrayan bir ders olmuştur. Yaşanan bu sağlık krizinden kaynaklı örgün eğitim yerini uzaktan eğitime bırakmıştır (Nie, 2020). Fakat motivasyon, öğrencilerin hazırlıkları, akademik bütünlük, öğrenciyi aktif tutma ve teknoloji konusunda diğer alanlarda yaşanan benzer sorunlar yaşanmıştır. Ayrıca beden eğitimi öğretmenleri bu yeni öğrenme ortamında öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama konusunda kaygılanmışlardır. Amerikan Kalp Derneği ve Sağlık ve Beden Eğitimi Derneği (SHAPE) ve Amerika tarafından ortaklaşa yazılan Ulusal Sağlık ve Beden Eğitimi Derneği tarafından hazırlanan raporun sonuçlarına göre çevrim içi beden eğitimi öğretiminde eksiklikler tespit edilmiştir (NASPE, 2007). Çevrim içi beden eğitimi öğretiminde karma bir eğitim modeli tercih edilmesini önermiştir. SHAPE Amerika çevrim içi beden eğitimi öğretimi ilgili standartlar yayınlamıştır (NASPE, 2007). Örgün eğitimde beden eğitimi ve spor dersleri için birçok müfredat programı bulunmasına rağmen çevrimiçi beden eğitimi ve spor dersi için yerleşik bir müfredat modeli bulmak oldukça zordur (Lund ve Tannehill, 2014).

Daum ve Buschner (2012) yaptıkları çalışmada çevrimiçi beden eğitimi dersine katılımın az olduğunu ve öğretmenlerin sadece %30'unun beden eğitimi derslerini tamamlatabildiklerini söylemişlerdir.

2.6. İlgili Araştırmalar

İlgili literatür incelendiğinde, Covid-19 sürecinde ve daha önceki dönemlerde uzaktan eğitim konusunda sınıf öğretmenlerinin dışında diğer alan öğretmenlerinin de görüşlerinin alındığı çok sayıda çalışmanın yapıldığı görülmektedir.

2.6.1 Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Yurtbakan ve Akyıldız (2020) tarafından yapılan çalışmada, Covid-19 sürecinde yapılan uzaktan eğitim uygulamaları ile ilgili velilerinin ilkökul öğretmenlerinin ve ilkökul öğrencilerinin görüşleri incelenmiştir. 13 ilkökul öğrencisi, veli ve ilkökul öğretmeni toplam 39 kişi üzerinde gerçekleştirilen çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilmiştir. Araştırma neticesinde, Covid-19 sürecinde uygulanan uzaktan eğitimi ilkökul öğrencileri ve velileri, öğreticilik yönüyle yeterli bulurken, konuların öğretmenler tarafından yüzeysel olarak ele alınması yönüyle yetersiz bulmuşlardır. Ayrıca ilkökul öğrencileri ve ebeveynleri, ilkökul öğretmenlerinin öğrencileri ile günlük ödevler vermek için iletişime geçtikleri belirlenmiştir. İlköğretim öğretmenleri konuların yüzeysel açıklanmasını sorun olarak görmekle birlikte, uzaktan eğitim faaliyetlerini öğrencilerin canlı ders şeklinde kendi sınıf öğretmenleri ile yürütmeleri gerektiğini önermişlerdir.

Sönmez, Yıldırım ve Çetinkaya (2020) tarafından yapılan çalışmada, pandemi süreci ile birlikte gelişen uzaktan eğitim sürecinin sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. 215 ilkökul sınıf öğretmeni üzerine gerçekleştirilen çalışmada veriler Google Forms üzerinden katılımcılara yapılan anketten elde edilmiştir. Araştırma neticesinde pandemi sırasında gerçekleştirilen uzaktan eğitimin sosyo-ekonomik durumdan oldukça etkilendiği, EBA içerikleri ile ilgili görüşlerin okulun konumuna ve öğretmenlerin çalıştıkları okul türüne göre farklılık gösterdiği, salgına rağmen eğitimin sürdürülmesinin uzaktan eğitimin güçlü yanlarından biri olduğu ve bu süreçte çocukların eğitimine en çok annelerin yardımcı olduğu belirlenmiştir.

Başaran vd., (2020) tarafından yapılan çalışmada, Covid-19 sürecinde yüze eğitimin kesintiye uğraması nedeniyle MEB tarafından uygulamaya konulan uzaktan eğitimle ilgili veli, öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri analiz edilerek sürecin etkililiği ile

ilgili bilgi sahibi olunması amaçlanmıştır. Durum çalışması modelinin kullanıldığı çalışmanın örneklemini Gaziantep'teki devlet okullarından 80'er öğretmen, öğrenci ve veli toplam 240 kişi oluşturmaktadır. Araştırma neticesinde katılımcılar uzaktan eğitim sisteminin faydalı yönlerinin olduğunu belirtirken; teknik aksaklıklar nedeniyle derse girişte sorunlar yaşanması, bireysel farklılıklara uygun olmaması, öğrencilerin derse aktif katılamaması ve etkileşimin kısıtlı olması gibi konularda eksiklikler olduğunu belirtmişlerdir.

Bakioğlu ve Çevik (2020) tarafından yapılan çalışmada, Covid-19 sürecinde başlayan uzaktan eğitim uygulamalarında Fen Bilimleri öğretmenlerinin deneyimleri incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden, olgubilim deseninin kullanıldığı araştırmanın örneklemini farklı şehirlerde görev yapan 75 Fen Bilimleri öğretmeni oluşturmuştur. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma neticesinde, Fen Bilimleri öğretmenlerinin süreç öncesinde pandeminin ne olduğunu bilmedikleri, uzaktan eğitim ile laboratuvar/atölye etkinliklerini ve öğretim programını tamamlayamama gibi kaygılar taşıdıkları, uzaktan eğitim sürecinde derste kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerin yanı sıra kullandıkları materyallerin değiştiği ve okul yönetiminin baskısı, öğrencilerin derslere katılım oranının düşük olması, öğrencilerle iletişim kuramama ve internet bağlantısında sorunlar gibi problemler yaşadıkları belirlenmiştir.

Demir ve Özdaş (2020) tarafından yapılan çalışmada, Covid-19 sürecinde ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim faaliyetleri ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasının kullanıldığı çalışmanın örneklemini farklı ilkokullarda görev yapan 44 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırma neticesinde Covid-19 sürecinde öğretmenlerin öğrencileri izleme, veli ve öğrencilerle iletişime geçme, çevrimiçi ders verme, öğrencilerle paylaşımda bulunma ve özellikle uzaktan eğitime hazırlık yapma gibi faaliyetlerde bulundukları belirlenmiştir. Ayrıca uzaktan eğitim faaliyetlerini sınırlı olma, elverişsiz olma ve memnun edici olma şeklinde üç farklı biçimde değerlendirmişlerdir. Öğretmenler, EBA platformu ile ilgili sorunlar, belirsizlik, haberleşme, planlama, katılım ve alt yapı gibi problemlerle karşılaşmışlardır.

Yolcu (2020) tarafından yapılan çalışmada, sınıf öğretmeni adayı öğrencilerin Covid-19 salgını sürecindeki uzaktan eğitim deneyimleri anlaşılmaya çalışılmıştır.

Durum çalışması şeklinde yapılan araştırmada veriler kapalı ve açık uçlu soruların yer aldığı anket üzerinden toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizi betimsel analiz yöntemi ile yapılmıştır. Araştırma neticesinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan öğrenme için hazırbulunuşluklarının ve bilgisayar ve internet gibi teknik donanımlarının yeterli olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca derslerin rahat bir ortamda ve tekrar tekrar izlenebilmesi uzaktan eğitimin olumlu yönü olarak ifade edilirken, önemli bir bölümü eğitimlerinin eksik kalacağı korkusu yaşamışlardır.

Akyavuz ve Çakın (2020) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin Covid-19 sürecinde yürütülen uzaktan eğitimde öğrencileri motive etme yöntemleri ve karşılaştıkları problemler belirlenmeye çalışılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinde fenomenoloji desenin kullanıldığı çalışmanın örneklem grubu Gaziantep merkezde görev yapan 20 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırma neticesinde öğretmenlerin öğrencilerin öğrenmesi, velilerin ilgisi ve özellikle iletişim konularında problemler yaşadıkları belirlenmiştir. Öğrencileri motive etmek için ise öğretmenlerin güzel sözler söyledikleri, sağlık çalışmaları yaptırdıkları, okulun devam ettiğini hissettirdikleri, gelecek için teşvik ettikleri ve destekleyici etkinlikler yaptıkları belirlenmiştir.

Covid- 19 süreci öncesinde uzaktan eğitime yönelik yapılmış çalışmalardan bir bölümü ise şu şekildedir:

Gültekin (2006) tarafından yapılan çalışmanın amacı, uzaktan eğitim yaklaşımıyla eğitim öğretmenliği mesleğine yön veren okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterlik algı düzeylerini ve tutumlarını belirlemektir. 957 öğretmen adayı üzerinde gerçekleştirilen araştırma neticesinde öğretmen adaylarının, kayıt oldukları programı, öğretim yeterlikleri kazanmaları için çok faydalı buldukları, öğretmenlik yeterlik algı düzeylerinin çok iyi olduğu ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının oldukça olumlu olduğu belirlenmiştir.

Çalımfidan (2007) tarafından yapılan çalışmanın amacı “Uzaktan Hizmet-içi Eğitim Yöntemiyle Öğretmenlerin Bilgisayar Eğitimi” programına ilişkin sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesidir. Görüşme formu kullanılarak elde edilen verilerin analizi neticesinde, programın uygulanabilirliği ve katılımına yönelik öğretmenlerin görüşlerini olumlu olduğu fakat bazı öğretmenlerin bilgisayar ön kullanım becerisi olmayışının ve teknik aksaklıkların sıkıntılara neden olduğu belirlenmiştir.

Özdem (2007) tarafından yapılan çalışmada, MEB tarafından yürütülen uzaktan

hizmet içi eğitim sistemi ile bilgisayar eğitimi uygulaması ile ilgili öğretmen görüşleri değerlendirilmiştir. Hizmet içi eğitim yöntemi ile bilgisayar eğitimi programına katılan 231 öğretmen üzerinde gerçekleştirilen araştırma neticesinde öğretmenlerin uzaktan eğitimi yararlı buldukları, bu eğitim yöntemini öğretmen eğitimi projesi ile tanıdıkları ve katılanlardan yarısından fazlasının daha sonraki hizmet içi eğitimlerinde uzaktan eğitimi tercih edecekleri belirlenmiştir.

Tekin ve Özaydınlık (2019) yapmış olduğu çalışmada, öğretmenlerin bilgisayar öz-yeterlik algıları ve bilgisayara karşı tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Değişik kıdem ve branşlarda 47 öğretmen üzerinde gerçekleştirilen araştırma neticesinde öğretmenlerin bilgisayara yönelik tutumlarının bilgisayar öz-yeterlik algılarını olumlu yönde etkilediği; mesleki kıdemlerine göre öz-yeterlik ve tutum düzeylerinde anlamlı fark olmadığı, mesleki branşlara göre öz-yeterlik ve tutum düzeylerinde anlamlı fark olmadığı, erkek öğretmenlere göre kadın öğretmenlerin öz-yeterlik düzeylerinin daha fazla geliştiği ve daha olumlu tutum geliştirdikleri belirlenmiştir.

Ağır (2007) tarafından devlet okulları ve özel okullarda görev yapan 238 öğretmen üzerine yapılan çalışmada, ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitim teknolojilerine ilişkin görüşleri araştırılmış ve uzaktan eğitime karşı nasıl bir tutum sergiledikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma neticesinde uzaktan eğitime yönelik öğretmenlerin tutumlarının orta düzeyde olduğu; öğretmen tutumlarının mesleki kıdemlerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değiştiği, buna karşın branş, öğrenim durumu, çalışılan kurum ve cinsiyetin uzaktan eğitime karşı öğretmen tutumlarında anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Ateş ve Altun (2008) yapmış olduğu çalışmada “Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü” (BÖTE) 3.ve 4. sınıf öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları (UEYT) belirlenmeye çalışılmıştır. “Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum ölçeği”, “Kolb Öğrenme Biçemi Ölçeği” ve “bilgi formu”nun kullanıldığı araştırma neticesinde sınıfa ve cinsiyete göre öğrencilerin uzaktan eğitim alma durumları anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Buna karşın öğrencilerin uzaktan eğitimi daha önce alma durumları, algıladıkları bilgisayar kullanma becerileri ve bilgisayar kullanma deneyimlerinin UEYT’yi anlamlı ölçüde etkilediği görülmüştür.

Yıldırım ve Kaban (2010), yapmış olduğu çalışmada BÖTE bölümünde okuyan öğrencilerinin bilgisayar destekli eğitime karşı tutumları cinsiyet, gelir düzeyi ve sınıf

seviyesi bakımından açısından incelenmiştir. 120 öğretmen adayı üzerine yapılan çalışma neticesinde “Bilgisayar Destekli Eğitim’e” (BDE) karşı BÖTE öğrencilerinin yüksek düzeyde olumlu bir yaklaşım sergiledikleri belirlenmiştir.

Şimşek, İskenderoğlu ve İskenderoğlu (2010) tarafından yapılan çalışmada, uzaktan eğitime yönelik “Bilgisayar Eğitimi ve Spor Yüksekokulu” öğrencilerinin tutumları; uzaktan eğitim dersine katılım durumları, sınıf düzeyleri, cinsiyetleri ve öğretim teknolojileri bakımından araştırılmıştır. Araştırma neticesinde öğrencilerin uzaktan eğitimle ilgili tutum puanlarını daha önce bir uzaktan öğretim dersine katılımın önemli ölçüde etkilediği ve uzaktan eğitime yönelik tutum puanlarının cinsiyetleri ve sınıf düzeylerine göre anlamlı derecede ilişkisiz olduğu belirlenmiştir.

Kuşkonmaz (2011) tarafından yapılan çalışmada, mobil öğrenmeyle ilgili ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin algı düzeyleri incelenmiştir. 28 okuldan 610 öğretmen üzerine yapılan çalışma neticesinde öğretmenlerin önemli bir bölümünün mobil öğrenme uygulamalarına açık olduğu ve mobil öğrenmeye karşı algı düzeylerinin olumlu yönde olduğu belirlenmiştir.

Tuncer ve Tanaş (2011) tarafından yapılan çalışmada uzaktan eğitim programlarına yönelik akademisyenleri görüşleri değerlendirilmiştir. 59 akademisyen üzerine yapılan çalışma neticesinde uzaktan eğitim konusunda akademisyenlerin büyük çoğunluğunun bilgi sahibi olduğu, bununla birlikte herhangi bir uzaktan eğitim uygulamasına katılmadıkları, uzaktan eğitim konusunda bireysel bir çaba sergilemedikleri, görev yaptıkları üniversitelerin uzaktan eğitim konusunda bilgilendirici bir faaliyet yapmadığı belirlenmiştir.

Gök (2011) tarafından yapılan çalışmada, uzaktan eğitim programlarında ders veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitim algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılan ve uzaktan eğitim programında görev alan 81 öğretim elemanı üzerinde gerçekleştirilen araştırma neticesinde öğretim elemanlarının uzaktan eğitimle ilgili genel algılarının araştırmada kullanılan bağımsız değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermediği ve bu katılımcıların mevcut işleyişe yönelik uzaktan eğitim algı düzeylerinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir.

Horzum, Albayrak ve Ayvaz’ın (2012) yapmış olduğu çalışmada, uzaktan eğitim uygulamasına katılan sınıf öğretmenlerinin bu uygulamayla ilgili inançlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Genel tarama modellerinden kesitsel tarama

modeliyle gerçekleştirilen araştırma neticesinde sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlerde uzaktan eğitimle ilgili inançlarının daha önce uzaktan eğitimle ders alıp almamasına göre farklılık göstermezken kıdem ve cinsiyete göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Yalman ve Kutluca (2013) tarafından yapılan çalışmada, bazı bölüm derslerinde kullanılan uzaktan eğitim sistemi hakkında matematik öğretmen adaylarının görüşlerinin belirlenmesi ve bazı değişkenler üzerinden incelenmesi amaçlanmıştır. Matematik öğretmenliği eğitimi alan 102 öğretmen adayı üzerinde gerçekleştirilen çalışma neticesinde öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarında eğitim gördükleri program, dersin işleniş şekli, öğrenim gördükleri program ve cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Çelen, Çevik ve Seferoğlu (2013) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin uzaktan eğitim yaklaşımlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Farklı şehirlerde görev yapan 95 öğretmen üzerine gerçekleştirilen araştırma neticesinde öğretmenlerin büyük bir bölümü uzaktan eğitim faaliyetlerine katılmak istediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcılar, uzaktan eğitim uygulamalarının istihdam, eğitim sonunda alınan sertifika geçerliliği, değerlendirme yöntemleri, kullanılan malzemeler ve uzaktan eğitim sistemlerinin içeriği yönünden yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

2.6.2 Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Berigel'in (2013) yapmış olduğu çalışmada akademisyenlerin uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçleri ve bu süreçlere etki eden faktörler incelenmiştir. 3 öğretim elemanı ile gerçekleştirilen çalışmada veriler mülakat, provokasyon, alan notları ve gözlemlerle elde edilmiştir. Araştırma neticesinde akademisyenlerin uzaktan eğitime uyum süreçlerinin tanıma, farkında olma, değişim, dönüşüm ve uyarlama olmak üzere beş aşamada gerçekleştiği belirlenmiştir.

Mercier vd., (2021) tarafından yapılan çalışmada pandemi döneminde Amerika'da beden eğitimi öğretmenlerinin uzaktan eğitimle ilgili deneyimlerini araştırılmıştır. Çalışmaya 50 eyaletin tamamında Beden Eğitimi öğretmenleri (n = 4.362) Mayıs 2020'de uzaktan öğretimle ilgili deneyimlerini belirleyen bir ankete katılmışlardır.

Anketin sonuçları coğrafi bölge, ilçe türü ve okul düzeyine göre analiz edilmiştir. Öğretmenler, öğrencilere ödev teslim ettirdiklerini (%51 evet), video öğretimi kullandıklarını (%37 evet), uzaktan eğitim verirken daha az etkili olduklarını (%20 evet)

ve fiziksel aktivite değeri/zevk (%43 evet). Teknolojiye erişim (%40 evet) ve gerekli öğrenci ödevleri (%43 evet) Güneyli öğretmenler arasında en düşük seviyedeydi. Kırsal kesimdeki öğretmenler teknolojiye en az erişimi (%37 evet) bildirdiler ve kendilerini en az etkili olarak değerlendirdiler (%24 evet). Ortaöğretim düzeyindeki öğretmenler zorunlu ödevlerin en yüksek yüzdesini bildirdiler (%84 evet). Öğretmenlerin yanıtları, eşitlikçi ve etkili uzaktan beden eğitimi öğretimi sağlamanın zor olduğunu söylediler.

Yapılan bir diğer çalışmada literatür taraması yapılmıştır. Bu literatür çalışmasının amacı, Covid-19 pandemisi sırasında beden eğitimi öğrenimi ile ilgili en son araştırmaların bir incelemesini sunmaktır. 2017- 2018 yıllarında kaynakların veri tabanı arama aracı olarak kullanılmıştır. Toplanan veriler Sistematik İncelemeler ve Meta Analiz için Tercih Edilen Raporlama Ögeleri (PRISMA) yöntemini kullanılarak analiz edilmiştir. Bu çalışmada materyal olacak dergileri arama prosedürü, PICOS prosedürüne uygun kriterlere sahip olmaktır. Bulunan ve analiz edilen makalelere dayanarak, beden eğitiminde okuloji portalı yöntemi ve vlog'lar ile çevrimiçi öğrenme modeli uygulanabileceği gibi, işbirlikçi bir yaklaşımla uzaktan eğitim modeli de kullanılabilir (Mujiono ve Gazali, 2021).

Centeio vd., (2021) tarafından yapılan çalışmanın amacı beden eğitimi öğretmenlerinin COVID-19 salgını sırasında çevrimiçi beden eğitimini uygulama algılarını araştırmak ve gelecekteki öğretmenlik deneyimlerini destekleme konusundaki ihtiyaçlarını keşfetmektir. Araştırmaya toplam 4.302 öğretmen katılmıştır ve dört adet açık uçlu soru yanıtlamıştır. Araştırmada 3 temaya ulaşılmıştır. (a) Öğretmenlerin Gururlu Anları, (b) Yardım! Pek Çok Engel ve (c) Gelecekteki Zorluklar. Öğretmenler pandemi süresince birçok başarıyı ve yaşadıkları zorlukları dile getirdiler. Pek faktör teknolojiye eşirime, öğrencilerin katılımına ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaya odaklandı. Araştırmanın sonucunda online ortamda beden eğitiminin temel bileşenlerinin nasıl ele alınacağı konusunda rehberlik sağlayabilir. Tüm bunlara ek olarak online eğitim veya örgün eğitim ortamında öğretmen eğitimi hazırlayanlara kılavuzluk edebilir.

Yapılan bir başka araştırmanın amacı dönüştürücü öğrenme teorisine dayanarak beden eğitimi öğretmenlerinin pandemi döneminde çevrimiçi öğretim konusundaki algılarını ve deneyimlerini keşfetmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya Amerika Birleşik Devletleri'nin farklı bölgelerinde öğretmenlik yapan 4 erkek 4 kadın Beden eğitimi öğretmeni katılmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu

kullanarak toplanmıştır. Katılımcılardan 5 kişi devlet ilkokulunda 3 katılımcı ise devlet orta okulunda öğretmenlik yapmaktadır. Araştırmada şu sorular kullanılmıştır: (a) beden eğitimi öğretmenlerinin çevrimiçi öğretim istendiğinde algıları nelerdir? (b) yüz yüze beden eğitiminden çevrimiçi öğretime geçerken beden eğitimi öğretmenlerinin deneyimleri nelerdir? ve (c) çevrimiçi öğretimden sonra bakış açınız değişti mi? Verilerin analizi ise açık, eksenel ve seçici kodlama ile analiz edilmiştir. Araştırmanın analizden şu temalar ortaya çıkmıştır: (a) çevrimiçi öğretim konusunda heyecanlı değil, Teknolojik bilgi eksikliği, (b) çevrimiçi öğretimin yararları ve zorlukları, (c) ana hedef: fiziksel aktivitede bulunmak, (d) marjinalleştirme: beden eğitimine değer verilmez ve (e) yüz yüze beden eğitimi özlemi. Araştırmanın sonucunda ise pandemi döneminde online eğitime yönelik algılarının olumsuz olduğu görülmüştür. Aynı zamanda tüm katılımcıların yüz yüze beden eğitimi öğretmeyi çok özlediklerini öğrencileriyle yüz yüze ilişkileri ve etkileşimleri özlediklerini ortaya koymuştur (Kim vd., 2021).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Metodu

Bu yüksek lisans tezinde nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, araştırma yapılan bağlamı değiştirmeden olayları kendi bağlamında anlamaya çalıştığı bir yöntemdir (Patton, 2001). Creswell ve Creswell, (2017)' e göre durum çalışması, araştırmacının bir durumu, aktiviteyi, süreci bir kişiyi veya birkaç kişiyi derinlemesine araştırdığı bir desendir. Eğitim alanında farklı modellerin eğitim araştırmalarını etkilemesi sonucu nitel araştırmalar eğitim alanında daha çok tercih edilmeye başlanmıştır (McMillan ve Schumacher, 1997). Nitel araştırmanın amacı araştırılan bireylerin deneyimlerini ve düşüncelerini anlamlandırma şekillerini anlamaktır (Denzin ve Lincoln, 2005) Nitel yöntemler derinlemesine çalışmaya olanak sağlar ve elden edilen bilgiler derin anlamlar içerir (Patton, 2014). Nitel araştırma odak noktası olarak bireylerin kendi bağlamlarında edindikleri deneyimlere verdikleri anlamları içerir (Koca, 2017). Nitel araştırma yapan araştırmacılar bireylerin içinde yaşadıkları bağlamı ve deneyimleri anlamlandırmak üzere bulundukları doğal ortamda kişilerin deneyimlerine müdahale etmeden gözlemlemek ve anlamlandırmaya çalışırlar. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması ile tasarlanmıştır.

Bu yüksek lisans tezinde nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseni ile tasarlanmıştır. Creswell ve Creswell, (2017)' e göre durum çalışması, araştırmacının bir durumu, aktiviteyi, süreci bir kişiyi veya birkaç kişiyi derinlemesine araştırdığı bir desendir. En genel tanımıyla güncel bir olay veya olguyu gerçek hayat içerisinde bulunduğu çevre ile sınırlarının kesin olarak belli olmadığı durumlarda çok fazla veri kaynağının olduğu durumlarda kullanılan bir yöntemdir (Yin, 1984).

Yıldırım ve Şimşek 2013'e göre durum çalışmalarında bir veya daha fazla duruma ait etkenler durumu nasıl etkilediği ve bu durumdan nasıl etkilendiğini detaylı bir şekilde araştırır. Durum çalışmalarında 2 sorunun cevapları ayrıntılı bir analiz iyi daha net anlaşılır bu sorular neden ve nasıl sorularıdır (Ridder, 2017). Durum çalışmasından durumun, olayın, olgunun veya kişinin durum çerçevesine girebilmesi için araştırmaya değecek nitelikte ve sınırlandırılmış olması gerekir (Koca, 2017). Bu yüzden sınırlı bir sistem içerisinde derinlemesine anlamlandırma betimleme ve inceleme yapmak mümkün olacaktır. Durum çalışmaları birçok şeyi içerisine alabilir. Bir sporcu, bir öğrenciyi, bir beden eğitimi öğretmenini, bir eğitim programını bir okulu veya

organizasyonu ele alabilir. Burada önemli olan nokta ise bir durumun bütünlüğünü bozmadan odak noktasını tüm yönleriyle ele almak olaylara müdahale etmeden derinlemesine anlamayı hedefler (Punch, 2011). Durum çalışmaları okuyucu durumun içerisine sürüklemelidir (Patton, 2014). Bu durum içerisine okuyucuyu sürüklemenin yolu ise bir veya birkaç durumun incelenmesi ile mümkün olmaktadır çünkü bir durum için araştırmacı sürece kendini adapte etmesi zordur. Bu çalışmada bir süre boyunca tek bir analiz biriminden veriler toplanarak yapılmıştır.

Dolayısıyla bu çalışmada “beden eğitimi öğretmenlerinin pandemi döneminde özel eğitimde beden eğitiminin online eğitim yoluyla sağlanmasına yönelik görüşlerini almak” bir durum olarak değerlendirilmiştir.

3.2. Araştırmacının Rolü

Katılımcı olmayan gözlemci, bağlamı ziyaret eden ve katılımcıların faaliyetlerine katılmadan gözlem yapan kişidir. Araştırmacı bu rol ile birlikte süreçte sadece bağlamı izleyen gözlem yapan ve görüşmeleri yapan araştırmacı rolünde olmuştur. Araştırmacı lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince nitel yaklaşımı öğrenebilmek için dersler almış kongrelere katılmış ve yayınlar yazmıştır. 8 farklı nitel araştırma yaparak (Gürsel, Kılınç ve Alagül, 2017; Canlı, Gürsel, Alagül ve Kılınç, 2018; Yüksel, Canlı ve Kılınç, 2018; Kılınç, 2017; Kılınç ve Gürsel, 2017; Kılınç, Gürsel ve Alagül, 2016; Kılınç ve Alagül, 2015; Kılınç ve Güven, 2022) nitel alanda veri toplama ve veri analizi konularında uygulamalı olarak deneyimleri elde etme fırsatı olmuştur. Tüm bu deneyimlerle birlikte bu tez çalışmasında bilgilerini uygun şekilde kullanmasını sağlamıştır.

Tüm bunlara ek olarak Nitel araştırma çalışmasında araştırmacı olarak veri toplama ve veri analizi sürecinde doğrudan bulunmuştur. Bu alanda görüşmeler yapıp vakit geçirmiştir. Bu yüzden bakış açısı ve deneyimi araştırmanın kalitesini doğrudan etkilemiştir. Süreci etkilememek adına bazı önemler alınmıştır. Bu önlemler yöntem kısmında detaylı olarak açıklanmıştır.

3.3. Çalışma Grubu

Örneklem/Katılımcılar Araştırmanın verileri, Ankara ilinde yer alan özel eğitim kurumlarında öğretmenlik yapan öğretmenlerden elde edilmiştir (Bkz. Tablo 3). Çalışmada amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme tercih edilmiştir. Ölçüt örneklemede önceden belirlenen birkaç çeşit ölçüt hazırlanır ve hangi durumları karşıladığı çalışılır. Ölçütler araştırmacı tarafında hazırlanabilir veya daha önceden

hazırlanan ölçüt listesi tercih edilebilir (Marshall ve Rossman, 2014). Ölçüt örneklemedeki en önemli kriter tercih edilen durumların bilgi elde etme açısından yeteri kadar zengin olmasıdır. Bu çalışmadaki durumu en iyi ortaya çıkararak örneklem türü ölçüt örnekleme olduğu için tercih edilmiştir. Bu çalışmada ölçütler araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Çalışmada şu ölçütler aranmıştır.

1. Özel eğitim alanında beden eğitimi öğretmenliği yapıyor olması,
2. Pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecinde ders vermiş olması,
3. Çalışmaya gönüllü katılım göstermeyi kabul etmiş olmasıdır.

Tablo 3. Katılımcıların demografik özellikleri

	K1	K2	K3	K4	K5
CİNSİYET	Erkek	Kadın	Kadın	Erkek	Erkek
YAŞ	38	29	44	36	40
ÜNİVERSİTE	Ankara Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	Gazi Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi
BRANŞ	Judo	Basketbol	Voleybol	Atletizm/Halter	Futbol/Goalball
GÖREV YERİ	Görme Engelliler Okulu	Özel Eğitim Okulu	Özel Eğitim Okulu	Görme Engelliler ve Zihinsel Engelliler Okulu	Özel Eğitim Okulu
GÖREV YILI	3	4	23	4	13
ÖZELLİK	%90 Görme Engelli	Engelliler Alanında Çalışmalar	Goalball Milli Takım Antrenörü	%67 Görme Engelli	Milli Takıma Sporcu Yetiştiriyor

Araştırmanın katılımcıları 2019-2020 Covid pandemisinde yüz yüze eğitime ara verildiği online eğitim sürecine geçildiği dönemde online eğitimde aktif katılım sağlayan Ankara İlinde özel eğitim kurumlarında beden eğitimi öğretmenliği yapan 5 (2 kadın, 3 erkek) öğretmen oluşturmuştur (Bkz. Tablo 3). Araştırma yüz yüze ve online olarak yapılmıştır. Beden eğitimi öğretmenleri yaklaşık bir eğitim öğretim yılı boyunca özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin beden eğitimi derslerini online ortamda gerçekleştirmişlerdir. Katılımcılardan toplanan veriler, bulgular bölümünde takma isim kullanılarak verilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Durum çalışmaları araştırmacıların bir olayı veya süreci bir kişiyi veya birkaç kişiyi derinlemesine anlaya çalıştığı araştırma desendir (Creswell ve Creswell, 2017). Durum araştırmalarında zengin ve derinlemesine bilgi toplanması önemlidir. Bu araştırmada durum çalışmasında açıklayıcı durum çalışması kullanılmıştır (Savin-Baden ve Major, 2013). Bu araştırmada verileri toplama aracı olarak bireysel görüşmeler kullanılmıştır. Veri toplama yöntemleri aşağıda açıklanmıştır.

3.4.1. Bireysel Görüşmeler

Durum çalışmasında araştırmadaki temel veri toplama yöntemi bireysel görüşmelerdir. Veri toplama tekniği olan görüşmenin en büyük özelliği bireylerin düşüncelerini kendi cümleleriyle ve bakış açılarıyla ifade edilmesine imkân sağlamasıdır (Koca, 2017). Bu görüşmelerde kişiler sadece olaylar hakkında bilgiler vermez olaylar hakkında hislerini, bilgilerini ve düşüncelerini verir onları daha derin anlamamızı sağlar (Hastie ve Hay, 2012). Bu Yüksek lisans tezinde veri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılmıştır. Görüşmelerde sorulan sorular, genel bilgiler, demografik özellikler, online eğitimde engeli olan öğrencilerin öğrenme süreci, öğretmenlerin bu süreçteki görüşleri, deneyimleri gibi gruplar sınıflandırılarak hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerin tercih edilme sebebi araştırma sorularını dikkati alarak bağlantılı olarak sorular hazırlandığı için yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmiştir (Burton, Brundett ve Jones, 2008). Aynı zamanda yarı yapılandırılmış görüşmeleri ek sorular sorma olanağı sağlar (Burton, Brundett ve Jones, 2008). Araştırma soruları açık ve önceden planlanmıştır. Ayrıca tutarlılık seviyesini attırmak için her öğretmene aynı sorular sorulmuştur. Görüşme soruları nitel araştırmalar konusunda uzman olan hoca desteği ile hazırlanmıştır (Bkz. Ek 5).

Creswell, 2007 ve Merriam, 2009'e göre yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında araştırmacı görüşme sorularını araştırma sorularına cevap bulacak şekilde hazırlar fakat görüşmenin akışına göre farklı sorular sorabilir veya yeniden düzenleme yapabilir. Bu araştırmada öğretmenlerle görüşme sırasında daha detaylı bilgi almak için soruların yerinde değişiklik yapılmış ve farklı sorular ortaya çıkmıştır (Hastia ve Hay, 2012).

Araştırma içerinden yapılan bireysel görüşmeler için katılımcılar ile iletişim kurulup katılımcıların tercih ettiği zaman ve mekanlar dikkate alarak ayarlanmıştır. Görüşmeler okulun spor salonu, kahveci, toplantı salonu, online platformlar, toplantı salonu gibi ortamlarda gerçekleşmiştir. Yapılan tüm görüşmeler gönüllülük esasına dayanarak gerçekleştirilmiştir. Bireysel görüşmelerden önce yazılı ve sözlü olarak onam alınmıştır (Bkz. Ek 6).

Bireysel görüşmeler katılımcılardan izin alarak ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Bu ses kayıtları bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Aktarılan kayıtlar dokümantasyonu yapılarak Word dosyası haline getirilmiştir. Bu görüşmelerin dokümantasyon süresi 5-8 saat arası sürmüştür. Bireysel görüşmelerin uzunluğu 30 dk ile 110 dk arasında değişiklik göstermiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan katılımcılar ile yapılan bireysel görüşmeler kayıt cihazı ile kaydedilmiştir kaydedilen ses dosyalarının dökümleri yapılarak bilgisayar ortamına geçirilmiştir. Bilgisayar ortamına geçirilen bu veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi araştırmadan elde edilen verileri çalışmanın içeriğine uygun tekrarlanan kodların belirlenen planlama ile tarafsız bir konumdan değerlendirilerek sonuçlara ulaşmayı hedefleyen yöntemdir (Koçak ve Özgür, 2006).

Görüşmelerin dökümü, bir defadan fazla incelenerek anlamlı kodlar çıkarılmıştır. Çıkarılan bu kodlar belirli aşamalardan geçirilmiştir. Bu analiz süreci tanımlama, kodlama, kategori oluşturma, sınıflandırma ve temalandırmadan oluşan bir süreçtir (Patton, 2002). Elde edilen bulgular temalara ayrılarak başlıkların altında açıklanıp analiz edilmiştir. Verilerin analizi yapılırken katılımcılara kodlanarak isimler verilmiştir. K1-K2-K3-K4-K5 şeklinde kodlanarak isimler verilmiştir.

3.6. Verilerin Güvenilirliği

Bu çalışmada güvenilirlik sağlamak için araştırmacının uygulamacısı ve danışman birbirinden bağımsız olarak okudukları verilerin bulgularını karşılaştırarak ortak bulgular

elde etmeyi hedeflemiştir. Aynı zamanda güvenilirliği sağlamak için kodlayıcılar arası tutarlılık farklı araştırmacıların elde ettiği sonuçlar arasındaki korelasyona bakılarak hesaplanmıştır. Korelasyon sonucunda çalışmalar %76 benzerlik göstermiştir. Aynı araştırmacılara aynı çalışmalar farklı zamanlarda verilerek benzerlik oranı tekrar hesaplanmıştır. Araştırmada iç geçerlilik sağlanması için uzman görüşlerine başvuru yapılmıştır toplanan bu verilerin temalar altında ham hallerine de bulgular kısmında yer verilmiştir. Veriler toplanırken kayıt cihazı ile veri kaybını engellemek için kayıt altına alınmıştır. Veriler iki araştırmacı tarafından bağımsız analiz edilmiş çıkan kodlar ile temalar belirlenmiştir. Çalışmada dış geçerliliği sağlamak için veri toplama süreci, verilerin analizi detaylandırılarak yazılmıştır. Çalışmaya katılan katılımcıların özellikleri ve seçilme sebepleri açıklanmıştır. Araştırmada kullanılan yöntemi araştırmacı kimliği belirlenerek açıklanmıştır.

Dış güvenilirlik için bulunan veriler tartışma ve sonuç bölümünde verilerin arasındaki tutarlılık kontrol edilerek yazılmıştır. Çalışmanın dış güvenilirliği arttırılmaya çalışılmıştır.

4. BULGULAR

Bu çalışmanın amacı özel eğitimde de beden eğitimi online eğitim yoluyla sağlayan beden eğitimi öğretmenlerinin sürece ilişkin görüşlerini belirlemektir. Öğretmenler online eğitim süreci boyunca özel eğitime ihtiyaç duyan çocukları sürece dahil etmeye çalışırken karşılaştığı problemleri ve süreçlerini anlatan şu temalara ulaşılmıştır. “Veli desteği”, (Bkz. Tablo4) “Aktif katılım” (Bkz. Tablo5) ve “Yetersiz ilgi ve ortam” (Bkz. Tablo6).

4.1. Tema 1- Veli Desteği

Araştırmada öğretmenlerin özel eğitimde beden eğitiminin online eğitim yoluyla sunulması sürecinde ailelerin rolüne ilişkin araştırmanın bir alt amacına ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenler “Ebeveyn online eğitim becerileri, ebeveyn desteği, ebeveyn ilişkisi, ebeveyn iletişimi, veli yardımı, veli geri bildirimi” gibi boyutları dile getirmişlerdir. Tablo 4’de öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ilişkin kod temalar sunulmuştur.

Tablo 4. İçerik Analizi

KOD-KATEGORİ	TEMA
Ebeveyn online eğitim becerileri Ebeveyn desteği Ebeveyn ilişkisi Ebeveyn iletişimi Veli yardımı Veli geri bildirimi	Veli Desteği

Öğretmenlerin bu düşüncelerine ilişkin dikkat çeken görüşlerden bazıları şu şekildedir:

K4: “*Kesinlikle bağlanamıyor evet. Yani ebeveyn olmazsa ben çocukla iletişim kuramıyorum.*” cevabını vermiştir.

K1 şöyle ifade etmiştir “*...tabi çocuklara uzaktan söyleyince bu da çok yeterli olmadı veli desteği gerekiyor.*”

K3 konuya şöyle değinmiştir. *“Ben veliye anlatıyorum diyorum ki şu şu yardımlarda bulunmanız lazım. Ancak veli doğru anlamıyor ve dolayısıyla doğru uygulatabiliyor çocuğa ve ilerleme konusu çok zorlanıyoruz.”*

K2: *“açıkçası ben manken gibiydim derste ben gösteriyordum veliler benim gösterdiğim şeyi uyguluyordu bizim geri bildirimlerimiz veliler aracılığıyla oluyordu derslere katılım olmasının az olmasının nedeni de bu örnek veriyorum Efe’nin annesi çok aktif de istiyordu katılıyordu.”*

Öğretmenler özellikle yetersizliği olan öğrencilerde veli desteğinin hem örgün eğitimde hem online eğitimde önemine vurgulamışlardır. Online platforma erişim konusunda velilerden bağımsız hareket edemedikleri için derse bağlantı konusunda ve derse devam etme konusunda veli desteğinin çok önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Online eğitimde uygulatıcı konumda olan veliler süreçte çok önemli role sahip olmuşlardır. Sürece hâkim ve süreci yöneten veliler iş birliği içerisinde çalıştığı zaman olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Fakat süreci isteksiz ve iş birliği içerisinde bulunmayan veliler hem çocuklara faydalı olamamıştır hem de öğretmenlerin hedeflerine ulaşma konusunda başarısız olmalarına sebep olmuştur.

Velilerin desteğini vurgulayan bir başka öğretmen de görüşlerini şu şekilde etmiştir:

K1: *“...kendimi eleştirdiğim gibi veliyi de eleştiriyorum aileyi de eleştiriyorum. Eğer gerçekten o uygulamaların hepsine doğru zaman ayıran verimli zaman ayıran gerçekten özverili şekilde çalışan bütün velilerimin çocukları gerçekten hepsi için verimli geçmiştir.”*

Derslerde geri bildirim veren taraf veliler olmuştur, yetersizliği olan çocukları doğrudan düzelterek olan uygulamaları gözlemleyecek olan kişiler veliler olmuştur onların süreci iyi yönetmesi öğretmen ile iş birliği içerisinde çocuğunu takip etmesi beceri öğretimi konusunda kilit nokta olmuştur. Öğretmen süreci şu şekilde ifade etmiştir.

K3: *“Şöyle denedik önce, yazılı olarak ödevler vermeye başladım ama betimlemekte çok zorlandım. Betimleyemediğim için aileler uygulatmakta çok zorlandı çocuklara sonra şöyle düşündük. Video çekeyim, bu videoyu ayırdığım öğrencilerime yollayayım ve öğrenciler izleyerek işte bir sıralama şeklinde o sıralamayı da ailelerle paylaştım. Video yollayan velilerime geri bildirimde bulundum. İşte hareketin doğru olduğu ya da nereleri düzeltmesi gerektiği konusunda onlar açısından çocuklarının nasıl etkilendiği*

uygulayabildiler mi keyifle izlediler mi ya da yine bunu bir ödev gibi ders gibi görebildiler mi diye geri bildirim aldım ve karşılıklı iletişim halinde her haftayı böyle sonlandırdık.” cevabını vermiştir.

K5: *“Her atölyenin kendi yaptığı online bazı videolar çekip ailelere evde yapabilecekleri şeyleri gösterdik.”* Cevabını vermiştir.

Yüz yüze eğitimde veliler öğrencileri okulda bıraktıktan sonra tüm eğitim ve öğretim süreçlerine öğretmenler destek olduğu için bu süreci yönetmek daha kolayken online eğitimde bu süreç veliden bağımsız ilerletmek pek mümkün olmamıştır hem gerekli ortamın hazırlanması hem de ders süresi boyunca öğrenciyi yönlendirecek geri bildirim verecek doğrudan iletişimde olacak kişi veli olduğundan dolayı bu süreci kontrol etmek oldukça zor olmuştur. Öğretmenler de online eğitim sürecinde velilerin desteğinin yetersiz kaldığını söylemişlerdir. Bu bulgular literatür tarandığında benzer sorunların olduğu görülmektedir (Arora ve Srinivasan, 2020; Donitsa-Schmidt ve Ramot, 2020; Fauzi ve Khusuma, 2020; Rasmitadilla vd., 2020).

4.2. Tema 2- Aktif Katılım

Yapılan çalışmada ulaşılan bir diğer tema ise “Aktif Katılım” teması olmuştur. Araştırmada öğretmenlerin özel eğitimde beden eğitiminin online eğitim yoluyla sunulması sürecinde öğrencilerin katılımlarına ilişkin araştırmanın bir alt amacına ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenler “Katılımın azlığı, bağlantı sorunu, sürece dahil olamama, görev eksikliği, derse katılım” gibi boyutları dile getirmişlerdir. Tablo 5’de öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ilişkin kod temalar sunulmuştur.

Tablo 5. İçerik Analizi

KOD-KATEGORİ	TEMA
Katılımın azlığı Bağlantı sorunu Sürece dahil olamama Görev eksikliği Derse katılım	Aktif Katılım

Öğretmenlerin bu düşüncelerine ilişkin dikkat çeken görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“...online zamanında psikolojik olarak da onları diri tutmaya çalışıyorsun. Çocuk sürekli evde çünkü ama böyle yüz yüze eğitimde düşünsenize öyle bir şey olmuyor ki çocuk zaten evden çıkınca otomatik olarak havaya giriyor okula geldiğinde. Uykusu açılıyor ve motivasyonu ile alakalı çok fazla bir sıkıntı olmuyor. Ama çocuk uykuda yok evde aaaaaan kim girecek şimdi bu online derse diyor yatmayı tercih ediyor.”

Online eğitim sürecinde hazırlanan programların hedeflerine ulaşması öğrencilerin aktif katılımıyla doğrudan ilişkili olmuştur. Gerek velilerin ilgisizliğinden gerekse öğrencilerin erişim problemlerinden kaynaklı yılsonu hedef ve kazanımlara ulaşılması süreci aktif katılım sağlayan ve sağlamayan öğrenciler arasında oldukça büyük bir fark oluşmuştur.

Sürece aktif katılım sağlayanlar için K3 şunları söylemiştir. *“Hem materyal hem mekân konusunda ben çok verim aldım aileler de çok verim aldı. Yani derslerimizi biz uzaktan eğitimde dolu dolu geçirdik.”*

Derse veli katılamadığı noktada öğrencide katılamıyordu bu durumu K5 şöyle ifade ediyor. *“Bazen velilerimiz müsait olmuyor. İşte hocam biz derse katılmayalım...”*

Velilerin süreçteki ilgileri ve davranışları aktif katılım sürecini eklemiştir. K4 başına gelen olayları şöyle ifade ediyor. *“en zorlandığım an bazı velilerimiz örnek veriyorum ya arabada denk geliyor bu görüntülü konuşmaya ve sesini sonuna kadar açıyor müziğin.”*

Pandemi dönemi online eğitim bir program çerçevesinde planlı ilerlemektedir. Dersleri devamlı takip eden öğrenciler ile devamlı takip etmeyen ve edemeyen öğrenciler

için yıl sonunda ulaşılan hedefler aynı olmamıştır. Aktif katılım örgün eğitimde olduğu gibi online eğitim sürecinde de çok önemli olmuştur. Pandemi boyunca tüm sürece aktif şekilde katılan öğrencisi için şu sözleri söylüyor.

K2: “Ali üzerinden örnek vereyim Ali’ye biz bastonu tutmayı öğrettik geçen yıl mesela o bu yıl Ali baston kullanıyor mesela merdivende kimseden destek almadan bastonla geziyor. İnanılmaz özgüveni düşük olan bir çocuktan o yüzden Ali’nin bağımsız hareket becerileri kazanması bizim için müthiş bir şey çok büyük bir ilerleme yani bizim için”

K1: ise süreci aktif şekilde takip eden öğrencisi için “Cidden çok farklarının olduğunu söyledik. Mesela bir öğrencim online süreçte bisiklet sürmeyi öğrendi.” ifade etti.

Veliler akademik derslere katılmayı daha çok tercih etmişlerdir. Beden eğitimi derslerini daha az önemseyen veliler için öğretmen şu sözleri söylemiştir.

K3: “Bu süreci de doğru kullanan anne-babaların bütün çocukları olumlu etkilendi. Yani bizim için hedefler gerçekten gerçekleşti. Yani bizim için hedefler gerçekten gerçekleşti.”

Özel eğitim alanında beden eğitimi derslerinde en çok karşılan sorunlardan bir diğeri ise aktif katılım problemi olmuştur. Öğrencilerin bireysel farklılıkları, aile motivasyonu ve donanım, internet erişimi vb. sınırlılıklar aktif katılım sürecini olumsuz etkilemiştir. Benzer bulguları Rice ve Dykman (2018) çalışmalarında görülmüştür. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin online eğitimde teknolojik eksiklerin öğrencilerin yetersizlerinden kaynaklı bireysel farklılıkları ve veliler ile yapılamayan iş birliğinden kaynaklı önemli sorunlar olduğunu ifade etmiştir.

4.3. Tema 3- Yetersiz İlgi ve Ortam

Yapılan çalışmada elde edilen bir diğer bulgu ise öğrencilerin ve velilerin yetersiz ilgilerinin olması ve yetersiz ortamlarının olmasıydı. Araştırmada öğretmenlerin özel eğitimde beden eğitiminin online eğitim yoluyla sunulması sürecinde öğrenci ilgi ve eğitim ortamına ilişkin bir alt amacına ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmenler “İlgi eksikliği, eksik malzeme, ortamın küçüklüğü, motivasyon düşüklüğü” gibi boyutları dile getirmişlerdir. Tablo 6’da öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine ilişkin kod temalar sunulmuştur.

Tablo 6. İçerik Analizi

KOD-KATEGORİ	TEMA
İlgi eksikliği Eksik malzeme Ortamin küçüklüğü Motivasyon düşüklüğü	Yetersiz İlgi ve Ortam

Öğretmenlerin bu düşüncelerine ilişkin dikkat çeken görüşlerden bazıları şu şekildedir:

K5: “... süreçte en zor olan şey uygulamanın linkini gönderip öğrencilerin gelmelerini beklemek oldu.”

K1: “Ben betimleme konusunda çok zorlandım. Himm yine evi uyarlama konusunda çok zorlandım.”

K2: “Online derslere katılım olmadı ve açıkçası çoklu yetersizliği olan bireylerde online ders çok yetersiz kalıyor yetersiz kalıyor hocam veliler yaptırmak istemediği için biz de çocuğa bilgi veremiyoruz o yüzden çok yetersiz kalıyor.”

K4: “Jimnastik hareketi de yaptırsanız evde yaptırıyorsunuz ama evde goalbool oynatamıyorsunuz ne bileyim biz minder hareketleri yapıyoruz evde mat yok ya da lastikte çalışıyoruz lastikli esneme hareketleri yapıyoruz lastik yok birçok şeyden işte eksik kalıyoruz.” cevabını vermiştir.

Beden eğitimi dersi uygulamalı bir alan olduğu için online derslerde uygun ortamı olmayan öğrenciler için uygulama yapmak oldukça zor olmuştur. Sokağa çıkma yasağıyla birlikte ivedi bir şekilde online eğitime geçilince evlerde bulunan materyallerden ders planları uyarlanarak hazırlanmış fakat materyal konusunda eksikliği olan öğrenciler süreci devam ettirmekte zorlanmıştır. Bununla birlikte ilgisi az olan öğrenciler ve veliler için çok olumlu bir süreç olmamıştır.

Öğretmelerimiz bu durumu şu şekilde dile getirmiştir.

K2: “Materyal oluşturma açısından da çok zorlandık mesela işte aile evden çalışıyor evde yeteri kadar materyal yok, onun için materyal oluşturmamız gerekiyor. Bu

konularda mesela uyarladığım şeyler oldu. Ev eşyalarını kullanabileceğimiz materyallere dönüştürdük.”

K5: “Evdeki eşyaları uyarlama konusuna çok zorlandılar çünkü salonda yaptığımız performansı evde ben mesela top sektirme ödevi veriyorum velim geri dönüşte bulunuyor. Diyor ki hocam işte biz 4. Katta bebek var top sektiremiyoruz. Ne yapabiliriz?”

Beden eğitimi dersleri için uygulama yapacak alan ve materyal kullanımı oldukça önemlidir. Yeterli alanı olmayan ekipmana ulaşma konusunda sıkıntı çeken öğrenciler süreçten verim alma konusunda öğretmenlerin ortamı ve materyali dönüştürme uyarlamasına ihtiyaç duymuştur, bu olay öğretmeleri oldukça zorlamıştır. Her bir öğrenci için şartların aynı olmaması onları uygulamalar konusunda farklı arayışlara sürüklemiştir.

K3: “Kendim bir şeyler yapmaya çalışıyorum bir şeyler alıp çocuklara gönderiyorum lastikti elleri çalıştırmak için küçük toplardı onları göndermeye çalışıyorum ama yine de yetersiz kalıyor.”

K5: “Online olarak baktığımız zaman dediğim gibi çocuklar bizi yanlarında ve karşılarında görmedikleri anda bir anda bizim yok olduğumuzu düşündüler ve bu onların motivasyonlarını düşürdü.” cevabını vermiştir.

K5: “Liselerde devamsızlık çok hat safhadaydı yani. Ama yüz yüze eğitimin tabi ki hiçbir şey yerini asla tutamaz. Motivasyon şeyi zor oldu yani biraz. Çocukları derse katma olayı tabi ki biraz daha zor oldu.”

Başarısızlığın en büyük nedeni motive olmamaktır, motivasyonun öğrenci başarısı üzerinde doğrudan etkisi bulunmaktadır (Tohidi ve Jabbari, 2012).

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Covid-19 salgınında ülkeler hastalığın yayılmasını engellemek için çeşitli önlemler almışlardır. Sosyal izolasyonu arttırarak fiziki temasın kesilmesi sağlanmıştır. Bu bağlamda alınan tedbirlerden dolayı uzaktan eğitim sürecine gidilmiştir. Dünya çapında bir uzaktan eğitim süreci başladı ilk defa yaygınlaştırılması zorunluluğu doğduğu için uygulamada çeşitli zorluklarla karşılaşmıştır. Eğitim sistemi içerisinde yer alan özel eğitim alanı bu sorunlardan birisidir. Özel eğitim yaşatlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve diğer sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulan eğitim programlarını bu alanda uzman olan öğretmenler ve personeller tarafından uygun materyallerle ve uygun ortamlarda sürdürülmektedir.

Pandemi sürecinden özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin beden eğitimi dersi uygulamaları ve bu uygulamalara yönelik öğretmen görüşlerine ilişkin bazı karşılaşılan güçlükleri ve bazı sonuçları ortaya koymuştur.

Bu bölüm öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular ele alınarak yorumlanmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre özel eğitimde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri pandemi sürecinde online eğitim süresinde beden eğitimi öğretmenlerinin velileri bilgilendirerek, ders içeriklerini paylaşarak nasıl geri bildirim vereceklerini, nasıl müdahale etmeleri gerektiğini anlatarak, video çekerek ve görev kağıtları hazırlayarak anlatmışlardır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde öğrencilerin eğitim hayatlarında velilerin verdiği desteğin ve katkının çok büyük bir önemi vardır (Coley, Kruzik ve Votruba-Drzal, 2020; Hanson ve Pugliese, 2020). Bu özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar için ise zorunlu bir durumdur. Velilerin online eğitime ulaşma konusunda ders içeriklerinde geri bildirimler verme konusunda yetersiz oldukları görülmüştür. Yetersizliği olan bireylerin velilerine teknoloji konusunda eğitim ve beceri öğretimi konusunda eğitimler verilebilir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar pandemi sürecinde özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitimlerinin çoğunlukla olumsuz etkilendiği görülmüştür. Pandemi döneminde öğretmenlerin ve velilerin öğrenme ve öğretmen süreçlerinde rolleri değişmiştir ve artmıştır (Bozkurt, 2020). Pandemi sürecinde velilerin verdikleri desteğin online eğitimdeki kaliteyi ve eğitimin etkisini attıracağını düşünülmektedir. Salgın döneminde velilere okulların yapacağı destek bu süreçte yaşanacak olumsuzları azaltmaya katkı sağlayacaktır.

Süreci aktif takip eden veli ve öğrenciler süreci verimli geçirirken çoğunlukla motivasyon, ilgi eksikliği, uygun ortam yaratılmamasından kaynaklı katılamayan veya az katılan öğrenciler verimli bir süreç geçirememiştir. Bu olumsuzlukları gidermek için öncelikle eğitimci ve veli eğitsel rollerini kabul etmeli ve buna yönelik eğitimler verilmelidir. Özel eğitim alanında çalışan beden eğitimi öğretmenlerine online eğitimde kullanacakları eğitim ve teknikleriyle ilgili hizmet içi eğitim verilebilir. Materyal geliştirme, eğitimde kullanılan eğitim uygulamalarının kullanımı ile ilgili eğitimler verilebilir.

Uzaktan eğitim sürecinde ortamın ve materyallerin yetersizliği bir başka yaşanan sorunlardan bir tanesi olmuştur. Özel gereksinime ihtiyacı olan öğrencilerin velilerine materyal geliştirme dersleri verilebilir. Aynı zamanda öğretmenlere hizmet içi eğitim şeklinde materyal oluşturma, üretme, çeşitlendirme üretilen materyalleri farklı şekilde kullanabilecekleri eğitimler verilmelidir. Spor yapılacak ortamı organize etme konusunda hem veliler hem de öğretmenler uzaktan eğitimde sıkıntı yaşamışlardır. Öğretmenlerin küçük alanda kullanabilecekleri ve uyarlama yapmaya müsait oyunlar, organizasyonlar ve etkinlikler üretebilecekleri eğitimler verilmelidir. Aynı zaman da tüm beden eğitimi öğretmenlerinin bu etkinlikleri paylaşabilecekleri bir platform oluşturularak aktif takip etmeleri sağlanmalıdır.

Uzaktan eğitim uygulamalarının etkili olması için bu sistemleri kullanan öğretmenlerin öğrencilerin ilgisini çeken ve öğrencilerin daha çok aktif olmalarını sağlayan temel eğitim modeli, bireyselleştirilmiş eğitim modeli, bireysel ve sosyal sorumluluk modeli gibi öğretim modellerini tercih etmelidir.

Online eğitim süreçlerinde velilerin ve öğrencilerin eğitim platformlarında kullanabileceği ücretsiz internet hizmetleri sunulabilir. Online eğitimde velilerin ilgilerini arttıracak özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için bir eğitim portalı ve alanı hazırlanabilir. Tüm bunlarla birlikte veliler için psikolojik destek hizmeti sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Açak, M. (2006). *Beden eğitimi öğretmeni el kitabı*. (1.baskı). İstanbul: Morpa Yayınları.
- Afşar, B. ve Büyükdoğan, B. (2020). Covid-19 Pandemisi döneminde iibf ve sbbf öğrencilerinin uzaktan eğitim hakkındaki değerlendirmeleri. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (5), 161-182.
- Afyon, Y.A. (1997). *Beden eğitimi ve spor tarihi*. Konya: Damla Ofset Matbaacılık.
- Ağır, F. (2007). *Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Akmeşe, Ö.F. (2015). *Uzaktan eğitimde ders içeriği oluşturma platformu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Akyavuz, E.K. ve Çakın, M. (2020). Covid-19 salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15 (4), 723-737.
- Akyürek, M.İ. (2020). Uzaktan eğitim: Bir alanyazın taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 1-9.
- Alevriadu, A. and Solomonidu, S. (2016). Οι απόψεις των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής (τμημάτων ένταξης και παράλληλης στήριξης πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης) ως προς τη συνεκπαίδευση [Türkçesi: özel eğitim öğretmenlerinin (ilköğretim kaynaştırma ve paralel destek bölümleri) karma eğitime ilişkin görüşleri]. *Paper presented at the 3rd Early Childhood Pedagogy Symposium*, Lefkoşa: Department Of Education University Of Cyprus.
- Altıparmak, M., Kurt, İ.D. ve Kapıdere, M. (2011). E-öğrenme ve uzaktan eğitimde açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri. *Akademik Bilişim 11- XIII. Akademik Bilişim Konferansı* 'nda sunulan bildiri. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Altun, D. (2020). Kısa vadede hepimizin ihtiyacı-canlı ve toplu iletişim. <https://www.linkedin.com/pulse/k%C4%B1sa-Vadede-Hepimizin-İhtiyac%C4%B1-Canlı%C4%B1-Ve-Toplu-İleti%C5%9Fim-Altun> (Erişim tarihi: 22.05.2022)

- Amman, M.T., İkizler, H. C. ve Karagözoğlu, C. (2000). *Sporda sosyal bilimler*. İstanbul: Alfa Yayınevi.
- Aracı, H. (2004). *Öğretmenler ve öğrenciler için okullarda beden eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aras, L. ve Işık M.A. (2020). Uzaktan eğitimi ve canlı ders faaliyetlerinin değerlendirilmesi. <http://www.Bedenegitimi.Gen.Tr/Haber/Uzaktan-Egitim-Ve-Canli-Ders-Faaliyetlerinin-Degerlendirilmesi-H12386.Html> (Erişim tarihi:22.06.2022).
- Arat, T. ve Bakan, Ö. (2011). Uzaktan eğitim ve uygulamaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 14(2), 363-374.
- Armağan, İ. (1982). *Sporun toplum bilimsel temelleri*. İzmir: Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yayınları.
- Arora, A.K. and Srinivasan, R. (2020). Impact of pandemic covid-19 on the teaching–learning process: a study of higher education teachers. *Indian Journal Of Management*, 13 (4), 43-56.
- Ateş, A. ve Altun, E. (2008). Bilgisayar öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (3), 125-145.
- Aydın, O. ve Diken, I.H. (2020). Studies comparing augmentative and alternative communication systems (AAC) applications for individuals with autism spectrum disorder: A systematic review and meta-analysis. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities*, 55 (2), 119-141.
- Bakioğlu, A. ve Can, E. (2014). *Uzaktan eğitimde kalite ve akreditasyon*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Bakioğlu, B. ve Çevik, M. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15 (4), 109-129.
- Balcı, Y. ve Çetin, G. (2020). Covid-19 pandemi sürecinin Türkiye'de istihdama etkileri ve kamu açısından alınması gereken tedbirler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (37), 40-58.
- Başaran, İ. (2000). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E., Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 368-397.
- Berigel, M. (2013). *Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bilge, N. (1988). *Türkiye’de beden eğitimi öğretmeninin yetiştirilmesi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 85-124.
- Bozkurt, A. (2013). *Açık ve uzaktan öğrenmeye yönelik etkileşimli e- kitap değerlendirme kriterlerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi süreci ve pandemi dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6 (3), 112-142.
- Bozkurt, A. and Sharma, R.C. (2020). Education in normal, new normal, and next normal: Observations from the past, insights from the present and projections for the future. *Asian Journal of Distance Education*, 15 (2), I-X.
- Burton, N., Brundett, M. and Jones, M. (2008). *Doing your education research project*. London: Sage.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K.E., Akgün, E.Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2013). *Araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- California Distance Learning Project (CDLP) (2005). What is distance learning? <http://www.cdldonline.org> (Erişim tarihi: 22.05.2022)
- Canlı, S., Gürsel, F., Alagül, Ö., Kılınç, N. (2018). To understand of pete student’s disability awareness meaning in his life. *5th International Conferense of Physical Education and Sport Science*’nde sunulan bildiri. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Cavkaytar, A. ve Diken, H. İ. (2007). *Özel eğitime giriş*. Ankara: Kök.

- Centeio, E., Mercier, K., Garn, A., Erwin, H., Marttinen, R., Foley, J. (2021). The success and struggles of physical education teachers while teaching online during the Covid-19 pandemic. *Journal of Teaching in Physical Education*, 40 (4), 667-673.
- Coley, R.L., Kruzik, C., and Votruba-Drzal, E. (2020). Do family investments explain growing socioeconomic disparities in children's reading, math, and science achievement during school versus summer months. *Journal Of Educational Psychology*, 112 (6), 1183-1196.
- Creswell, J.W. (2007). Qualitative inquiry & research design: choosing among five approaches. Usa: sage publications. The covid-19 pandemic. *Journal Of Teaching In Physical Education*, 40 (4), 667-673.
- Creswell, J.W. and Creswell, J.D. (2017). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. (4. edition). Newbury Park: Sage Publications.
- Çalımfidan, M. (2007). *İnternete dayalı uzaktan hizmet içi eğitim yöntemiyle bilgisayar eğitimi hakkında öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Çelen, F.K., Çelik, A. ve Seferoğlu S. (2013). Analysis of teachers' approaches to distance education. *Procedia–Social and Behavioral Sciences*, 83, 388-392.
- Çetin, M., Yılmaz, S.H. ve İlhan, L. (2021). Koronavirüs (covid-19) pandemisi sürecinde uzaktan eğitim; beden eğitimi ve spor öğretmenleri perspektifinden nitel bir araştırma. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 136-161.
- Çetiner, M., Gencel, Ç. ve Erten, Y. (1999). ODTÜ enformatik enstitüsü, bilişim sistemleri internete dayalı uzaktan eğitim ve çoklu ortam uygulamaları. V." *Türkiye'de İnternet" Konferans* 'ında sunulan bildiri, Kasım.
- Çetinkaya, Ç. (2010). 19. ve 20. Yüzyıllarda Avrupa'da zihinsel yetersizliği olan bireylerin eğitimi tarihi. *ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 51-62.
- Çoban, S. (2013). Uzaktan ve teknoloji destekli eğitimin gelişimi. *XVI. Türkiye'de İnternet Konferansı* 'nda sunulan bildiri. İstanbul.
- Çukadar, S. ve Çelik, S. (2003). İnternete dayalı uzaktan öğretim ve üniversite kütüphaneleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 4 (1), 31-42.

- Darst, P.W. and Pangrazi, R.P. (2009). *Dynamic physical education for secondary school students*. San Francisco: Pearson / Benjamin Cummings, 2009.
- Daum, D.N. and Buschner, C. (2012). The status of high school online physical education in the United States. *Journal of Teaching in Physical Education*, 31 (1), 86-100.
- Demir, E. (2014). Uzaktan eğitime genel bir bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (39), 203-212.
- Demir, F. ve Özdaş, F. (2020). Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49 (1), 273-292.
- Denzin, N. and Lincoln, Y. (2005). *Introduction: the discipline and practice of qualitative research*. Thousand Oaks, California: Sage.In.
- Devran, Y. ve Elitaş, T. (2017). Uzaktan Eğitim: fırsatlar ve tehditler. *Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 8 (27), 31-40.
- Dewey, J. (2015). *Dictionary of education*. New York: Philosophical Library.
- Donitsa-Schmidt, S. and Ramot, R. (2020). Opportunities and challenges: teacher education in Israel in the Covid-19 pandemic, *Journal of Education for Teaching*, 46 (4), 586-595.
- Durdu, E. Tezcan, S. ve Çelik, E. (2016). Uzaktan eğitimin tarihçesi: posta ile eğitim, çoklu ortam modeli, tele öğrenme modeli, esnek öğrenme modeli. https://uzaktanegitimtarihce.files.wordpress.com/2016/12/uzaktan_egitim-tarihcesii.pdf. (Erişim tarihi:12.06.2021).
- Dündar, M.S. (2016). *Akran değerlendirmesinin uzaktan eğitimde kullanımı ve akademik başarıya etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Düzakın, E. ve Yalçınkaya, S. (2008). *Web tabanlı uzaktan eğitim system ve çukurova üniversitesi öğretim elemanlarının yatkınlıkları*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- Erden, M. ve Akman, Y. (2006). *Eğitim psikolojisi*. (15.baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Eripek, S. (2005). *Özel gereksinimi olan çocuklar ve özel eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

- Erkan, N. (1996). *Yasam boyu spor*. İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- Erpic, S.C., Skof, B., Boben, D., Zabukovec, V. (2005). Pupils' attitudes and motivation for physical education-some psychological aspects of physical education: pupils' attitudes and motivation. *International Journal of Physical Education*, 42 (2), 58.
- Ertürk, S. (1979). *Eğitimde program geliştirme*, (3.baskı). Ankara: Meteksan Yayınları.
- Ertürk, S. (2017). *Eğitimde program geliştirme*, (2. baskı). Ankara: Edge Akademi.
- Falowo, R.O. (2007). Factors impeding implementation of web-based distance learning. *AACE Journal*, 15 (3), 315-338.
- Fauzi, I. and Khusuma, I.H.S. (2020). Teachers' elementary school in online learning of covid-19 pandemic conditions. *Jurnal Iqra': Kajian Ilmu Pendidikan*, 5 (1), 58-70.
- Fişek, K. (1998). *Türkiye'de ve dünyada spor yönetimi*. Ankara: Bağırhan Yayımevi.
- Gallahue, D. (1987). *Developmental physical education for today's elementary school children*, Newyork: Macmillan.
- Galusha, J.M. (1997). Barriers to learning in distance education. *Interpersonel Computing and Technology: An Electronic Journal of the 21st Century*, 5 (3-4), 6-14.
- Gelişli, Y. (2015). Uzaktan eğitimde öğretmen yetiştirme uygulamaları: tarihçe ve gelişim. *Journal of Research in Education and Teaching*, 4 (3), 313-321.
- Girgin, C. (2003). *İşitme engelli çocukların eğitimine giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Gordon, T. (2009). *Etkili anne-baba eğitimi*. İstanbul: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Gök, B. (2011). *Uzaktan eğitimde görev alan öğretim elemanlarının uzaktan eğitim algısı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gökdağ, D. (1986). *Uzaktan öğretimde basılı materyaller*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Gökdağ, İ. ve Kayri, M. (2005). E-öğrenme ve Türkiye açısından sorunlar, çözüm önerileri. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 1-20.

- Gökmen, H., Karagül, T. ve Aşçı, H.F. (1995). *Psikomotor gelişim*. Ankara: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Gökmen, Ö.F., Duman, İ. ve Horzum, M.B. (2016). Uzaktan eğitimde kuramlar, değişimler ve yeni yönelimler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2 (3), 29-51.
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) (1998). *Millî eğitim bakanlığı ilköğretim okulları, lise ve dengi okullar beden eğitimi ders öğretim programları*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Gudmundsdottir, G.B. and Hathaway, D.M. (2020). " We always make it work": Teachers' agency in the time of crisis. *Journal of technology and teacher education*, 28 (2), 239-250.
- Gülbahar, Y. (2009). *E-öğrenme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Gültekin, M. (2006). Eğitimde güncel bir kavram: Gelecek. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45 (45), 61-83.
- Günden, U. ve Ardiç, A. (2020). *Özel eğitim ile ilgili temel kavramlar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gürsel, F., Kılınç, N. ve Alagül, Ö. (2017). Kaynaştırma öğrencisinin beden eğitimi dersine aktif katılım sürecinin yansıması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16 (1), 61-72.
- Hanson, R. ve Pugliese, C. (2020). *Parent and family involvement in education: 2019. First look. NCES 2020-076*. Washington: National Center for Education Statistics.
- Hassiotis, A., Ali, A., Courtemanche, A., Lunskey, Y., McIntyre, L.L., Napolitano, D., Werner, S. (2020). In the time of the pandemic: safeguarding people with developmental disabilities against the impact of coronavirus. *Journal of Mental Reserarch in Intellectual Disabilities*, 13 (2), 63-65.
- Hastie, P.A. and Hay, P. (2012). *Qualitative approaches. Research methods in physical education and youth sport*. London: Routledge.

- Horzum, M.B., Albayrak, E. and Ayvaz, A. (2012). Elementary classroom teachers' beliefs on in-service training via distance education. *Ege Journal of Education*, 13 (1), 55-72.
- Ilgaz, H. ve Aşkar, P. (2009). Çevrimiçi uzaktan eğitim ortamında topluluk hissi ölçeği geliştirme çalışması. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 1 (1), 27-34.
- Ulusal Çalışma Örgütü (ILO) (2020). Covid-19 krizi karşısında ülkelerin aldığı sosyal koruma tedbirleri raporu. https://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/covid-19/WCMS_741448/lang--tr/index.htm. (Erişim tarihi: 09.09.2022)
- İmvioti, R. (1939). *Ανώμαλα και καθυστερημένα παιδιά [Türkçesi: Anormal ve geri zekalı çocuklar]*. Atina: Yunan Yayıncılık Şirketi.
- İnal, A.N. (2000). *Beden eğitimi ve spor bilimine giriş*. (3.baskı). Konya: Desen Ofset Matbaacılık.
- İrez, S.G. (2012). *Fiziksel etkinlik kartları uygulamasının ilköğretim öğrencilerinin beden eğitimi derslerindeki fiziksel aktivite düzeyleri ders içerikleri ve öğretmen davranışları üzerine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- İşman, A. (2005). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Öğreti Yayınevi.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Jones, D.L. (1992). Analysis of task systems in elementary physical education classes. *Journal of Teaching in Physical Education*, 11 (4), 411-425.
- Kale, M. (2019). *Eğitim öğretimle ilgili temel kavramlar*. (9.baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kale, R. ve Erşen, E. (2003). *Beden eğitimi ve spor bilimlerine giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karadağ, E. ve Yücel, C. (2020). Yeni tip Koronavirüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: Lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10 (2), 181-192.

- Karadağ, Z. (2014). Amaç, beklenti ve öneriler bağlamında zekâ oyunları dersinin değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 41-61.
- Karakaya, I. (2005). Zihinsel engelli çocukların eğitimi. *Eğitim Güncesi Rehberlik Dergisi*, (4), 1-15.
- Karaküçük, S. (1989). *Beden eğitimi öğretmeninin eğitimi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Karaman, E. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi (Erzurum il örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan: Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Karanfilci, M. (2000). *Alıştırma ve eşli öğretim yöntemlerinin futbol tekniklerinin öğretimine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. (1.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaya, Z. ve Odabaşı, F. (1996). Türkiye’de uzaktan eğitimin gelişimi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 29-41.
- Kerkez, F.İ. ve Serpil, S.O.Y. (2022). Beden eğitimi öğretmenlerinin Covid-19 salgını döneminden acil uzaktan eğitim deneyimleri ve kazanımlarını sağlamaya yönelik bireysel çözümleri. *Journal of Global Sport and Education Research*, 5 (1), 1-17.
- Kılınç, N. (2017). Beden eğitimi öğretmen adayının görme yetersizliği olan bireye teorik derslerdeki yardımı. *3rd International Physical Education and Sport Conference For The Disabled’da* sunulan bildiri. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Kılınç, N. ve Alagül, Ö. (2015). Öğrenerek öğretiyorum: Hareket eğitim modelini öğretmeyi öğrenme süreci. *V. Beden Eğitimi Öğretiminde Yeni ve Yaratıcı Yaklaşımlar Sempozyum’unda* sunulan poster, Ankara: ODTÜ.
- Kılınç, N. ve Gürsel, F. (2017). Görme engeli olan öğrencilerin akran kullanımı ile derse katılımlarında zorlaştırıcıları ve kolaylaştırıcıları: spor bilimleri fakültesi örneği. *VI. Beden Eğitimi Öğretiminde Yeni ve Yaratıcı Yaklaşımlar Sempozyumu’nda* poster sunum, Ankara: Hacettepe.

- Kılınç, N. ve Güven, G. (2022). Distance education applications in the field of be of individuals in need of special education in the pandemic period (Covid-19) and teacher experiences with these application. *VI. International ‘‘Başkent’’ Congress on Physical, Social and Health Sciences*’da sunulan bildiri. https://www.researchgate.net/profile/inci-altan/2/publication/364348321_econometric_analysis_of_health_expenditures_in_turkey/links/634da0966e0d367d91a5e491/econometric-analysis-of-health-expenditures-in-turkey.pdf (Erişim tarihi: 06.03.2023)
- Kırcaali- İftar, G. (1998). *Özel gereksinimli bireyler ve özel eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kırık, A. M. (2014). Aile ve çocuk ilişkisinde internetin yeri: nitel bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 337-347.
- Kirkan, B. ve Kalelioğlu, F. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitim merkezlerinin durumu: Betimsel bir çalışma. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 6 (3), 88-98.
- Kızılarıslan, A., Tuncay, A.A. ve Umar, Ç.N. (2021). Kapsayıcı pedagoji: özel gereksinimli öğrencinin psikopatolojik analizi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 22 (2), 517-542.
- Kim, M., Yu, H., Park, C.W., Ha, T., Baek, J.H. (2021). Physical education teachers' online teaching experiences and perceptions during the covid-19 pandemic. *Journal of Physical Education And Sport*, 21 (3), 2049-2056.
- Kitipi, A., Sotiriadu, V. and Traka, M. (2015). *Ηειδική αγωγή στην Ελλάδα και στην Κύπρου μια συγκριτική προσέγγιση [Türkçesi: Yunanistan ve Kıbrıs’ta özel eğitim-karşılaştırmalı yaklaşım]*. Lisans Tezi. Alexandroupoli: Democritus University Of Thrace.
- Koca, C. (2017). Spor bilimlerinde nitel araştırma teknikleri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 28 (1), 30-48.
- Koçak, A. ve Özgür, A. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim*, 4 (3), 21-28.
- Korkmaz, B. (2017). *Ah şu otizm*. İstanbul: Aba Yayıncılık.

- Kuş, A. (1993). İlk ve ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi ve spora bakış zihniyetinin değişmesi gerekliliğinin önemi. *Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu* 'nda sunulan bildiri, Manisa.
- Kuşkonmaz, H. (2011). *İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin mobil öğrenmeye yönelik algı düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, Bilgi Teknolojileri Enstitüsü.
- Kuter, F. Ö. ve Kuter, M. (2012). Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, (6), 75-94.
- Kutluca, T. ve Yalman, M. (2013). Matematik öğretmeni adaylarının bölüm dersleri için kullanılan uzaktan eğitim sistemi hakkındaki yaklaşımları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (2013), 197-208.
- Kutrumanos, K. (1996). *Διαχρονική εξέλιξη της ειδικής αγωγής και τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα- θεωρητικό πλαίσιο [Türkçesi: Yunanistan'da özel eğitimin zaman içinde gelişimi ve özel ihtiyaçları olan insanlar- teorik çerçeve]*. Doktora Tezi. Atina: National And Kapodistrian University Of Athens.
- Li, X. (2009). Review of distance education used in higher education in China. *Asian Journal of Distance Education*, 7 (2), 22-27.
- Lund, J. and Tannehill, D. (2014). *Standards-based physical education curriculum development*. (3.edition). Burlington: Jones & Bartlett Publishers.
- Marshall, C. and Rossman, G.B. (2014). *Designing qualitative research*. (3.edition). London: Sage publications.
- McMillan, J.H. and Schumacher, S. (1997). *Research in education: A conceptual framework*. New York: Longman.
- Melekoğlu, M.A. ve Çakıroğlu, O. (2017). *Öğrenme güçlüğü olan çocuklar*. (3. Baskı). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Mercier, K., Centeio, E., Garn, A., Erwin, H., Marttinen, R., Foley, J. (2021). Physical education teachers' experiences with remote instruction during the initial phase of the covid-19 pandemic. *Journal Of Teaching In Physical Education*, 40 (2), 337-342.

- Merriam, S.B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (1998). *Lise ders programları*. (1.baskı). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2008). *Bedensel engelli ve süregelen hastalıklı çocuklar*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2009). *Çocuk gelişimi ve eğitimi-özel eğitimde öz bakım*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2014). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. Ankara: Resmi gazete.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2015). *Çocuk gelişimi zihinsel engelliler*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2015). *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2015). *Özel eğitimde plan*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2016). *Otizm spektrum bozukluğu*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2017). *Görme yetersizliği*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018). *Millî eğitim bakanlığı 2018 yılı idare faaliyet raporu*. Orgm.Meb.Gov.Tr/Www/Ozel-Egitim-Hizmetleri-Yonetmeligi/Yayimlandi/Icerik/1089. (Erişim tarihi: 13.07.2021)
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2020). Türkiye uzaktan eğitim istatistikleriyle dijital dünyanın listelerini zorladı, [Http://Www.Meb.Gov.Tr/Turkiye-Uzaktan-Egitim-Istatistikleriyle-Dijital-Dunyanin-Listelerini-Zorladi/Haber/21158/Tr](http://Www.Meb.Gov.Tr/Turkiye-Uzaktan-Egitim-Istatistikleriyle-Dijital-Dunyanin-Listelerini-Zorladi/Haber/21158/Tr), (Erişim tarihi:19.06. 2020)
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2021). Fatih projesi. [Http://Fatihprojesi.Meb.Gov.Tr/](http://Fatihprojesi.Meb.Gov.Tr/) (Erişim tarihi: 11.02.2021)

- Moore, M. G. and Kearsley, G. (2011). *Distance education: a systems view of online learning*. (3.edition). Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning.
- Mujiono, M. and Gazali, N. (2021). Literature review: physical education in the covid 19 pandemic. *Juara: Jurnal Olahraga*, 6 (1), 50-63.
- Mutlu, M.E., Özöğüt Erorta, Ö., Kip Kayabaş, B., Kayabaş, İ. (2014). *Anadolu üniversitesi açıköğretim sisteminde e-öğrenmenin gelişimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- National Association For Sport And Physical Education Initial Guidelines For Online Physical Education (Position Paper) (NASPE) (2007). https://Peacefulplaygrounds.Com/Download/Pdf/Initial-Guidelines-For-Online-Physical-Education_2.Pdf (Erişim tarihi: 29.02.2021).
- Nie, Y. (2020). On-line classroom visual tracking and quality evaluation by an advanced feature mining technique. *Signal Processing: Image Communication*, 84, 115817.
- Odabaş, H. (2003). İnternet tabanlı uzaktan eğitim ve bilgi ve belge yönetimi. *Türk Kütüphaneciliği*, 17 (1), 22-36.
- Olson, T. and Wisner, R.A. (2002). The effectiveness of web-based instruction: an initial inquiry. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 3 (2), 1-17.
- Oymak, M. (1998). *Zekâ özürlü çocukların yetiştirilmesi tanımlar kavramlar programlar*. Ankara: Sabev.
- Öncü, A. ve Kırıcı, R. (2016). Covid 19 pandemi sürecinde ilahiyat arapça hazırlık ve lisans öğrenimi gören öğrencilerin deneyimleri hakkında bir durum çalışması. *Turkish Academic Research Review*, 6 (5), 1414-1446.
- Öncü, B. ve Şenol, S. (2002). Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğunun etiyolojisi: Bütüncül yaklaşım. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 5 (2), 111-119.
- Özarslan, Y. (2008). Uzaktan eğitim uygulamaları için açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri. *XIII. Türkiye'de İnternet Konferansı*'nda sunulan bildiri. <http://inet-tr.org.tr/inetconf13/> (Erişim tarihi: 28.05.2021)

- Özcan, B. ve Saraç, L. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde öğretmen çevrimiçi uzaktan eğitim rol ve yeterlikleri: beden eğitimi öğretmenleri örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 49 (1), 459-475.
- Özdem, C. (2007). *Uzaktan hizmet içi eğitim sistemiyle bilgisayar eğitimi uygulamasının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (ÖEHY) (2018). T.C Resmî Gazete, 30471.
- Özer, B. (1989). Türkiye'de uzaktan eğitim: anadolu üniversitesi açıköğretim fakültesi'nin uygulamaları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 1-24.
- Özer, D.S. ve Özer, M.K. (2001). *Çocuklarda motor gelişim*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Özer, M. (2020). Türkiye’de covid-19 salgını sürecinde millî eğitim bakanlığı tarafından atılan politika adımları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28 (3), 1124–1129.
- Özer, M., Gür, B.S. ve Küçükcan, T. (2010). *Yükseköğretimde kalite güvencesi*. Ankara: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.
- Özmen, B. (2012). *Sosyal ağ destekli uzaktan eğitim uygulamalarının öğrenci başarısı ve görüşlerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Elâzığ: Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özmen, H. ve Durmuş, E. (2013). *Eğitim bilimine giriş*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özmen, R.G. (2010). *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim, öğrenme güçlüğü olan öğrenciler*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Özsoy, Y., Özyürek, M. ve Eripek, S. (1998). *Özel eğitime muhtaç çocuklar-özel eğitime giriş*. Ankara: Karatepe.
- Özsoy, Y., Özyürek, M. ve Eripek, S. (1992). *Özel eğitime giriş*. Ankara: Karatepe.
- Papanis, E., Yavrimis, P. and Viki, A. (2009). *Έρευνα και εκπαιδευτική πράξη στην ειδική αγωγή [Türkçesi: Özel eğitimde araştırma ve eğitim uygulamaları]*. Atina: Sideris Yayıncılık.
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. (3. Edition). Thousand Oaks, Ca: Sage.

- Patton M.Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Çev: M. Bütün ve S.B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Patton, M.Q. (2001). *Qualitative research and evaluation methods*. (3.Edition). Thousand Oaks, Ca: Sage.
- Pedrò, F. (2012). *Connected minds: technology and today's learners*. Paris: Organisation For Economic Co-Operation And Development (Oecd).
- Phytanza, D.T.P. and Burhaein, E. (2020). The effects of tenure, teacher certification, and work motivation on special needs teacher performance. *Universal Journal of Educational Research*, 8 (9), 4348-4356.
- Polihronopulu, S. (1995). *Παιδιά και έφηβη με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες [Türkçesi: Özel ihtiyaçları ve yetenekleri olan çocuklar ve ergenler]*. Atina: Aftoekdosi Yayıncılık.
- Punch, K.F. (2011). *Sosyal araştırmalara giriş: nicel ve nitel yaklaşımlar*. (Çev: D. Bayrak, H. Arslan ve Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Rasmitadilla, R., Aliyyah, R. R., Rachmadtullah, R., Samsudin, A., Syaodih, E., Nurtanto, M., and Tambunan, A. R. S. (2020). The perceptions of primary school teachers of online learning during the covid-19 pandemic period: a case study in indonesia. *Journal of Ethnic And Cultural Studies*, 7 (2), 90-109.
- Rice, M. F. and Dykman, B. (2018). *The emerging research base for online learning and students with disabilities. Handbook Of Research On K-12 Online And Blended Learning*. (2. Edition). Pittsburgh, PA: ETC Press.
- Ridder, H.G. (2017). The theory contribution of case study research designs. *Business Research*, (10), 281-305.
- Saçaklı, H. (2013). *Zayıflarken ölmeyin & zayıflarken mutlu olun*. İstanbul: Mercek Yayıncılık.
- Sandholtz, J., Ringstaff, C. And Dwyer, D. (1997). *Teaching with technology*. New York: Teachers College Press.

- Sarıtaş, M. (2009). *Uzaktan eğitim. Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Savin-Baden, M. and Howell-Major, C. (2013). *Qualitative research: The essential guide to theory and practice*. London: Routledge.
- Sherry, L. (1996). Issues in distance learning. *International Journal of Educational Telecommunications*, 1 (4), 337-365.
- Sönmez, M., Yıldırım, K. ve Çetinkaya, F.Ç. (2020). Yeni tip koronavirüs (SARS-COV2) salgınına bağlı uzaktan eğitim sürecinin sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 15 (6), 855-875.
- Subakan, Y. ve Koç, M. (2019). Özel eğitim gereksinimli bireylerin gelişim ve eğitimlerinde kullanılan mobil cihazlar ve yazılımlar. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 3 (2), 51-61.
- Sucuoğlu, B. ve Kargın, T. (2006). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları: Yaklaşımlar, yöntemler, teknikler*. İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- Sunay, H. (1998). Spor eğitimi altyapısında beden eğitimi öğretmeni ve antrenörün önemi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (2), 43-50.
- Şendil, G. ve Kaya Balkan, İ. (2005). *Anne baba olmak*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Şenol, F.B. ve Yaşar, M.C. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde öğretmen ve ebeveyn gözünden “özel eğitim”. *Milli Eğitim Dergisi*, 49 (1), 439-458.
- Şimşek, A., İskenderoğlu, T. and İskenderoğlu, M. (2010). Investigating preservice computer teachers’ attitudes towards distance education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9 (2010), 324-328.
- Tamer, K. ve Pulur, A. (2001). *Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri*. Ankara: Ada Matbaacılık.
- Teke, M. S. ve Karakuş, S. (2022). Sporun sosyal gelişim sürecine etkisi. *Sciences Joshas Journal*, 8 (53), 733-736.
- Tekin, O. ve Özaydınlık, K. (2019). Uzaktan eğitim yöntemi kullanılan hizmetiçi eğitim programının öğretmenlerin bilgisayar öz yeterlik algıları ve bilgisayara yönelik tutumlarına etkisi. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 19-35.

- Todhunter, B. (2013). Lol -limitations of online learning- are we selling the open and distance education message short? *Distance Education*, 34 (2), 232-252.
- Tohidi, H. and Jabbari, M. M. (2012). The effects of motivation in education. *Social And Behavioral Sciences*, 31, 820-824.
- Tuncer, M. and Tanaş, R. (2011). Akademisyenlerin uzaktan eğitim programlarına yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi (Fırat ve Tunceli Üniversiteleri örneği). *İlköğretim Online*, 10 (2), 776-784.
- Uğuz, Ş., Toros, F., Yazgan İnanç, B., Çolakkadioğlu, O. (2004). Zihinsel ve/veya bedensel engelli çocukların annelerinin anksiyete, depresyon ve stres düzeylerinin belirlenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 7 (1), 42-47.
- Uluişik, V. (2016). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının sınıf ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2 (2), 20-27.
- Unesco Futures Of Education (2020). Protecting and transforming education for shared futures and common humanity a joint statement on the covid-19 crisis. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373380> (Erişim tarihi: 10.09.2022).
- Unesco (2020). Unesco futures of education commission urges planning ahead against increased inequalities in the aftermath of the covid-19. <https://en.unesco.org/news/unesco-futures-education-commission-urges-planning-ahead-against-increased-inequalities> (Erişim tarihi: 13.09.2021)
- United States Distance Learning Association (USDLA) (2004). Definition of distance learning. <http://www.usdla.org> (Erişim tarihi:23.09.2021)
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Varol, A. ve Türel, Y.K. (2003). Çevrimiçi uzaktan eğitimde iletişim modülü. *Tojet: The Turkish Online Journal Of Educational Technology*, 2 (1), 34-42.
- Winnick, J.P. and Porretta, D.L. (2017). *Adapted physical education and sport*. (6.edition). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Yetim, A. (2000). Sporun sosyal görünümü. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Dergisi*, 5 (1), 63-72.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, S. ve Kaban, A. (2010). Öğretmen adaylarının bilgisayar destekli eğitime karşı tutumları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 158-168.
- Yıldız, A., Akar Vural, R., Yıldız, A., Vural, R.A. (2020). *Covid-19 pandemisi ve derinleşen eğitim eşitsizlikleri*. Türk Tabipleri Birliği Covid-19 Pandemisi Altıncı Ay Değerlendirme Raporu.
- Yin, R.K. (1984). *Case study research: design and methods*. Beverly Hills, Calif: Sage Publications.
- Yolcu, H.H. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6 (4), 237-250.
- YÖK (2020). Yükseköğretim covid-19 bilgilendirme. <https://Covid19.Yok.Gov.Tr/Anasayfa>. (Erişim tarihi: 03.07.2022)
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (ÖEHY) (2020). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Resmî Gazete.
- Yurtbakan, E. ve Akyıldız, S. (2020). Sınıf öğretmenleri, ilkokul öğrencileri ve ebeveynlerin Covid-19 izolasyon döneminde uygulanan uzaktan eğitim faaliyetleri hakkındaki görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15 (6), 949-977.
- Yüksel, H., Canlı S. ve Kılınç N. (2018). A case study on gamification in undergraduate education. *16. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde* sunulan bildiri. Antalya, Türkiye.
- WHO (2020). Naming the coronavirus disease (Covid-19) and the virus that causes it. [https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-\(covid-2019\)-and-the-virus-that-causes-it](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-(covid-2019)-and-the-virus-that-causes-it) (Erişim tarihi: 3 Mayıs 2020)

http-1 <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51614548>, (Erişim tarihi: 04.04.2022)

http-2 <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-54977340>, (Erişim tarihi: 04.04.2022)

http-3: <https://www.worldometers.info/coronavirus/>, (Erişim tarihi: 04.04.2022)

EKLER

Ek-1-Etik Kurul Onayı

Eskişehir Teknik Üni. Evrak Tarih ve Sayısı: 04.07.2022 - 78794

T.C.
ESKİŞEHİR TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

Sayı : E-87914409-050.06.04-78794
Konu : 29/06/2022 tarihli 12/3 sayılı Etik Kurul
Kararı

04.07.2022

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi yazınıza istinaden Rektörlüğümüze gönderilen Doç. Dr. Gülsün GÜVEN'in danışmanlığında Nazan KILIÇ'ın yürütücülüğünü yaptığı "Pandemi döneminde (Covid 19) Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Bireylerin Beden Eğitimi Alanındaki Uzaktan Eğitim Uygulamaları ve Uygulamalara Yönelik Öğretmen Deneyimleri" başlıklı araştırma projesine ilişkin başvurusu Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından incelenmiş olup etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve uygulama dosyasının hazırlanmasında, ilgili kurumun bulunması halinde Etik Kurulu Yönergesinin dikkate alınması hususunda gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Gürsoy ARSLAN
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel
Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Başkanı

Ek:Etik kurul Kararı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSVL3MD7JU
Adres:İki Eylül Kampüsü Tepebaşı/Eskişehir
Telefon:+90 222 321 35 50/7453 Faks:+90 222 335 36 16
e-Posta:gensek@eskisehir.edu.tr Web:gensek@eskisehir.edu.tr
Kep Adresi:eskisehirt teknikuniversitesi@hs01.kep.tr

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/eskisehir-teknik-universitesi-ebys>

Bilgi için: Şule TÜRKMEN
Unvanı: Büro Personeli

Bu belge, Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU (-1-)

Görüşme Tarihi:

Görüşme yapılan kişiler/rumuzlar:

Görüşmeyi yapan:

Görüşme teklifimi kabul ettiğiniz için teşekkür ederim. Görüşmeye başlamadan önce sizleri çalışmanın amacı hakkında bilgilendirmek istiyorum. Bu çalışmanın amacı, pandemi döneminde engelli olan öğrencilere online eğitim veren öğretmenlerin deneyimlerini keşfetmektir. Görüşmeyi yarıda kesmek istediğiniz durumda verdiğiniz yanıtlar silinecek ve araştırmaya dahil edilmeyecektir. Verdiğiniz cevaplar gizli tutulacaktır, çalışmayı yürüten araştırmacılar dışında kimseyle paylaşılmayacaktır. Görüşmeye istediğiniz an ara verebilir ya da bitirebiliriz. Sizin için uygunsa görüşmemiz ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınacaktır.

Öncelikle sizi tanıyabilir miyim?

- 1) Hangi programdan mezunsunuz?
- 2) Kaç yıldır öğretmenlik yapıyorsunuz?
- 3) Bu okulda ne zamandır görev yapıyorsunuz?
- 4) MEB dışında bir deneyiminiz oldu mu, spor okulları, antrenörlük gibi bir uygulamalı alanda deneyiminiz var mı?
- 5) Okulda beden eğitimi dersleri dışında ilgilendiğiniz başka bir alan var mı?
- 6) Öğrencilerinizin beden eğitimi dersi hakkındaki tutumları nasıldır? Derslere ilgileri ne durumdadır?
- 7) Önümüzdeki eğitim öğretim yılı için ne gibi hazırlıklar yaptığınızı öğrenebilir miyim?
- 8) Daha önce hiç online ders deneyiminiz oldu mu?
- 9) Pandemi döneminde bu süreci nasıl yönettiğinizi öğrenebilir miyim?
- 10) Sizin için online derslerin olumlu ve olumsuz yönleri neler oldu?
- 11) Öğrenciler için katkısını düşündüğünüz zaman nasıl bir süreçti?
- 12) Bir daha kapanma durumu olduğunda neleri farklı yapardınız?
- 13) Sizin için en zorlandığınız an ne zaman oldu?
- 14) Hedef ve kazanımlar açısından sizce hedeflerinize ulaşabildiniz mi?

Sizin son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Görüşme burada sona ermiştir. Teşekkür ederim.

ÖZGEÇMİŞ

ORCID ID: 0000-0002-9608-9008

Adı Soyadı : Nazan Özdemir

Yabancı Dil : İngilizce

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- 2019, Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

Yayınları ve/veya Bilimsel/Sanatsal Faaliyetleri:

- Gürsel, F., Kılınç, N., & Alagül, Ö. Kaynaştırma öğrencisinin beden eğitimi dersine aktif katılım sürecinin yansıması. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16 (1), 61-72.
- Canlı, S., Gürsel, F., Alagül, Ö. & Kılınç, N. (2018). To Understand of PETE Student's Disability Awareness Meaning in His Life. Sözel Bildiri. *5th International Conference of Physical Education and Sports Sciences*, Nevşehir.
- Yüksel, H.S., Canlı, S. & Kılınç, N. (2018). Lisans Eğitiminde Oyunlaştırmaya Yönelik Bir Durum Çalışması. Sözel Bildiri. *16 th International Sport Sciences Congress*. Antalya
- Kılınç N (2017). Beden Eğitimi Öğretmen Adayının Görme Yetersizliği Olan Bireye Teorik Derslerdeki Yardımı, Sözel Sunum. *3rd International Physical Education and Sport Conference For The Disabled*, Selçuk Üniversitesi, Konya
- Kılınç N., Gürsel F (2017). Görme Engeli Olan Öğrencilerin Akran Kullanımı İle Derse Katılımlarında Zorlaştırıcıları ve Kolaylaştırıcıları: Spor Bilimleri Fakültesi Örneği, *VI. Beden Eğitimi Öğretiminde Yeni ve Yaratıcı Yaklaşımlar Sempozyumu*, Hacettepe, Ankara.
- Kılınç N., Gürsel F., Alagül Ö (2016) Öğretmen Adayı Gözünden Kaynaştırma Öğrencisinin Derse Aktif Katılımını Sağlama, Poster bildiri, 14th International Sport Sciences Congress, Antalya.
- Kılınç N., Alagül Ö (2015). “Öğrenerek Öğretiyorum: Hareket Eğitim Modelini Öğretmeyi Öğrenme Süreci”. *V. Beden Eğitimi Öğretiminde Yeni ve Yaratıcı Yaklaşımlar Sempozyumu*, ODTÜ, Ankara.
- “Ortaokullarda Engeli olan bireylerin dahil edilme süreçlerinde akran eğitimi projesi.” Ders eğitmeni, (2015-2016 eğitim öğretim yılı)
- “Teknoloji destekli okul dışı programlar ile ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktivite düzeylerini artırma”, Ders eğitmeni, (2015-2016 eğitim öğretim yılı)

Ödülleri:

- 2017-2018 Ankara Üniversitesi Mezuniyet Projesi, Sözel Sunum Birincisi